

Пролетары ўсіх краін, элачайцеся!

БАЛЫШАВІК БЕЛАРУСІ

ЧАСОПІС ПОЛІТЫКІ І ПРАКТЫКІ
ПАРТЫЙНАЙ ПРАЦЫ
ОРГАН ЦК КП(б)Б

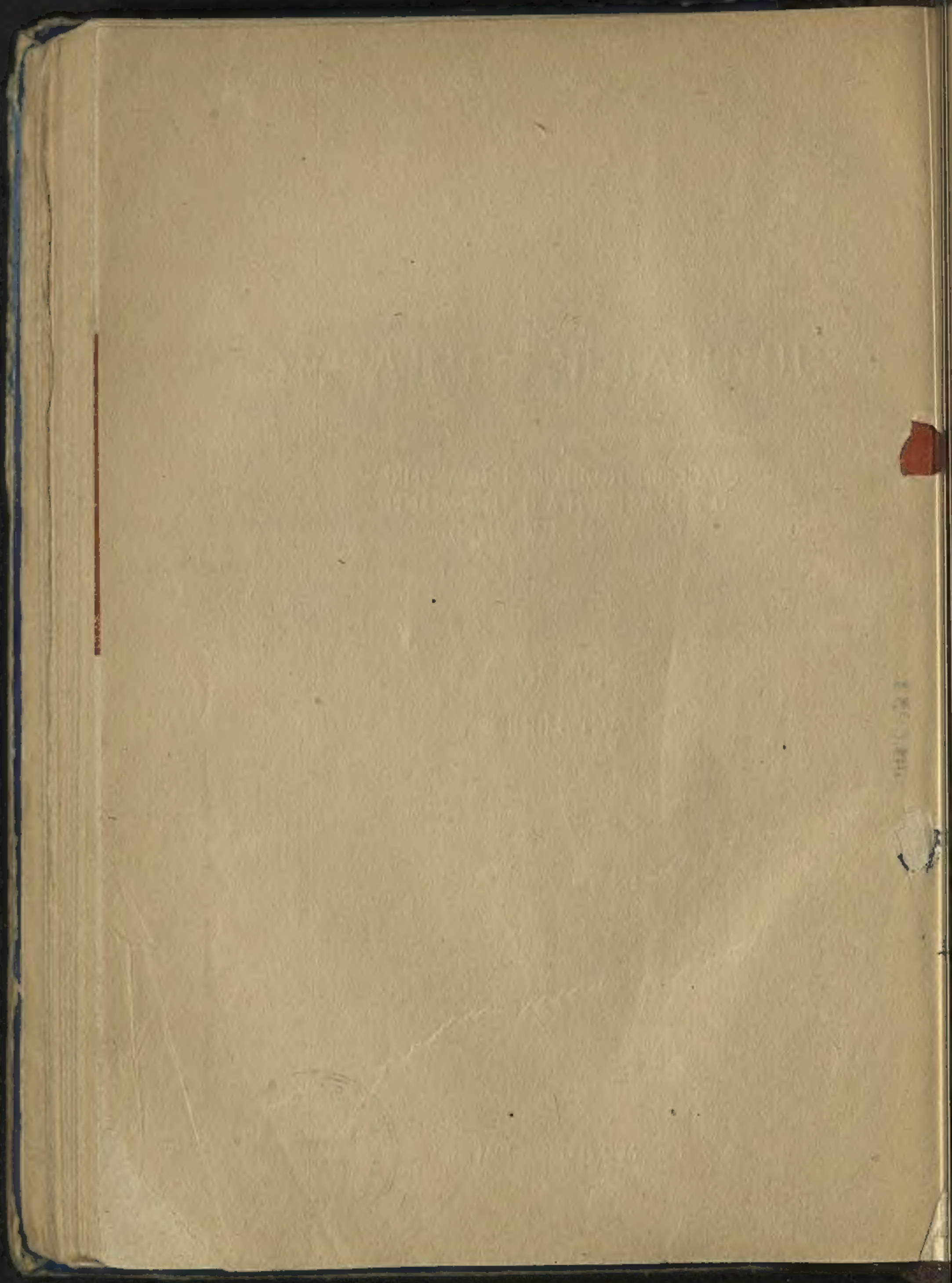
№ 10

КАСТРЫЧНІК

МЕНСК — 1931

Инд. 1953 г. 5А 856.

Ю. Сахацкі

Соцыял-фашысцкі авангард окупацыі і нацыянальнага прыгнечання

I

ППС і окупацыя Украіны і Зах. Беларусі

У галіне замацавання пазыцый польскай буржуазіі на Украіне і Зах. Беларусі, пракладвання шляху політыцы колёнізацыі і полёнізацыі гэтых земляў ППС, якая з'яўляецца адным з слупоў польскай окупацыі, выконвае адказныя задачы. Яшчэ да ўзнікнення буржуазнай польскай дзяржавы ППС была яркай прадстаўніцай імперыялістычных тэндэнцый польскай буржуазіі, уваскросвала гістарычныя традыцыі Польшчы „ад мора да мора“. Гэтыя захопніцкія імкненні ППС і адносіны да Беларусі і Украіны праявіліся з асаблівай сілаю ў перыод вайны 1914-1918 гг. Орыентуючыся на перамогу цэнтральных дзяржаў, абвёваючыся як павойнік вакол трону Габсбургаў (словы Дашынскага), ППС паспешна згаджалася на ўключэнне аўтономнай польскай дзяржавы ў дзяржаўны саюз Аўстра-Венгерскай монархіі¹⁾ і ўрачыста адмаўлялася ад усякіх прэтэнзій у адносінах да польскіх земляў былой Прусіі. Але адначасна правадыры ППС паграбавалі пашырэння „аўтономнай польскай дзяржавы“ далёка на Усход, на беларускія і ўкраінскія землі.

Ніводзін цвярозы політык — пісаў адзін з правадыроў ППС, Вітольд Іодка Наркевіч у выданай у 1916 г. брошуры „Дэйтшлянд унд Полен“ (Нямеччына і Польшча) — сур'ёзна не чакае з боку Нямеччыны альбо Аўстрыі адмаўлення ад сваіх уладанняў на карысць цалкам незалежнай Польшчы, ва ўсякім выпадку ніхто гэтага вымагаць ня будзе. Але затое Расійская дзяржава яшчэ мае землі, праўда, толькі часткова населеныя палякамі, якія павінны, аднак, увайсці ў склад Польскай дзяржавы. Да гэтых земляў у першую чаргу належыць Літва“.

Іодка прызнае, што „аўтономнай Польшчы“ цяжка будзе пераважыць Літву, але затое знаходзіць, што яна лёгка справіцца з беларускімі землямі. Іодка анэктуе на карысць Польшчы был. губ. Менскую, у якой, на яго думку, палякі складаюць 10,5 проц., Горадзенскую (16,2 проц.) і Віленскую (26,2 проц.); згодна пэпэсаўскай інтэр-

¹⁾ Марачэўскі. „Польскае пытаньне ў сучаснай вайне“. Лозанна. 1916 г.

прэтацыі права на самавызначэнне, вызначае ён будучыя граніцы Польшчы.

„У агульных рысах граніцы польскай дзяржавы павінны быць наступныя: заходняя і паўднёвая граніца цяперашняга Царства Польскага, рэкі: Прыпяць, Дняпро, Дзвіна і Сьвента аж да Нёману“ (стар. 23).

Польшча аж да Дняпра і Дзвіны — вось як лёзунг самавызначэння разумелі ў час імперыялістычнай вайны польскія соцыял-шалахвосты.

Захопніцкі пункт гледжання ППС у адносінах да беларускіх і украінскіх земляў развівае Тэркер, рэдактар Кракаўскай газеты, орган ППС „Напшуд“ у артыкуле ад 20 кастрычніка 1916 г. Полемізуючы з эндэкамі (нацыянал-дэмакратамі), якія высоўвалі концепцыю аб'яднання польскіх земляў шляхам заваявання Царскай Расіі, Галіцыі і Пазнані, Тэркер піша:

„Хто ідзе разам з цэнтральнымі дзяржавамі, той можа шукаць здабычы толькі на Усходзе. А таму паны эндэкі, згодна свайму прыняццю, згаджаюцца на „этнографічную Польшчу“, гэта значыць, адмаўляюцца ад Літвы і Валыні і патрабуюць Пазнані.

Мы-ж ідзем на Літву і Валынь, а Пазнань мы выкрасьлілі з праграмы нашых дзяржаўных імкненняў“.

Гэты погляд выказваўся ўсім пэпэсаўскім друкам.

„Вялізныя прасторы, да пінскіх балот і лясоў Беларусі — чытаем у Варшаўскім органе ППС „До чыну“ („Да дзеяння“) ад жніўня 1915 г. — вырваны ў маскоўскага наезніка. Вось тэрыторыя, на якой вольны, ні кім ня звязаны польскі народ павінен стварыць уласную дзяржаўнасць.“

Стаўка ППС на перамогу цэнтральных дзяржаў абанкроцілася. Троны Габсбургаў і Гогенцолернаў, апіраючыся на якія правадыры ППС хацелі шукаць на Усходзе здабычы, — разбурыліся. ППС не адмовілася, аднак, ад імкнення заваяваць беларускія і украінскія землі, але толькі цяпер яна схавалася пад крыльлі пераможнай Антанты.

Двурушная дэкламуючы аб праве на самавызначэнне прыгнечаных народаў, ППС пры дапамозе Антанты арганізавала ў 1918-19 г. *захон Усходняй Галіцыі польскімі войскамі і разбойніцкі паход на Вільню*.

Каля styrна-ж ураду ў канцы 1918 г. і ў пачатку 1919 г. знаходзіўся „народны ўрад“, пасля заняпаду якога начальнікам дзяржавы застаўся Пілсудзкі, да якога правадыры ППС мелі тады поўнае давер'е. Гэта-ж шовіністы з ППС уваходзілі ў склад кадраў „абаронцаў Львову“ і імкнуліся надаць масам самы дзікі нацыяналізм. Гэта-ж тагочасны правадыр ППС і прэм'ер іхнага ўраду — Марачэўскі — у брошурцы „Граніца паміж Польшчай і Украінаю“ даводзіў „правы“ Польшчы на заходня-украінскія землі.

„У памятных лістападаўскія дні 1918 г. — чытаем у мэморандуме *Украінскай соцыял-дэмакратычнай партыі*, адрасаваным з'езду соцыялістычных партый усходняй Эўропы ў сакавіку 1920 г. — арганізаванае дэпутатам Гаўспэрам баявая дружина польскіх чыгуначнікаў спустошыла памяшканьне сакратарыяту саюзу украінскіх чыгуначнікаў. З прычыны даносу яе і пры актыўным яе ўдзеле былі арыштаваны і загнаны ў канцэнтрацыйныя лягеры кіраўнікі украінскага чыгуначнага саюзу. З прычыны даносу пэпэсаўскіх чыгуначнікаў быў арыштаваны правадыр львоўскай

групы украінскіх чыгуначнікаў таварыш Міхал Файфэр, які памёр у вастрозе. У часе прыёму на службу ўкраінскіх чыгуначнікаў, якія падпалі пад лёкаут — польская чыгуначная арганізацыя ўдзельнічала ў сакрэтных рэабілітацыйных камісіях і прымала ўсе захады, каб перашкодзіць украінцам паступіць на службу.

Аб ганебных адносінах ППС да вызваленчага змаганьня ўкраінскіх мас у 1918-19 г. сьведчыць выданая ў лістападзе 1928 г. брошура кіраўніка ўсходня-галіцыйскай арганізацыі ППС соймавага дэпутата Артура Гаўспэра.¹⁾ Характэрна, што з прычыны дзесяцігодзьдзя незалежнасьці Польшчы, якое так шумна сьвяткавалася буржуазіяй і яе „соцыялістычнымі паслугачамі“, ППС выдала адну адзіную брошуру Гаўспэра, мэтай якой зьяўляецца абарона і абаснаваньне польскай окупацыі ў Заходняй Украіне. Занятая Гаўспэрам пазыцыя — гэта пазыцыя ўсіх польскіх нацыяналістычных партый. Для іх украінскі народ — гэта „цёмная этнографічная сялянская маса“, змаганьне за нацыянальнае вызваленьне ўкраінскіх мас, якія ў 1918 г. са збораю ў руках выступілі супроць польскіх наезнікаў — гэта „інтрыга хцівай Аўстрыі, якая, паміраючы, перадала зброю ў рукі гайдамакаў“. На думку Гаўспэра, у лістападзе 1918 г. „ўлада ва Ўсходняй Галіцыі перайшла да самых цёмных і дзікіх элемэнтаў“ (стар. 23).

„З палардаю я глядзеў на гэты дзікі натоўп“ — шчыра прызнаецца гэты „польскі соцыяліст“, які ў час імперыялістычнай вайны знаходзіўся на ўтрыманьні аўстра-вэнгерскай монархіі, лізаў бот Франца-Юзэфа, пасылаў яму тэлеграму з выражэньнем верна-падданыцкіх пачуцьцяў.

Окупацыю Ўсходняй Галіцыі польскімі войскамі, якія агнём і мячом пустошылі ўкраінскія землі, Гаўспэр лічыць „блаславеньнем“ для ўкраінскага народу, які, апіраючыся на свае ўласныя сілы, ня мог-бы быццам існаваць, як захад, які дае яму магчымасьць выйсьці на дарогу заходняй цывілізацыі.

„У дзікім шаленстве — піша п. Гаўспэр — украінскія шовіністы забыліся, што бяз моцнай дэмакратычнай Польшчы і гутаркі ня можа быць пра вольную і незалежную Украіну. Ня толькі ў тым сэнсе, што бяз Польшчы і дапамогі з яе боку ня змогуць здзейсьніцца вызваленьныя імкненьні ўкраінцаў, але і таму, што ўкраінскі народ, пры арганізацыі дзяржавы, павінен быў-бы наткнуцца на няўхільныя перашкоды ўнутранага характару.“

Што-ж гэта за „ўнутраныя цяжкасьці“, якія зьяўляюцца прычынаю таго, што „незалежнасьць“ Украіны можа быць здзейсьненая толькі ў межах польскай дзяржавы? На гэта пытаньне Гаўспэр адказвае парайваньнем польскага і ўкраінскага народаў.

„Польскае грамадства ў соцыяльных адносінах распластавана; мае моцнае пачуцьцё дзяржаўнасьці,“ але „гэтых высокіх каштоўнасьцяў пазбаўлена сялянскае ўкраінскае грамадства без дзяржаўнай традыцыі“.

Ці бачыце, няшчасьцем ўкраінцаў зьяўляецца адсутнасьць дастатковай колькасьці клясы буржуазіі і памешчыкаў, а таму гэтыя „высокія каштоўнасьці“ яны павінны пазычаць у вялікадушнай буржуазнай Польшчы, якая, маючы на ўвазе толькі дабро ўкраінскага народу, высылае свае колёнізацыйныя атрады ў глыб ўкраінскіх земляў.

1) „Лістапад 1918 году.“ „У дзесятую гадавіну“. Львоў 1928 г. Выданьне праўленьня акруговага саюзу чыгуначнікаў Польскай рэспублікі.

Пасля заваявання Ёсходняй Галіцыі і Вільны ППС прымала самы актыўны ўдзел пры арганізацыі далейшых наезніцкіх паходаў на беларускія і украінскія вобласці.

У перамаўленнях з Пятлюраю, што мелі месца да паходу польскіх войск на Кіеў, прымаў удзел правадыр ППС Дашынскі, які мотываваў на пасяджэнні сойму 25 красавіка 1920 г. дагавор з Пятлюраю, з прычыны якога ён „аддаваў“ Польшчы Валынь за дапамогу ў заваяванні Украіны да Дняпра.

Радасць з прычыны дагавору з пагромамі Пятлюрай і, што чакаўся, захопу Польшчай новых украінскіх вобласцей выражаў таксама цэнтральны орган ППС „Работнік“.

„Урад, нарэшце, зразумеў неабходнасць саюзу з Пятлюрай, што знайшло сваё канкрэтнае выражэнне ў польска-украінскай згодзе і ў маніфэстах галоўнакамандуючага Пілсудскага і атамана Пятлюры. Гэтыя маніфэсты мы вітаем з радасцю і здавальненнем“ —

лісаў „Работнік“ 5 мая 1920 г. за два дні да ўваходу ў Кіеў польскіх белых войск.

У буржуазным хоры, які вітаў з прычыны ўзяцця Кіева „пераможнага правадыра“ (Пілсудскага) і галасней ад усіх раздаваліся голасы правадыроў ППС, якія захлыналіся ад радасці, што надыйшоў, нарэшце, час рэалізацыі „фэдэралістычнай“ праграмы.

Пад магутнымі ўдарамі рабоча-сялянскай Чырвонай арміі польскія белыя войскі змушаны былі выйсці з Украіны і Беларусі і затрымацца толькі пад сьценамі Варшавы. „Фэдэралістычныя“ парыванні і пляны польскай буржуазіі былі сарваны патугамі рабочых і сялян СССР, пры падтрыманні міжнароднага пролетарыяту. Але ППС не адмовілася ад „фэдэралістычных“ плянаў. У працягу 10-ці год, што прайшлі з часу польска-савецкай вайны, яна праводзіла сваю „фэдэралістычную праграму“, падтрымліваючы колёнізацыйную палітыку польскай буржуазіі ў адносінах да Украіны і Заходняй Беларусі.

ППС-аўскія арганізацыі, а таксама соцыял-фашысцкі апарат профсаюзаў на окупаваных украінскіх і беларускіх землях — вось аснова польскай дзяржаўнасці нараўне з паліцэйскім вучасткам. Між імі самае цеснае супрацоўніцтва. Не адрозніце, дзе канчаецца агент ахранкі, а дзе пачынаецца дзеянне ППС. Таму зразумела, што правадыры польскай партыі соцыял-шовіністаў, клапацячыся аб слупох сваіх арганізацый на окупаваных землях, не адзін раз скардзіліся на тое, што недастаткова клапацяцца аб паліцыі.

„Як можна гаварыць пра небяспеку жыхароў ускраін, калі, напрыклад, на 6 павеатаў адпускаецца на разведвальную службу ўсяго толькі... 300 злотых у месяц.“¹⁾

Згодна сваёй паліцэйскай пазыцыі ў адносінах да окупаваных земляў правадыры ППС ня толькі прымалі актыўны ўдзел пры правядзенні колёнізацыйнай палітыкі на Заходняй Украіне і Заходняй Беларусі (галасаванне за т. зв. статут аб мове ў 1925 г.), але і садзейнічалі праграмам украінскага насельніцтва. Крывавы пагром украінцаў у Львове, арганізаваны разьятранымі фашысцкімі бандамі 1-га лістапада 1918 г., ня толькі ня выклікаў пратэсту на XXI зьездзе ППС, які тады адбываўся, а наадварот, нават апраўдваўся ППС-аўскімі

¹⁾ „Дзевяць людзей“, № 243, кастрычнік 1924 г. Артыкул „Цяжкае жыццё на ўскраінах“.

правадырамі. На паседжаньні адміністрацыйнай камісіі сойму ад 14-га сьнежня 1918 г. пэпэсаўскі дэпутат Прагер прапанаваў прыняць да ведама заяву ўраду аб львоўскім пагроме (позыцыя ўраду выражалася ў словах міністра ўнутраных спраў Складкоўскага: „поліцыя была вінавата таму, што была занадта мяккаю“). На пэпэсаўскіх сходах выносіліся рэзолюцыі, якія ганьбілі... „эксцэсы украінцаў“.

Нічога дзіўнага, што калі два гады спусьціўшы ў Заходняй Украіне разгуляліся нацыфікацыйныя орды, катуючы і забіваючы украінскіх сялян, правадыры ППС праявілі поўную солідарнасьць фашысцкай „дзяржаўнай неабходнасьці“.

„Пацыфікацыя Ўсходняй Галіцыі ў сувязі з саботажаў УВО (Украінская Вайсковая Організацыя) — пісаў львоўскі орган ППС „Дзеньнік людowy“ — зьяўляецца бязумоўнай неабходнасьцю. Умешваньне ўлады абавязкова, калі справа тычыцца грамадзкай небясьпекі і маемасьці грамадзян. Гэта дыктуюцца як дзяржаўнымі, так і грамадзкімі інтарэсамі. Далейшае мяккае стаўленьне да саботажу прывяло-б да абсурду, выклікала-б поўнае разлажэньне ўзаемаадносін у нашай частцы краіны. Прызнаючы неабходнасьць бязьлітаснай рэакцыі з боку ўлады, трэба констатаваць, што спосаб пацыфікацыі, які ўжываецца цяпер, выклікае сур'ёзныя сумненьні“.

Выказваючыся, такім чынам, за поліцэйскую пацыфікацыю рэволюцыйнага руху заходня-украінскіх працоўных мас, правадыры ППС робяць агаворку толькі адносна мэтодаў пацыфікацыі.

Выражаючы небясьпекі, што мэтоды Пілсудчыны немэтазгодныя, правадыры ППС прапаноўвалі свае больш дзейсныя спосабы змаганьня з рэволюцыйным рухам.

„Трэба ліквідаваць саботажнікаў, а не надаваць ім новай ежы“ — робіць заключэньне „Дзеньнік людowy“.

Для пасьпяховага змаганьня з нацыянальна-вызваленчым рухам украінскіх працоўных мас, які выразіўся ў падпалах памешчыцкіх маёнткаў, правадыры ППС у Заходняй Украіне прапаноўвалі стварэньне адзінага нацыянальнага фронту ад ППС аж да нацыянал-дэмократыі. Львоўскі орган ППС „Дзеньнік людowy“ ў сувязі з змаганьнем у часе выбараў паміж пілсудчыкамі і так званай опозыцыяй, пісаў, што паколькі няма ўжо часу на стварэньне пашыранага блёку (ня толькі з партыямі Цэнтралеву, але і з нацыянал-дэмократыяй), які ахопліваў-бы ўсю дзяржаву, то згода павінна адбыцца хоць-бы на некаторых вучастках. За стварэньне такога блёку, на думку пэпэсаўскага органу, кажуць ня толькі агульныя брэсцкія пакуты пэпэсаўцаў Барвіцкага, Лібэрмана, Прагера і аднаго з правадыроў нацыянал-дэмократыі Алесь Дэмбскага, але і ўздымны анты-окупацыйны рух у Заходняй Украіне:

„Пытаньне аб анархічных адносінах у нашай частцы краіны таксама не зьяўляецца другарадным“.¹⁾

Згодна двудушнаму характару сваёй політыкі правадыры ППС пасьля таго, як залілі крывёю героічнае змаганьне украінскіх сялян, „протэставалі“ супроць пацыфікацыі. Але бясспрэчныя факты сьцьвярджаюць, што сапраўды ППС як да таго, гэтак і ў часе пацыфікацыі была адным з слупоў окупацыйнай політыкі польскай буржуазіі.

¹⁾ „Дзеньнік людowy“, 22-га верасьня 1930 г.
Падкрэсьлена рэдакцыйнай „Дзеньнік людowy“.

Дванаццаць год нацыянальнай політыкі ППС выкрылі сапраўдны змест „фэдэралістычнай“ фразеалёгіі, задачай якой зьяўляецца абарона метадаў колёнізацыйнага паходу польскага імперыялізму на беларускія і украінскія землі, а таксама падрыхтоўка глебы для вайны супроць Савецкага Саюзу.

„Шлях да незалежнай Украіны вядзе не праз Усходнюю Галіцыю, а праз расійскую Украіну“ — пісаў пэпэсаўскі „Работнік“ ад 29-га жніўня 1930 г.

Замацоўваючы польскую окупацыю ў Заходняй Украіне, ППС адначасна працуе старанна ў галіне ідэалёгічнай падрыхтоўкі новага разбойніцкага паходу польскага фашызму на Кіеў і Менск.

II

„Забесьпячэньне“ Польшчы на Захадзе

Позыцыя ППС у адносінах да прыгнечаных польскай буржуазіяй нямецкіх і яўрэйскіх мас наскрозь нацыяналістычная.

Правадыры ППС, нараўне з іншымі фракцыямі польскай буржуазіі, абараняюць непарушнасць Вэрсальскага дагавору, які зьяўляецца „ня мірам, а ўмовамі, падрыхтаванымі разбойнікамі з нажом у руках бяспомачнай ахвяры“. У часе нарад аб Вэрсальскім дагаворы правадыры ППС дужа стараліся, каб да Польшчы далучыць Верхнюю Сылезію, Данцыг, Мазурыю, Вармію, імкнуліся нават да адлучэньня Усходняй Прусіі ад Нямеччыны і нэўтралізацыі Кільскага каналу. Для здзяйсненьня гэтых мэт ППС разам з другімі буржуазнымі партыямі арганізавала банды баявікоў, якія тэрорызавалі працоўнае насельніцтва ў плебісцытных вобласцях і зьбіралі кадры верхне-сылескіх паўстанцаў.

„Вычарпаўшы сусьветныя сродкі — пісаў пэпэсаўскі „Напшуд“ 14-га чэрвеня 1919 г. — Польшча павінна другім шляхам абараняць свае пільныя правы і інтарэсы. Верхняя Сылезія павінна быць польскай, па згодзе ці бяз згоды Антанты“.

У трох верхня-сылескіх паўстаньнях ППС прымала самы актыўны ўдзел. Ад рукі пэпэсаўскіх баявых дружных загінуў тав. Бруно Бохэнэк, старшыня фабзаўкому заводу Фальва і цэлы рад другіх рабочых, якія адважыліся выступіць супроць нацыяналістычнага цкаваньня і захавалі адданасьць прынцыпам міжнароднай солідарнасьці пролетарыату.

Правадыры ППС засталіся назаўсёды ў памяці верхне-сылескіх рабочых загадам, які пагражаў рабочым сьмяротнай караю за забастоўкі.

Пасьля плебісytu, праведзенага ў Верхняй Сылезіі ў 1921 г. на падставе рашэньня і пад контролем пераможных дзяржаў Антанты, верхне-сылескія капіталісты распачалі фронтальную атаку. Пачаліся масавыя звальненьні, рыхтаваўся напад на зарплату. „Комуністычная партыя, — піша т. Рваль у брошур, выданай з прычыны дзесяцігодзьдзя верхне-сылескага плебісytu — ня глядзячы на тэрор, баявыя дружны і окупацыйныя войскі, ня глядзячы на плебісцытны чад і цкаваньне нацыяналістаў, распачала арганізацыю рашучага адпору пролетарыату. Комуністы мобілізавалі масы для солідарнага клясавага

змаганьня. Першымі выступілі пад кіраўніцтвам рабочыя заводаў Бісмарка, Пальвы і Байльдона, за імі шахты Касталенго і каралевы Людвікі ў Забржы. Рабочыя рэзка і рашуча патрабавалі адмены прымусовых сьвят, спыненьня наступу на ўмовы працы і зарплаты. Рэволюцыйны клясавы рух, дзякуючы няўтомнаму змаганьню камуністычнай партыі, пачаў ламаць нацыяналістычныя перашкоды. Першыя рэволюцыйныя ўспышкі адбыліся ў канцы красавіка 1921 г. Капіталісты выкінулі на вуліцу некалькі соцен рабочых Глейвіцкай шахты. Па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам камуністаў, што засталіся, рабочыя адказалі солідарнай забастоўкай. Адначасна камуністычная партыя заклікала да арганізацыі конгрэсу фабзаўкомаў Верхняй Сылезіі для змаганьня на абарону глейвіцкіх рабочых і супроць наступу капіталу, аж да генэральнай забастоўкі. Глейвіцкая забастоўка з стыхійнай сілаю пачала перакідацца і на другія шахты. Гэту акалічнасьць выкарысталі польскія нацыяналісты ў змове з польскім урадам і французкімі окупантамі для таго, каб выклікаць трэцяе паўстаньне, якое даўно падрыхтоўвалася.

Правадыр польскай буржуазіі ў Верхняй Сылезіі—Корфанты і правадыры польскіх профсаюзаў з свайго боку таксама абвясцілі генэральную забастоўку, але толькі як прыкрыцьцё для ваеннага нацыяналістычнага паўстаньня. Уяўную абарону звольненых глейвіцкіх рабочых выставілі яны толькі для таго, каб для мэтаў паўстаньня мобілізаваць шырокія рабочыя масы. Але калі толькі што сьпечаная ваенная дыктатура Корфантага і яго бліжэйшага памочніка графа Менжынскага адчула сваю сілу, п. Корфанты і яго прысьпешнікі затрубілі да адступленьня. Досыць баставаць супроць звальненьняў і супроць зьніжэньня зарплаты. Куля ў лоб за забастоўку. „Прысуд павінен быць выкананы на працягу дзвюх гадзін з моманту абвешчэньня“—гаварылася ва „ўказе“ катаў польскай паўстанцкай ўлады, так званнага Выканаўчага Камітэту, у якім засядалі правадыры польскай соцыялістычнай партыі, нацыянальнай рабочай партыі і хрысьціянскай дэмакратыі, пад старшынствам п. Корфантага.

Вось вытрымкі з аднаго з такіх крываваых загадаў гэтага камітэту:

„Мы заяўляем, што супроць усіх тых, хто не дапусьціць да работы сваіх суграмадзян, агітуе за прапанову забастоўкі, парушаюць правы волі і ўласнасьць сваіх суграмадзян, будуць ужывацца самыя суровыя ваенныя пакараньні. А пакараньне—згодна ваеннага палажэньня—гэта расстрэл“.

Пэпэсаўскі цэнтральны профсаюз, нацыянал-рабочае аб'яднаньне профсаюзаў, каталіцкія і клерыкальна-нацыянальныя хрысьціянскія саюзы выпусьцілі адначасна з гэтым катаўскім загадам маленькага верхне-сылескага Мусоліні—наступную адозву да рабочых:

„У тоне вышэй паданага загаду кіраўніка паўстанцкага руху і выканаўчага камітэту заклікаем вас распачаць зараз-жа работу. Гэтага патрабуюць ад вас ваша шчасьце, шчасьце нашай краіны і шчасьце Польшчы.“

Кожны, хто не паслухаецца, будзе выключаны зараз-жа з арганізацыі і з радоў сьвядомай рабочай клясы“.

Значыцца, уся гэта зграя машэньнікаў і здраднікаў верхне-сылескіх рабочых мас паказала сваё контррэволюцыйнае аблічча. Пан Корфанты, нацыянал-рабочая партыя і польская соцыялістычная партыя пагражалі сьмерцю тым, хто адважыцца парушыць „правы волі і

ўласнасьці сваіх суграмадзян". Пра чыю волю і ўласнасьць ішла тут гаворка? Пра волю і ўласнасьць капіталістычных рабаўнікоў, пра захаваньне ў руках прамысловых магнатаў шахт і заводаў, пра волю рабункаў, эксплёатацыю і прыгнечаньне працоўных мас. Паны Корфанты і К-о абаранялі нямецкіх і польскіх капіталістаў перад солідарным змаганьнем польскіх і нямецкіх рабочых. Мізэрныя здраднікі з ППС і НРП солідарызаваліся адкрыта з сьмяротнаю караю за забастоўку „ў імя шчасьця рабочых, шчасьця нашай краіны і шчасьця Польшчы“.

Гэткую-ж нацыяналістычную політыку праводзіла ППС у адносінах да *Тэшынскай Сылезіі*.

„Вайну з Чэхіяй за Тэшынскую Сылезію—пісаў „Работнік“ ад 5 лютага 1919 г.—польская рабочая кляса павінна лічыць сваёй вайной таму, што гэта вайна за зьнішчэньне імперыялістычных замераў чэскай буржуазіі, за выратаваньне польскай рабочай клясы Сылезіі ад нацыяльнага прыгнечаньня, а польскай дзяржавы і яе прамысловасьці ад эканомічнага зьняволеньня“.

Імкнучыся стварыць моцную эканомічную базу для польскага імперыялізму шляхам захопу ўсёй Верхняй і Тэшынскай Сылезіі, правадары ППС хацелі адначасна хоць-бы часткова ажыццявіць сваю праграму „ад мора да мора“ шляхам уключэньня *Данцыгу ў склад польскай дзяржавы*. Ведаючы добра пра тое, што Данцыг зьяўляецца нямецкай вобласьцю, польскія соцыял-шовіністы спасылаліся на гістарычныя традыцыі.

„Цяпер анямечаны Данцыг—пісаў „Напшуд“ 20 сьнежня 1918 г.—у выпадку плебісцыту выказаўся большасьцю галасоў за прыналежнасьць да Прусіі“.

На думку ППС-аўскіх соцыял-імперыялістаў цяперашнія імкненьні насельніцтва Данцыгу ня маюць значэньня таму, што ранейшыя пакаленьні жыхароў Данцыгу нібы хацелі належыць да Польшчы.

„Такім чынам—піша „Напшуд“—трэба адзначыць супроцьлежнасьць у пачуцьцях цяперашняга пакаленьня і цэлага раду ранейшых пакаленьняў. Чаму-ж гэта аднаму пакаленьню трэба даць права адмяняць імкненьні ранейшых пакаленьняў і гаварыць ад імя пакаленьняў будучых? Няўжо толькі таму, што яно жыве ў такі час, калі ўзьнікла думка пра самавызначэньне?“

Таму нам здаецца, што прыцып самавызначэньня ў шмат якіх няпэўных выпадках ня можа быць прызнаны, бязумоўна, як прывілея вядомага пакаленьня, але павінен быць корыгіраваны з пункту погляду імкненьняў, якія мелі месца ў данай спрэчнай вобласьці ў розныя эпохі¹⁾.

Кароткі сэнс гэтага доўгага заключэньня зусім зразумелы: імперыялістычная Польшча для далейшай экспансіі патрабуе выхад да мора, а таму Данцыг павінен ёй належаць, а для апраўданьня гэтага імперыялістычнага рабунку „соцыялістам“ з ППС хопіць хітрасьці.

Апэтыт зьяўляецца ў часе яды, імперыялісты і іх памочнікі з II Інтэрнацыяналу ня могуць, як відаць, паскардзіцца на адсутнасьць апэтыту.

Правадары ППС не абмежаваліся патрабаваньнем Верхняй і Тэшынскай Сылезіі і Данцыгу. Для „забесьпячэньня Польшчы“ яны не забыліся і на Ўсходнюю Прусію.

¹⁾ „Напшуд“ ад 20 сьнежня 1918 г.

Вось што пісаў пра гэта адзін з тэорэтыкаў ППС Ул. Гуміловіч у артыкуле пад назваю „Пытаньне аб Усходняй Прусіі“, зьмешчаны ў пэпэсаўскай „Трыбуне“.

„У Верхняй Сылэзіі зусім дарэмна абвешчаны плебісцыт, бо ні лікавая перавага палякаў, ні іхная нацыянальная свядомасьць не падлягаюць сумненьню.“

Данцыг з яго тэрыторыяй абярнуты ў дробную незалежную дзяржаву, замест таго, каб стаць ваяводзтвам, з сваім кіраваньнем, нараўне з іншымі польскімі ваяводзтвамі, што зусім забясьпечвала б нацыянальныя правы немцаў. Кільскі канал, гэта адзіны кароткі і бясьпечны выхад з Балтыцкага мора, пакінуты ў руках Нямеччыны; у Вэрсальскім дагаворы зьмешчаны толькі адзін многаслоўны параграф, згодна якога вольны паступ у анал забясьпечваецца суднам усіх народаў, і, такім чынам, Польшчы там даюцца гэтакія-ж правы, як Урагуваю і Вэнэцуэлі.

Кажучы пра ўсходня-прускае пытаньне, як пра грэцкую вялікую крыўду, нам зробленую, я ня маю на ўвазе гаварыць пра спосаб правядзеньня плебісцыту ў Мазуры, альбо у паўднёвай Варміі“...

Ня ў гэтым сутнасьць справы, пытаньне аб далучэньні Мазуры і Варміі да Польшчы, гэта—у сучасны момант пытаньне другараднае, бо галоўнае зло заключаецца ў тым, што ўся тэрыторыя Усходняй Прусіі ўваходзіць у склад Нямеччыны.

Прынцып вызначэньня дзяржаўных межаў, згодна з межамі этнаграфічнымі толькі там можа праводзіцца бяз усякіх агаворак і паправак, дзе народы займаюць суцэльную географічную тэрыторыю. А Кролевецкая (Кенігсбэрская) нізьменасьць з Мальборкам (Марыямбургам) і Данцыгам стварае востраў нямецкай мовы, што ўрэзваецца ў суцэльную тэрыторыю польскай і літоўскай мовы. Жыхары гэтага востраву пастолькі могуць патрабаваць захаваньня сваёй нацыянальнай асаблівасьці паколькі гэта мірыцца з існаваньнем суседняй дзяржавы. З гэтага пункту погляду зусім рознае палажэньне дэльты Віслы з Данцыгам і Марыямбургам і Кенігсбэрскай нізьменасьці. Дэльта Віслы павінна увайсці ў склад Польшчы, як ваяводзтва з сваім кіраваньнем, бо існаваньне Польшчы як самастойнай дзяржавы, аызаваньня вусьцем адзінага вельікай ракі, зусім немагчыма. Зусім іншай павінна быць вырашана пытаньне адносна Кенігсбэрскай нізьменасьці. Ні для існаваньня, ні для шчасьця Польшчы ня ёсьць неабходным тое, каб яна увайшла ў склад нашай дзяржавы. Але для бясьпечнасьці спакойнага разьвіцьця Польшчы, бязумоўна, неабходна, каб Кенігсбэрская нізьменасьць ня была провинцыяй, аб'яднанай Нямеччынай. Пакуль Нямеччына на захад ад нашага Памор'я будзе валодаць сваёй Помэраніяй, і на Усход ад яго—Кенігсбэрскай нізьменасьцю, Польшча будзе заўсёды адчуваць нож каля свайго горла.

„Такое палажэньне спраў далей цягнуцца ня можа. Каб саюзныя дзяржавы сапруды зацікаўлены ў наладжаньні моцнага міру, то неабходна выправіць Вэрсальскія хібы. Кільскі канал неабходна адабраць ад Нямеччыны і перадаць яго пад загарад міжнароднай камісіі, складзенай з прадстаўнікоў усіх Прыбалтыцкіх дзяржаў ад Польшчы да Фінляндыі, ад Даніі да Расіі. Вольны горад Данцыг з яго тэрыторыяй павінен быць абярнуты ў Данцыгскае ваяводзтва; з Усходняй-жа Прусіі павінна быць створана незалежная і нейтральная кролевецкая рэспубліка“

Там чынам, Польшча, якая апіраецца на Кіеў і Менск, „забясь-
 “ з Захаду ўключэньнем ўсёй Сылезіі і Данцыгу, і „нэўтралі-
 “ значыць ператварэньнем Усходняй Прусіі ў польскую
 “ нацыянальная праграма ППС у момант ліквідацыі
 “ і шырокага рэволюцыйнага руху на Захадзе, калі самым яркім
 “ крыўся сапраўдны клясавы твар паасобных партый.

III

Соцыял-пагромнікі

Нацыяналізм вядзе правадыроў ППС да апраўданьня і садзейні-
 чаньня ўсякім гвалтам у адносінах да зьняволеных і прыгнечаных
 “ Рукі правадыроў ППС, аблітыя крывёю украінскіх „пабраці-
 “ ў”, заплываюць таксама крывёю яўрэйскай беднаты, замучанай
 “ час пагромаў. Яўрэйскія пагромы сыстэматычна апраўдваліся пра-
 “ дырамі ППС. Адказнасьць за пагромы, на думку правадыроў ППС,
 “ дае на саміх яўрэяў, якія у прцягу 50 гадоў не зрабіліся палякамі,
 “ — пісаў пэпэсаўскі „Напшуд“ — „Народ і дзяржава ня могуць
 “ да іх даверлівасьці, давяраць ім сваіх арганічных функцый“.¹⁾
 “ Пасьля жахлівых пагромаў яўрэйскага насельніцтва ў Львове
 “ Кельцах, Уладзіміры-Валынскім і інш. гарадох, правадыр ППС
 “ Дашынскі сказаў у сойме 20 чэрвеня 1919 г. прамову, у якой яскрава
 “ іраніяў пагромнікаў.

„Было-б няправільным думаць, што ў нас адбываюцца па-
 громы, а ня эксцэсы. Я не кажу аб пагромах: на шчасьце Польшча
 не аганьбіла яшчэ сябе пагромам у сапраўдным значэньні гэтага
 слова (галасы „бравы“). Наадварот, з поўным усьведамленьнем
 таго, што я кажу з гэтага высокага месца пры сьвятле міжна-
 роднай грамадзкай думкі, якая заўсёды можа праверыць праў-
 дзівасьць маіх слоў, я заяўляю, што нельга называць пагромамі
 тых сумных падзей, якія адбыліся ў абстаноўцы бою.

Забітага ў вулічнай бойцы нельга называць ахвярай пагрому
 (галасы: „зусім правільна“, шум сярод дэпутатаў-яўрэяў, званок
 старшыні). Калі хто-небудзь у вулічнай бойцы, пры ўзяцьці го-
 раду, у гэтых выключных умовах, у якіх апынуліся Львоў, Ліда,
 Вільна, — ва ўмовах страшэнных боек, выпадкова апынуўся паміж
 дзьвюма ўзброенымі і крывавымі сіламі, то гэта ніяк нельга наз-
 ваць пагромам“.

На думку Дашынскага 960 забітых яўрэяў у Львове ў лістапа-
 даўскія дні — гэта не ахвяры пагрому, а нявінныя эксцэсы, або выпад-
 ковыя ахвяры, якія апынуліся паміж дзьвюма ўзброенымі сіламі.

Другі правадыр ППС, Тадэуш Пагер крыху іначай апраўдвае па-
 ромнікаў. Ён лічыць, што забойства бязбройнага яўрэйскага насель-
 ніцтва — не пагромы. На думку гэтага „соцыяліста“ гэта была толькі
 расправа згаладанных салдат з ліхвярамі і спэкулянтамі.

„Галодныя, зьнясіленыя доўгай вайной салдаты вярталіся
 з фронту. Яны былі дужа абураны супроць ліхвяроў. Таму дзе-
 ня-дзе адзначаны рабункі, асабліва ў Галіцыі, якая, будучы насе-
 лена значнай колькасьцю яўрэяў, дастаўляла з іх асяродку галоўны

¹⁾ „Напшуд“, 25 кастрычніка 1918 г.

кадр экспліататараў для ўсяе імперыі. Маж тым, сіоністы маюць у вочах усяго сьвету гэтыя рабункі, як наумысныя яўрэйскія пагромы, а не як стыхійны вынік доўгай вайны, ліхвярства і нэчды Яны заўсёды крычаць „гвалт“, абражаюць польскі народ, лічаць яго за банду забойцаў. Гэткую ўдзячнасьць атрымала Польша ад яўрэяў за тое, што ў час панаваньня караля Казіміра, калі па ўсёй Эўропе іх палілі на кастрох, яна прытуліла іх і выратавала ад поўнага зьнішчэньня.“¹⁾

Гэтыя выступленьні слупоў польскага „соцыялізму“ зусім ня былі мімаходным эпизодам, нацыяналістычным шалёствам. Лепш ад усёга пра гэта сьведчыць той факт, што дзесяць год спусьцішы аргумэнтаваў Дашынскага і Рэгера паўтараюцца ў брошурцы пэпэсаўскага дэпутата А. Гаўспэра. А сваёй брошурцы пра польска-украінскую напінку ён сьпраецца апраўдаць яўрэйскі пагром у Львове, наладжаны польскім войскам у лістападзе 1918 г. Характэрна, што менавіта гэты момант брошурцы Гаўспэра асабліва рэкламаваўся пэпэсаўскім друкам. „Рабітнік“ вітаў з „асаблівым задавальненьнем працу т. Артура Гаўспэра пад назваю „лістапад 1918 г.“, бо ён разьвешвае сумнае для полякаў абвінавачваньне ў так званым львоўскім яўрэйскім пагроме.“²⁾

Львоўскі „Дзеньнік людowy“ спэцыяльна падкрэсьліў, што „аўтар прыводзіць бясспрэчныя доказы, што віноўнікамі іх (гэта значыць пагромаў) ня былі польскія салдаты, што ніякія доказы сьцьверджаньні яўрэйскіх нацыяналістаў ня змогуць устаяць перад гэтымі аргумэнтамі.“³⁾

Ня польскія салдаты, а бандыты і падонкі грамадства былі віноўнікамі львоўскага пагрому — вось тэзіс Гаўспэра і пэпэсаўскай газэты „Дзеньнік людowy“.

„Менавіта гэтыя злачынныя элемэнтны — чытаем у „Дзеньніку людowym“ — разам з злачынцамі, выпушчанымі ўкраінцамі з вастрагаў, наладзілі пагром у яўрэйскім раёне ў той дзень, калі мізэрныя сілы палякаў узялі горад. А таму таварыш Гаўспэр лічыць крыўднымі і несправядлівымі тымкі яўрэйскага грамадства, што полякі, што польскае войска наладжвала пагромы і абвінавачвае некаторых яўрэйскіх політыкаў у тым, што яны, ведаючы становішча ў Львове, распаўсюджвалі на усім сьвеце, што яўрэйскія пагромы былі справай палякаў.“⁴⁾

Каб закляяміць двудушша і бязьмежны цыгым соцыял-фашысцкі шалахвостаў, досыць сказаць, што непасрэдна пасля львоўскага пагрому пісаў цяперашні пэпэсаўскі сэнатар Андрэй Струт.

„Толькі сёньня я даведаўся з наўнай крыніцы, што ў Львове да гэтага часу пахавана 960 ахвяр пагрому. Астатнія знаходзяцца пад руінамі спаленых дамоў.“

Я даведаўся пра шмат падрабязнасьцяў разьні, пра якую мне гаварылі шопатам з абурэньнем, з сорамам і жахам.

І пра гэта я, жыхар сталіцы краіны, які жыве сярод людзей, што чытаюць польскія газэты, даведаўся толькі сёньня.

1) Артыкул, зьмешч. у газэце „Рабітнік Сьліонскі“ ад 23 лістапада 1918 г.

2) „Рабітнік“, 1-га сьнежня 1928 г.

3) „Дзеньнік людowy“, 19 лістапада 1928 г.

4) „Дзеньнік людowy“, 21 лістапада 1928 г.

Наводзіць жах лік забітых людзей і спаленых разам з людзьмі дамоў.

Але абурэе больш ад усяго тое, што польская грамадзкая думка нічога пра гэта ня ведае.

Як-быццам па папярэдняй змове маўчаць тыя, хто мог-бы шмат пра гэта сказаць. Прыезджыя з Львову людзі неахвотна ўспамінаюць аб пагроме. Галіцыйская прэса хавае праўду, Варшаўскі друк маўчыць. І польская грамадзкая думка да гэтага часу ня ведае жахлівай праўды... 960 трупаў — вось аргумент, які аглушае мазгі, як удар кія.

Гэта зьнішчальны факт і ня здолеюць нахіснуць яго тысячы апраўдальных акалічнасцяў. Бандыты? Палачнікі? Нешта занад... шмат гэтых палачнікаў. Крымінальныя, спущаныя з ланцугу украінцамі? Занадта доўга дазволілі ім буйстваваць“...

Значыцца, ня палачнікі, не крымінальныя, не якіясьці няўлоўныя падонкі грамадства, не „злачынцы“, выпушчаныя украінцамі з вастрогу — а польскія салдаты, якія кіраваліся сваімі начальнікамі — вось арганізатары яўрэйскага пагрому.

Яшчэ да пачатку пагрому — пісаў „Работнік“ ад 14 сьнежня 1918 г. — хадзілі чуткі пра тое, што яны ўзгарацца. Ужо напярэдадні эвакуацыі Львову войска, што прышло з Перамышлю, граміла корчмы ў польскай частцы гораду, у якім ужо прадчуваліся надыходзячыя падзеі. Галоўнае камандваньне польскага войска ў Львове, якое мела поўную магчымасьць кіраваць падзеямі і таму несла адказнасьць за іх, ведала добра пра гэты настрой і абавязкам яго было папярэдзіць падзеі сваячасовым адданьнем адпаведных загадаў. Між тым, гэтага ня было зроблена. Галоўнае камандваньне зусім спакойна чакала здарэньняў, якія хутка і падыйшлі. Але і пасля таго, як пагром распачаўся, ня было зроблена ніякіх спроб, каб яго спыніць. Толькі некалькі дзесяткаў гадзін спусьціўшы быў выдадзены адпаведны загад.

Такія паводзіны ўлады зьяўляюцца, па існасьці, маўклівым дазволам пагрому“.

Так змушаны быў пісаць „Работнік“ непасрэдна пасля пагрому, калі фактаў жахлівых гвалтаў не удалося захаваць, калі яны зрабіліся вядомымі усяму сьвету. Цяпер правадыры ППС разьлічваюць на слабую памяць пра тое, што памершыя ня маюць голасу, што магільні іх даўно зарасьлі травой. Фабрыкуюць яны легенду пра палачнікаў, хочуць змыць з пагромнікаў кроў нявінна замучаных ахвяр.

Патураньне пагромам і пагромнікам зрабілася традыцыяй ППС. І вось, калі ў чэрвені 1929 г. банды корпарацыйнай моладзі арганізавалі ў Львове напад на яўрэйскія культурныя арганізацыі, ППС зараджа выступіла на абарону пагромнікаў, адначасна з усім нацыяналістычным друкам распаўсюджваючы провакацыйныя байкі пра „провокаваньні яўрэйскай моладзьдзю ўдзельнікаў каталіцкай процэсіі“ („Нашу“).

ППС, якая ў 1918—19 г. прымала непасрэдны ўдзел у вайне з украінцамі, арганізавала верхне-сылезскае паўстаньне і распальвала антысэміцкае цькаваньне, якая была падулеглаю да яўрэйскіх пагромаў — цяпер гаворыць пра „адзіны фронт“ з соцыялістамі нацыянальных меншасьцяў, групуе пад сваім кіраўніцтвам соцыял-фашыстаў украінскіх, яўрэйскіх, нямецкіх, беларускіх. Ці супярэчыць адно адна-

му, ці маем мы справу з дзвюма пазыцыямі, якія ўзаемна сябе выключваюць? Зусім не.

Гэта тэтыкі прыстасаваньне соцыял-фашызму да зьмененай кон'юнктуры. Пазыцыя ППС у 1918—19 г. была адлюстраваньнем пазыцыі польскай буржуазіі, якая вяла вайну з украінцамі на ўсходняй Галіцыі, арганізоувала паходы на Кіеў і Менск, інсцэніравала на кіраўніцтвам Корфанта паўстаньне ў Сылезіі, наладжвала яўрэйскія пагромы. Цяпер польская буржуазія стараецца згрупаваць пад сваім кіраўніцтвам буржуазію іншых нацыянальнасьцяў на глебе змаганьня з рэволюцыйным рухам у Польшчы і соцыялістычным будаўніцтвам у Савецкім Саюзе, узмацняючы тэрор у адносінах да нацыянальна-вызваленчага руху, адначасна карыстаючыся машэніпскай фразэолёгіяй аб прабох для нацменьшасцяў. Згодна гэтага ППС і выконвае сваю ролю ў галіне групуваньня „соцыялістаў“ нацменьшасцяў пад сьцягам польскай дэмократыі.

У артыкуле „Соцыял-шовіністы і інтэрнацыяналісты“, зьмешчаным у „Правде“ 12 мая 1917 г., Ленін пісаў:

„Соцыял-шовіністы, здрадзіўшы соцыялізму і перайшоўшы на бок „сваіх капіталістаў“, натуральна раскалоліся адпаведна групам капіталістаў у вайне. Таксама натуральна, што гэта раскол часовы. Пляханаў ня хоча раіцца з Шэйдэманам, але той-жа Пляханаў адстаівае здрадзіўшы соцыялізму „Інтэрнацыянал“ соцыял-шовіністаў. Іншымі словамі Пляханаў за раскол з Шэйдэманам на той час, пакуль тыя капіталісты, агентамі якіх і Пляханаў і Шэйдэман зьяўляюцца, паміж сабою расколаты.

Пляханаў за адзінства з Шэйдэманамі, калі „нацы“ (гэта значыць, капіталісты абодвух бакоў) паміраюць. Нельга адмаўляць, што пазыцыя Пляханава ёсьць паслядоўнасьць — паслядоўнасьць *здабы* соцыялізму, паслядоўнасьць паслуг капіталістам не за страх, а за сумленьне“.¹⁾

Польскія соцыял-шовіністы, здраднікі соцыялізму, што стаяць цалкам на баку „сваіх“ капіталістаў, у час імперыялістычнай вайны праводзілі таксама, як і Шэйдэман і Пляханаў — політыку крайняга нацыяналістычнага цікаваньня, выступаючы адкрыта з праграмай анэксіі украінскіх і беларускіх земляў. Цяпер правадыры ППС стараюцца ўмацаваць пад сваім кіраўніцтвам блэк соцыял-фашыстаў розных нацыянальнасьцяў польскай дзяржавы, выстаўляюць проект тэрыторыяльнай аўтономіі для украінскіх земляў, выпрацоўваюць прэктывы арганізацыі украінскай і беларускай школьнай справы, ствараюць разам з правадырамі яўрэйскага „Бунду“ і нямецкай Соцыялістычнай Партыі Працы — камісію па справах нацыянальнасьцяў і г. д.

Гэтыя „радыканьныя“ тэсты ўсё-ж не зьмянілі сутнасьці політыкі ППС, як найбольш высунутага ў масы форпосту польскага імперыялізму, як перадавога атраду польскай буржуазіі ў змаганьні супроць нацыянальна-вызваленчага руху украінскіх і беларускіх мас, а таксама супроць Савецкай Украіны і Беларусі, ваба да якіх сярод шырокай масы насельніцтва окупаваных польскім імперыялізмам земляў усё ўзмацняецца на меры таго, як расьце соцыялістычнае будаўніцтва ў СССР і палітыка крызісу ў фашысцкай Польшчы.

Комуністычная партыя Польшчы выкрывае машэніпства соцыял-фашыстаў, паказваючы працоўным масам, што соцыял-фашызм зьяў-

¹⁾ Артыкул апублікаваны ўпершыню ў „Правде“ ад 20 мая 1931 году.

ляецца адным з слупоў рэжыму тэрору і окупацыі, што змаганьне з адрадынцкімі правадырамі ГНІС зьяўляецца непадзельнай часткаю змаганьня супроць окупацыі Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі, за іх права на самавызначэньне аж да аддзяленьня ад польскай імперыялістычнай дзяржавы.

Выхоўваючы, такім чынам, польскіх рабочых і працоўных сялян у духу сапраўднага інтэрнацыяналізму, камуністычная партыя Польшчы злучае адзіны фронт усіх прыгнечаных у змаганьні за зьнішчэньне фашызму і пабудаваньне на руінах яго новага соцыялістычнага ладу.

Задачы марксыцка-ленінскага выхавання на належную вышыню ¹⁾

Галоўнай мэтай, якая пастаўлена ў гэтым артыкуле, усеахопнае абмеркаванне тых агульных задач, якія ставяцца перад намі ў галіні марксыцка-ленінскага выхавання ў новай абстаноўцы сацыялістычнага будаўніцтва, колькасных і якасных зьмен у рабочай клясе і авангардзе—комуністычнай партыі.

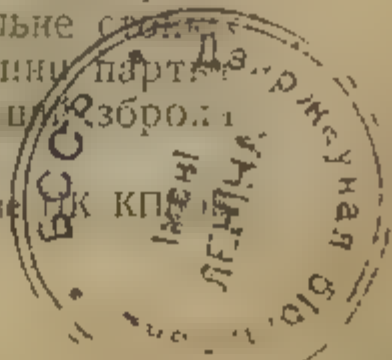
Разам з гэтым мы павінны намякнуць канкрэтныя мерыпрыемствы, якія-б забяспечылі рашучы пераход і значнае палепшанне гэтага адказнай галіны нашай партыйнай работы; большую ўвагу марксыцка-ленінскай тэорыі з практыкай сацбудаўніцтва; прысвечанне марксыцка-ленінскага выхавання да чарговых рашаючых задач нашай партыі ва ўсіх галінах сацбудаўніцтва.

Асабліва ў сучаснага перыяду сацыялістычнага будаўніцтва патрабуюцца ад партыі, ад усіх яе арганізацый узняцця марксыцка-ленінскага выхавання мас на значна вышэйшую ступень. Яны патрабуюць значна большай увагі і гэтаму пытанню з боку кожнай партыйнай арганізацыі, з боку кожнага камітэту партыі, з боку партыйных калектываў і ячэек. За марксыцка-ленінскае выхаванне павінен адказваць партыйны арганізацыі ў такой-жа ступені, як і за звышзадачы рашаючых гаспадарчых задач сацыялістычнага будаўніцтва.

Галоўны поспехі ва ўсіх галінах сацбудаўніцтва, вяртальныя тэмпы росту нашай прамысловасці, сацыялістычнай рэканструкцыі сельскай гаспадаркі, значныя дасягненні ў галіне нацыянальна-культурнага будаўніцтва—зьяўляюцца вынікам правільнага ажыццяўлення генэральнай лініі нашай партыі, вынікам рашаючай барацьбы супраць «правага і левага» опартунізму, якія намагаліся перашкаджаць сацбудаўніцтву, якія імкнуліся знізіць бальшавіцкія тэмпы нашай сацбудаўніцтва. Гэтыя поспехі сацбудаўніцтва стварылі новыя абставіны, новыя ўмовы, у якіх нашай партыі прыходзіцца вырашаць задачы марксыцка-ленінскага выхавання.

Адной з галоўных задач марксыцка-ленінскага выхавання на даным этапе будаўніцтва ўздымаць яшчэ на больш высокую ступень кваліфікацыю і пільнасць членаў партыі, узброенне іх правільнасцю зразумевання сутнасці генэральнай лініі нашай партыі, выкоўванне свядомых барацьбітоў за практычнае ажыццяўленне генэральнай лініі партыі. Марксыцка-ленінскае выхаванне павінна зьяўляцца востра і шчыльна звязаным з гэтым.

¹⁾ Апрацаваная стэнограма дакладу, зробленага на Культпропнарадзе.

нашай партыі ў барацьбе за далейшае паспяховае разіортванне сацыялізму, у барацьбе супроць правага опартунізму, галоўнага небяспек. на даным этапе, супроць „левых“ загібаў, супроць ірмірэнства да іх.

Задача ўзвышэння тэарэтычнага ўзроўню партарганізацыі набывае сур'езнае значэнне і таму, што ў нашай краіне ва ўсіх галінах сацыялізму адбываецца вострая класавая барацьба, якая зьяўляецца рынкам супраціўлення класавых варожых элементаў нашаму разірту сацыялістычнаму наступу. „Раз яшчэ ёсць класы, раз у краіне яшчэ ідзе класавая барацьба, значыцца, ёсць і напор на пролетарыят і яго авангард класаво-варожай ідэалогіі, значыцца, нямінучыя ўмовах цяжкасцей сацыялістычнага будаўніцтва вядомыя хістанні і ваганні сярод найменш устойлівых і груп сяброў партыі“ (Постышаў).

Марксысцка-ленінскае выхаванне павінна зьяўляцца вострай зброяй у руках партыі ў барацьбе за ажыццяўленне ленинскай нацыянальнай палітыкі, у барацьбе супроць усякіх скрыўленняў у галіне нацпалітыкі, супроць вялікадзяржаўнага шовінізму, як галоўнай небяспекі на даным этапе, надыянал-дэмакратызму і шовінізму іншых нацыянальнасцей.

Зараз рашаючымі задачамі нашай партыі, рабочае класы зьяўляецца барацьба з тэхніка-эканамічнай адсталасцю нашай краіны, барацьба за ажыццяўленне лезуна „дагнаць і перагнаць перадавыя капіталістычныя краіны ў тэхніка-эканамічных адносінах“.

Зразумела, што вырашэнне гэтай галоўнейшай і складанейшай задачы магчыма толькі тады, калі нашы партыйныя арганізацыі на месцах змогуць больш правільна, больш рацыянальна, больш канкрэтна кіраваць і арганізоўваць масу і уздымаць яе ў барацьбу з нашай тэхніка-эканамічнай адсталасцю, калі мы зможам яшчэ больш паспяхова на кожным прадпрыемстве, стугасе і колгасе быць на чале масы і выклікаць далейшы творчы энтузіязм.

Дзеля таго, каб правільна арганізоўваць масы, правільна кіраваць масамі, неабходна значна вышэй узровень тэарэтычных ўзроўняў нашых партыйных радаў. Сакр.ар ЦК УсеКП(б) г. Постышаў, выступаючы на ўсесаюзнай Культуропарадзе, сказаў наступнае:

„Нам неабходна ўзброіць кожнага камуніста разуменнем асаблівасцей і задач сучаснага этапу барацьбы за сацыялізм для таго, каб быць на чале мас, для паспяховага кіравання імі ў барацьбе за бліжэйшую ліквідацыю нашай тэхніка-эканамічнай адсталасці. Такі стрыважань марксысцка-ленінскага выхавання на сучасным этапе. Ён неабходна прасякнуць увесь змест марксысцка-ленінскага выхавання, выходзячы ў сяброў бальшавіцкай партыі высокі тэарэтычны ўзровень, ідэю стонкасць, уменне кіраваць масамі ў новых умовах“.

У апошні час адбыліся і адбываюцца вялікія змены ў складзе нашай рабочае класы, якія зьяўляюцца вынікам вялізарнейшага росту нашай прамысловасці, вынікам прытоку ў нашу прамысловасць значнай колькасці новых рабочых, што вынікі з сялянства, з дробна-буржуазнага асяродку, з гораду і мястэчка, часткова з дзясянага праслойкі, якія яшчэ не прайшлі школы рэвалюцыйнай барацьбы і не зьяўляліся ўдзельнікмі грамадзянскай вайны, не прайшлі школу барацьбы на капіталістычных прадпрыемствах. Зразумела, што сёння выхаванне з гэтых маладых слаёў рабочае класы стойкіх пролетарыяў, якіх будучы паспяхова выконваць адказнейшыя задачы нашай партыі, у значнай частцы выпадае на сетку партыйнае асветы, на маса-

вую політычную работу, якую нашы партыйныя арганізацыі павінны больш шырока разгарнуць на прадпрыемствах, у саўгасах і колгасах.

На фоне паспяховага соцыялістычнага будаўніцтва ўсё больш узрасце давер'е да нашай партыі з боку шырачэйшых мас пролетарыяту і асноўных мас працоўнага сялянства нашай краіны, канкрэтным вынікам якога з'яўляецца масавы прыток у партыю (па КП(б)Б толькі за палову 1931 г. прынята каля 7.000 з лішнім кандыдатаў партыі і каля 70.000 новых комсамольцаў).

Гэты прыток у партыю патрабуе асабліва ўпартай работы дзеля таго, каб з моладзі, якая часам з'яўляецца выхадцамі з новых кадраў рабочае класы, што нядаўна прыйшлі на прадпрыемствы, выхаваць сапраўды бальшавіцкі стойкіх змагароў за соцыялізм.

Зразумела, што марксыцка-ленінскае выхаванне нашай партыі ў прыватнасці партыйная асвета павінны адыграць вялізарнейшую ролю ў выхаванні гэтага прыросту, гэтых маладых кандыдатаў партыі.

Вось, коратка кажучы, тыя асаблівасці сучаснага перыоду, якія надзвычайна востра ставяць задачу падняцця марксыцка-ленінскага выхавання на вышэйшую ступень. Яны патрабуюць ад кожнай партыйнай арганізацыі рашучага палепшання ўсёй работы на фронце марксыцка-ленінскага выхавання, значна большай энэргіі і настойлівасці з боку нашых партыйных арганізацый на гэтым адказнейшым вучастку партыйнай работы.

Як мы працавалі ў мінулым годзе на гэтым фронце? Чым характарызуецца становішча марксыцка-ленінскага выхавання за мінулы год?

Матэрыялы, якія ёсць у ЦК КП(б)Б, гавораць за тое, што марксыцка-ленінскае выхаванне значна адстае ад тэмпаў соцыялістычнага будаўніцтва і не адпавядае тым вялізарным задачам, якія ставяць перад партыяй.

Зімою, у самы напружаны час, калі кіруючыя органы КП(б)Б асабліва напіралі на ўзняццё марксыцка-ленінскага выхавання на вышэйшую ступень, мы мелі ахоп партыйнай вучобай толькі 58 проц. усяй партыйнай арганізацыі. Прычым па гарадзкіх партыйных арганізацыях 38 проц. і па вясковых каля 70 проц. Гэта было прыблізна на 1-е сакавіка 1931 году, калі мы правялі рад нарад, калі ЦК прыняў рад настановаў аб узняцці марксыцка-ленінскага выхавання. Можна іншым трэба адзначыць, што гэты процант, які фігураваў у нашых матэрыялах, з'яўляецца далёка недасканалым, бо нам удалося сабраць больш сталыя матэрыялы толькі па 70 раёнах з былых 100 раёнаў БССР; астатнія 30 раёнаў чамусьці, ня гледзячы на рад прапаноў, не далі нам вестак аб становішчы партыйнай асветы ў іх раёне. Наведванне сеткі партыйнай асветы застэвалася вельмі нізкім і ў сярэднім складала ня больш 40—50 проц. таго складу, які лічыўся у школах і гуртках сістэмы партыйнай асветы. Трэба адзначыць, што частка райпартарганізацый, якія больш сур'ёзна падыходзілі да марксыцка-ленінскага выхавання, якія па-бальшавіцку заняліся гэтым пытаннем дасягнулі значных поспехаў у мінулым годзе.

Вазьміце гэкія раёны—Дрысенскі, дзе ахоп партасветай зімой дасягнуў 90 проц., Койданаўскі—90 проц., Лепельскі—80 проц., Рагачоўскі—84 проц., Церахаўскі—90 проц., Чарэйскі—80 проц. і г. д. Як бачыце, не адзін раён, а значная колькасць раённых партарганізацый, дзякуючы бальшавіцкаму падыходу да пытання марксыцка-ленінскага выхавання, дзякуючы сістэматычнаму кіраўніцтву гэтым

адказным вучасткам партыйнае работы—дасягнулі значных поспехаў за мінулы год.

У пераважнай-жа большасці партыйных арганізацый, на вялікаль, і ў партыйных арганізацыях буйных пролетарскіх цэнтраў у якіх партыйная асвета і работа на падняццё тэарэтычна ўзроўню партарганізацыі была далёка не на належнай вышыні, вынікі ахопу сеткай партыйнай асветы былі зусім незадавальняючымі.

Возьмем Віцебскую партарганізацыю, якая зьявілася ў КП(б) Беларусі адна з модных пролетарскіх партыйных арганізацый, якая вядзення спраўляецца з некаторымі асноўнымі задачамі нашай партыі, г. зн. марксыска-ленінскае выхаванне на працягу ўсяго мінулага года было пастаўлена зусім незадавальняюча. Гэта ня толькі па Віцебску. Гомельская партарганізацыя—другая буйная пролетарская партарганізацыя ў КП(б)Б,—таксама па працэнту ахопу зьяўляецца ня ў ліку першых, а ў ліку тых, што адстаюць.

Трэба адзначыць, што якасць партасветы ў гэтым годзе калёкі падвысілася, змест партыйнай вучобы некалькі палепшыўся. Але мы маем рад выпадкаў грубага скрыўлення нашых асноўных прынцыповых устаноў у практыцы нашых школ і гурткоў партасветы. Некаторыя кіраўнікі школ і гурткоў зусім няправільна тлумачаюць слухачом асноўныя прынцыпы нашай бальшавіцкай літэратуры. Матэрыялы, якія ў нас маюцца, гавораць аб тым, што ў некаторых школах і гуртках меліся сур'ёзныя ідэалёгічныя выхілы.

Можна прывесці некалькі прыкладаў.

Кіраўнік партыйнай школы на запытаньне—хто можа быць членам УсеКІ(б), адказвае так: „членам партыі можа быць усякі, хто толькі ўдзельнічае ў той ці іншай грамадзкай арганізацыі, як, напрыклад, МОПР, Прыхільнік Дзяцей і г. д.“

У Асьвейскім раёне, у Сухараўскай ячэйцы, кіраўнік, абаніраючыся на аўтарытэт т. Калініна, заявіў, „што пасьля ліквідацыі кулацтва, як клясы, у нас застанеца адна кляса“, ня тлумачачы, які клясавыя групы ў нас зараз маюцца, якія будуць надалей і што мы вядзем барацьбу за бясклясавы грамадства.

Можна было-б прывесці цэлы рад фактаў з іншых раёнаў, якія сьведчаць аб тым, што частка нашых кіраўнікоў саўпартшкол, гурткоў вельмі слаба тэарэтычна падрыхтаваныя таварышы, якія яшчэ слаба разбіраюцца ў асновах марксызму і ланізму і таму ня могуць тлумачыць і, зразумела, дэзориентуюць слухачоў СІП і гурткоў.

Аднэй з галоўных баявых задач у справе кіраўніцтва марксыска-ленінскім выхаваннем зьяўляецца падвышэнне ідэалёгічнага зместу вучобы.

Там трэба даб'ясць належны марксыска-вытрыманні змест і якасць усё партасветы, рашуча змагаючыся з ідэалёгічнымі выхіламі.

Асноўнай задачай партасветы, асабліва на сучасным этапе нашага соцыялістычнага будаўніцтва, застаецца непрымрмая барацьба па генэральную лінію партыі супроць розных опартуністычных адхіленьняў ад яе як у тэорыі, так і ў практыцы нашай штодзённай работы. Марксыска-ленінскае выхаванне і зьяўляецца тым сапраўдным сродкам, гэтай магутнай зброяй узняцця на яшчэ больш высокую ступень клясавай пільнасці членаў партыі, узброення і ідэалёгічнага загартавання іх. Цэлы рад фактаў зусім бясспрэчна да-

кавае, што роля партыйнае асветы ў барацьбе за ленінскую лінію найбольш значна падвышаецца.

Але разам з гэтым з усёй рашучасцю трэба падкрэсліць, што яшчэ і зараз у радзе месц мы маем факты адстаўвання, якія жывюцца часам з лужым прымірэнствам да тых канкрэтных праяўленняў опартунізму пры вырашэнні зноўных гаспадарчых задач гэтага перыяду.

Вазьміце такія пытанні як нарыхтоўкі, мобілізацыя сродкаў, альбо рад іншых канкрэтных мерапрыемстваў, пры правядзенні якіх вельмі часта можна наглядаць, што ў некаторых партарганізацыях ~~якіх~~ існуюць нажымы на кулацка-заможныя элементы. Вы знойдзеце факты невыканання кулацка-заможнымі элементамі абавязкаў перад дзяржавай, невыканання цвёрдых заданняў і г. д. Зразумела, што гэта тэсць праявы правага опартунізму на практыцы. Тое самае можна сказаць і адносна „левых“ загібаў, якіх на працягу апошняга году мы бачым значную колькасць у практычнай рабоце некаторых нашых партыйных арганізацый.

Іа дэлі, ні школа, ні гурток, якія тут пад бокам, у гэтай жа акалічэнасці, не з'явіліся ініцыятарамі барацьбы з гэтай „левай“ практыкай. Зразумела, што сетка партыйнай асветы ні ў якім разе не павінна была прайсці міма гэтых з'явішч. Система марксыцка-ленінскага выхавання, пад бокам якой працвітае і гэтая практыка, павінна смяцасова, па-першае, выявіць гэтую практыку, па-другое, рэагаваць на яе праз партарганізацыю, праз партыйнае, праз партыйную ячэйку.

Неабходна ўвязаць работу па марксыцка-ленінскім выхаванні з практыкай сацыялістычнага будаўніцтва так, каб гэтае марксыцка-ленінскае выхаванне магло з'явіцца сапраўднай зброяй, сапраўдным на ўтнім сродкам у барацьбе за генэральную лінію партыі ва ўсёй практычнай нашай рабоце.

КН(С)Б мае вялізарныя поспехі ў справе ажыццяўлення ленінскай нацыянальнай політыкі ва ўсіх яе галінах. Вы ведаеце, што ў нашых стварэннях нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу культуры мы значна прасунуліся наперад. Але мы маем і рад памылак з боку паасобных партарганізацый, а ў некаторых галінах і пераважылі ў справе практычнага ажыццяўлення нацполітыкі партвучбы. Наша большавіцкае выхаванне павінна больш актыўна змагацца за правільнае ажыццяўленне нацыянальнай політыкі. У нас, па умовах нацыянальнай рэспублікі, мае асабліва сур'ёзнае значэнне гэтая работа па правядзенню ленінскай нацыянальнай політыкі, разгортванню работы сярод нацменшасцяў, інтэрнацыянальнага выхавання і г. д.

Калі ўзяць, напрыклад, такую справу, як беларусізацыя: ня гледзячы на вялікую колькасць дырэктыв з боку ЦК, з боку раённых камітэтаў, гарадзкіх камітэтаў, ня гледзячы на пастановы пленумаў ЦК, у нас на сённяшні дзень справа з беларусізацыяй у некаторых партарганізацыях застаецца далёка незадавальняючай. Нават ня ўсе члены партыі, нават ня ўвесь партактў карыстаюцца белмовай. А калі ўзяць нашы бібліотэкі, там беларуская кніжка займае вельмі мала месца. Возьмем культмасавую работу на прадпрыемстве, альбо работу нашых клубаў, дзе белмова ўжываецца далёка недастаткова.

Тое самае мы ўгледзім у практыцы абслугоўвання нацменшасцяў на іх роднай мове. Недастаткова праводзіцца работа ў адносінах

інтэрнацыянальнага выхавання сярод рабочага класа, сярод шырокіх колаў каласнікаў і г. д. Нават такія факты як вялікадзяржаўны расіска-шовінізм у некаторых мясцох ня выклікалі часам належнага бальшавіцкага рэагавання, сваячасовага асуджэння і г. д. У нас і зараз чым-рэсць факты, калі пасадовыя гаспадары кі (а мы гэтыя факты, у прыватнасці, мелі на чыгуны) тлумачаць невыкананне прамфіліяну тым, што ўводзіцца белмова, што белмова з'яўляецца прычынай невыканання прамфіліяну і г. д. Ёсць пасадовыя факты праяў вялікадзяржаўнага шовінізму на нашым культфронце.

Ці не зразумела, што ўсякае ігнораванне беларусізацыі, усякія спасылкі на тое, што яна перашкаджае гаспадарчай рабоце, з'яўляецца нічым іншым як вылазкай класавага ворага ў вобразе гэтага вялікадзяржаўнага шовінізму. Тое самае можна сказаць і адносна контррэвалюцыйнага беларускага нацдэмакратызму. Праўда, КП(б)Б правяла і праводзіць вялізарную работу, жорсткую барацьбу з контррэвалюцыйным нацдэмакратызмам. Носьбіты нацдэмакратызму некалькі прыталіся, яны ў сучасны момант адчынена выступаць не асьмеляюцца, але гэта ня значыць, што мы ўжо пакончылі барацьбу з нацдэмакратызмам, ня значыць, што ліквідаваны прадпосылкі матымасці яго актывізацыі. І разважаць, што з контррэвалюцыйным нацдэмакратызмам мы ўжо пакончылі гэта будзе вельмі шкоднай палітычнай памылкай. Нам неабходна, каб марксыцка-ленінскае выхаванне, каб уся сістэма партыйнай асветы данамага партыйнымі арганізацыям у ажыццяўленні нацыянальнай палітыкі, данамага рашуча змагацца з вялікадзяржаўным шовінізмам, з контррэвалюцыйным нацыянал-дэмакратызмам, антысэмітызмам і шовінізмамі іншых колераў.

Некалькі слоў аб увязцы нашай партыйнай асветы з практыкай сацыялістычнага будаўніцтва. Мабыць не патрэбна распаўсюджвацца аб тым, якое вялізарнае значэнне мае менавіта гэтая ўвязка. Кожнаму з нас вядома, што тэорыя, калі яна ня будзе ўвязана з практыкай сацыялістычнага будаўніцтва, калі яна будзе адарвана ад гэтага сацыялістычнага будаўніцтва, ператвараецца ў схолястыку. На жаль, і ў сучасны момант далёка ня ўсе адзінкі нашай партыі асветы талкова ўвязваюць тэарэтычнае выхаванне з нашай практычнай працай. Праўда, мы маем ужо рад прыкладаў, калі дзякуючы ўвязцы партыйнай вучобы з практычнай работай, пасадовыя партарганізацыі маюць значныя поспехі ў тым сэнсе, што увязка партвучобы з практыкай сацыялістычнага будаўніцтва значна дапамагае партарганізацыі ў вырашэнні канкрэтных практычных гаспадарча-політычных задач.

Возьмем такія прыклады, як калектывізацыя сельскай гаспадаркі, пумаг школ і гурткоў нашай партыі сялы на Койданаўскаму, Вушаўскаму і інш. раёнах, праводзячы тэарэтычную вучобу, цесна ўвязвалі яе з практыкай колгаснага будаўніцтва. Школы і гурткі прымаюць непарэчны арганізаваны ўдзел у стварэнні колгасаў. Дзякуючы гэтаму, партыйныя ячэйкі маюць досыць значныя поспехі ў справе калектывізацыі. Тут трэба прадусьледзець, каб гэтая увязка з практыкай сацыялістычнага будаўніцтва не ператварала нашы школы і гурткі ў звычайныя сходкі парт'ячэйкі, дзе абгаварваюцца ўсякія бягучыя кампаніі, бягучыя справы, а трэба, каб гэтая ўвязка была жывым матэрыялам ілюстрацыяй для тэарэтычнай вучобы.

Дзе былі галоўныя перашкоды марксыцка-ленінскаму выхаванню да гэтага часу? Асноўнай перашкодай у працы па марксыцка-ленінскаму выхаванню мас з'яўляецца тое, што некаторыя партыйныя

23

організації не ўдзялялі належнай увагі гэтаму адказнейшаму фронту
нашаі праці. Можна было ілюстраваць рад фактаў нясур'ёзных адносі
гласных ячэек, нават асобных раённых камітэтаў партыі ў пытань
ях марксыска-ленінскага выхавання. Ёсць рад фактаў, якія свед
чаць аб тым, што асобныя кіруючыя працаўнікі у рэальных проста опор
туністычна недацэнювалі марксыска-ленінскага выхавання. Нека
лькіх ячэек маюць офіцыйныя пастановы аб тым, што рэаль прыв
тзем загатоўкі, рэаль законным асеньню пасейную кампанію, а потым
возьмемся за партыйную вучобу

Не сакрэт і тое, што яшчэ маюць месца сярод часткі раённага актыву размовы такога зместу — „што за калектывізацыю нас могуць зняць з работы, за невыкананьне загацовак нас могуць аддаць пад суд, а за ленинскае выхаваньне нам могуць абвясьціць вымову ў горным выпадку, а ў лепшым выпадку і так сыдзе“.

Я повинен показати некалькі прикладау такого агіднаго опортуністичнаго падыходу з боку некаторых работнікаў да партыйнай вулбы. Возьмем Тураускі рэспубліканскі аддзел з кіруючых работнікаў пры абшарэньні пытання аб партыйнай вулбе кэжа наступнае: „зараз абшарная кампанія, партыйная вулбасай займацца няма часу, аднак, Поляк хоча сарваць гэту кампанію (Поляк — гэта пражывішча катэды, вёзку Ранкову), аднак давайце пасадзім усіх камуністаў, няхай вывучаюць тэорыю“.

Больше всего порадовало такое неразумение, такое надыходу да гэтэй сур'езнай гадзіны нашай працы вельмі пажэтка знайсці. Быццам мы процэсавалі м. р. ксёўска-лесіцкае выхаваньне нашай прамысловай працы, выканальна задачу гадзіны ўборачнай кампаніі, як-быццам партыйная вучоба павінна пераінкадаваць, а не запамінаць гэтую самую ўборачную кампанію.

У Чачэрскім раёне адзін з кіраўнікоў партарганізацыі гаворыць: „партыйная вучоба — гэта справа АПА, а людзей зараз няма (гэта значыць, для арганізацыі сеткі партасъветы), бо ёсць іншыя кампаніі, * мобілізацыя сродкаў, уборачная кампанія і г. д.“

Адзін з Церахоўскіх кіруючых работнікаў зьяўляе, ш.о. „ў гэтым годзе партыйная вучоба будзе сарвана, калі будуць такія таспандарчыя кампаніі, як ў мінулым годзе“.

Я лічу, що такі кірауники, які не розуміють, що перед нами гетьим годзе паўстаюць яшчэ больш напружаныя, складаныя задачы нашай напашага гаспадарства будаўніцтва, і калі яны думаюць, што гэтыя складаныя задачы немагчыма звымацца партыйнай вучбаю, якія работнікі зараз ня могуць кіраваць партарганізацыямі.

[illegible]

Треба яшчэ раз падкрэсьліць, што адной з галоўных задач у гэтым напрамку на сёнешні дзень зьяўляецца ўзняцьце марксысцка-ленінскага выхаваньня на большую політычную вышыню, раўняць горадзкіх з фактамі недаацэнкі партыйнае асьветы, опрацаваць і сыстэматычнае кіраваньне партыйнай асьветай як з боку ЦК, так і з боку раённых і гарадзкіх камітэтаў, з боку паріколектываў

ячлек. Нам неабходна актывізацыя нашых партыйных газет, партэктывы ў справе марксыска-ленінскага выхавання, трэба, каб кожны кіраўнік партыйнай арганізацыі, кожны член бюро раённага парткома, кожны член партыі зразумелі не на словах, а на справе, што партыйная арганізацыя цалкам адказвае за марксыска-ленінскае выхаванне не таксама як за рашаючыя гаспадарчыя задачы.

Роля друку ў марксыска-ленінскім выхаванні, як і ў нашых партыйных працах, агульна вельмі адказная. Партыйны і саветскі друк гэта калектыўны агітатар, пропагандыст, арганізатар мас — ён павінен адыграць вялізарную ролю ў справе ўзьяняцця марксыска-ленінскага выхавання на большую палітычную вышыню, мобілізацыю партыйнай арганізацыі на барацьбу з прарывамі ў галіне марксыска-ленінскага выхавання.

Трэба сказаць у парадку самакрытыкі, што да гэтага часу нашы партыйныя газеты недастаткова звярталі ўвагі марксыска-ленінскаму выхаванню. Ім глядзячы на тое, што на працягу апошняга месяца ў нашым друку скіналіся прадуманае і паднятае пытанне барацьбы з партыйным асвятленнем, асабліва з матэрыяламі, наглыбленага ўдзелу друку ў гэтым пытанні мы яшчэ не адчуваем. Эпізодычныя выпадкі, — якія мы зараз назіраем у нашым друку ў асвятленні пытанняў партасветы, — нас задаволяць ні ў якім разе ня могуць, і мы настайваем, каб нашы газеты як цэнтральныя, а таксама і раённыя сістэматычна, штодзённа займаліся пытаннямі асвятлення ходу партасветы не „наогул“, а канкрэтна, з пункту погляду спецыфічна-вытворчых задач і ўмоў кожнага раёну, прадпрыемства, саўгасу і калгасу.

Наступнае пытанне — гэта аб кадрах для партасветы. Вострасьць гэтага пытання, на мойму, досыць яскрава для кожнага з нас. Кожны непасрэдны кіраўнік партыйнай асветы адчувае добра нестрату гэтага пытання. У нас на сёнешні дзень не хапае значнай колькасці наваг і талентаў прапагандыстаў. Нам неабходна цэлая армія падрыхтаваных прапагандыстаў няштатных, якія павінны кіраваць школамі і гурткамі, якія павінны выкладаць у гэтых школах і гуртках. Тыя мерапрыемствы, якія ЦК КП(б)Б, ГК і РК КП(б)Б праводзілі на працягу мінулага года ў справе падрыхтоўкі кадраў, нас не задавальняюць. Зара перад намі неадкладная адказнейшая задача — забяспечыць усю сістэму партыйнай асветы падрыхтаванымі большавіцкімі кадрамі і гэта трэба зрабіць у самы кароткі тэрмін. Трэба тут асабліва падкрэсліць той факт, што частка раённых партарганізацый няшчадна разбазарваюць прапагандысцкія кадры.

Тая жменька кадраў штатных прапагандыстаў, якая маецца зараз, цэнтральна разбазарваецца некаторымі Райкомамі.

Бюро ЦК КП(б)Б у сваіх пастановах, якія апублікаваны ў газетах, катэгорычна забараняе Райкомам скарыстоўваць прапагандысцкія кадры ў іншай рабоце; неабходна біцца за кожнага прапагандыста.

У агульным да кадраў мы павінны высунуць наступныя канкрэтныя задачы.

а) пазначыць масавую падрыхтоўку і перападрыхтоўку прапагандыстаў праз розныя курсы;

б) у значна большых намерах, маштабах скарыстоўваць для прапагандысцкай работы актыўных партыйных арганізацый, асабліва старых прапагандыстаў, старых большавікоў;

в) стаць на шлях больш рашучага выскоўвання рабочых прапагандыстаў на прадпрыемствах. Мы маем вялікія магчымасці ў гэтых напрамках і нас, асабліва на больш буйных прадпрыемствах, ёсць

кадры старых работх большавкоу, чия у достатковій ступені теоретична підрыхтаванн деля того, кт высууд да ір-уі-кми школ гурткоу на підприємствах;

г) забранн пасылку пропагандыцкіх кадраў на іншыя галіны работ. Сп-раціць пасылку пропагандыстаў на розныя кампаніі, дотсавіўшы пасылку так, каб яна ні у якім разе ня зрывала з'ява, у школах і гуртках партасьветы.

Неабходна забяспечыць, каб увесь партыйны актыву, які з'ява на весцы (а зараз многа актыву як з Менску, так і раёнаў), у якіх партійны сьветы прысутнічаю на занятках школ, гурткоу, дапамагу ім разбірацца у розных пытаннях. Гэта з'ява, межда зусім рэальным дэлежыць гоніла таго, як парткомы надыйдуць да скарыстанья актывістаў з раенных цэнтраў і з Менску, якія знаходзяцца на і-цы. Аб гэтым зусім яскрава запісана у настанове Лёро ЦК;

д) значна палепшыць мэтадычнае іраўніцтва нашымі пропаган-дстамі. Культпроп ЦК пытаньнем мэго кіраўніцтва да гэтага часу не аддаваў дастатковай увагі.

Вазьміце нашы мэтодраспрацоўкі. Яны зьяўляюцца вельмі калі гоўным матэрыялам, але ўся бяда ў тым, што яны позна выходзя. Аны збіліся зараз тако, што мэтодраспрацоўкі замест 18 дзён друку ют і у прынці 3-5 дзён. Але пакуль яны складаюцца, друкуюцца, рассылаюцца—матэрыял устарэе. Перад Культпропам ЦК стаць задан-ня значна палепшыць выданьне гэтых мэтодраспрацовак, выданьне нашых падручніка „За Ленінскую вучобу“ і актывізацыю работу мэтодаспра-бо ў нас з праграмамі, вучэбнымі плянамі работа пастаўлена не вальняюча. Зусім зразумела, што тут роля Цэнтральнага Дому ком-асьветы павінна быць значна большай. Работу дамоў комасьветы гэе ма і на раёнах трэба пераклачыць на операцыйныя формы работы.

Мы кожны год—і зумі правільна—лаемся за тое, што нашы падручнікі партасьветы выходзяць несваячасова. І ў гэтым годзе пачава з падручнікамі ў нас таксама кульгае. Дагэтуль выпушчалі-олькі два новых падручнікі на белмове. БДВ апошнія некалькі дзён працуе сапраўды па-баявому і абяцае скончыць надрукаваньне про-рамы і падручнікаў у тэрмін.

Наша партыя досыць пасыпяхова разгортвае соцспаборніцтва і ўдарніцтва на заводах, на фабрыках, некаторых колгасах, саўгасах, МТС. Але калі паўстае пытаньне як мы праводзім соцспаборніцтва і ўдарніцтва ў нізавой сетцы партасьветы, колькі у нас ударнікаў партыйнай вучобы, хто і з кім спаборнічае па пытаньню ірксцыцка-ленінскага выхаванья, мы пачынаем, што ў нас альбо німа вестак, альбо соцспаборніцтва і ўдарніцтва на гэты вучастку работы на самой справе, асабліва ў раёнах, яшчэ няма. М-жо ня першы раз гворым аб гэтым. Усё-ж такі трэба прымусяць павенныя партарганізацыі, ячэйкі, колектывы, каб яны сапраўды па-большавіцку разгарнулі гэту работу на фронце нашай партасьветы.

Трэба асобна падкрэсьліць задачы вучобы партактыву. Тыя асаб-на васыя сьветляга этапу соцбудаўніцтва, тыя адказныя задачы, якія ставяць перад партыяй, з усёй сур'ёзнасьцю высюваюць перад нам задачу значнага падвышэньня теорэтычнага ўроўню партыйнаг актыву. Да рэчы кажучы, наш актыву у некаторых зьменных прад-стаўляе сабой таксама моладзь, у партыі, якія паграбуе асаблівае значэньне партасьветы, у сэнсе павышэньня марксыцка-ленінскаг зразумю. Тое становіцца з надобай партактыву, якое мы маем на-дзіраць дзе б нас з задавальннем у якім разе ня можа.

Праўда, мы значна пашыраем контынгент нашых комвузаў, нашых саўпартшкол, мы організоуваем у гэтым годзе дзеве новых саўпартшкол у Віцебску і Мінску. На працягу 1932 г. нам неабходна будзе організаваць яшчэ некалькі новых сталых саўпартшкол. Мы праводзім рад курсоў у Прылуках, пры Комвузе, пры саўпартшколах, 6-ці месячныя курсы, 10-дзённыя і г. д., але яны змаглі зхапіць яшчэ нязначную колькасць актыву. Асноўная маса нашага актыву, бадай, не ахоплена партвучобай, бадай не займаецца марксыска-ленінскай тэорыяй.

У практыцы нашай работы можна сустрэцца з надзвычайна дмоўнымі фактамі, якія характарызуюць нізкі тэарэтычны ўзровень партактыву, які, літаральна, не разьбіраецца ў элементарных рэчах. Мы мелі яскравыя прыклады няпэўненасці некаторых нашых актывістаў, якія паступаюць у Комвуз. Як і звычайна ў выпадках пераходнага пераходу з тэарэтычнага ўзроўня, такога ні нашага камуністаў у Комвуз паступаюць ужо больш чым падрыхтаваныя, ужо зрабілі пэўныя пэўныя партстаж і пэўныя зьяўленні нашай партыі.

Вось характэрныя прыклады: запытаюць таварыша, каб ён растлумачыў канкрэтна, што такое абязлічка. Зразумела, што гэтым павінен ведаць кожны сябра ўсёй партыі, каб не заставіць у колгасе. Таварыш даў такі адказ: „Гэта барацьба за выкананне норм працы і выкананне прамфінплану“.

Па якіх пытаннях змагаліся правыя опартуністы супроць партыі? Адказвае — „Ня ведаю“.

„Хто стаў на чале прэзых опартуністаў? — Адказвае — „Троцкі і Зіноўеў“.

Другі сябр партыі адказвае: „Калінін“. А калі ў яго запыталі, якую работу выконвае т. Калінін, ён па сумленнасці адказаў „Ня ведаю“.

Аднаго запыталі: „У чым заключаецца тэорыя перманэнтнаў рэвалюцыі? — Адказаў — „У тым, што рэвалюцыю можа завяршыць толькі трэбная буржуазія, пасля чаго да яе далучаюцца пролетарыі“.

Далей: „Ці ёсць розніца паміж поглядам трацкістаў і правых опартуністаў? — Адказ — „Няма“.

Словам цэлы букет такіх фактаў, якія характарызуюць надзвычайна нізкае, нездавальняючае становішча падрыхтоўкі часткі актыву партактыву.

Зразумела, прыведзеныя факты даволі ліквідацыйна паказваюць, аднак, яны павінны звязацца сур'ёзнейшым сынам для КПСБ, і кожнай асобнай арганізацыі, яны павінны прымусіць кожнага з нас вельмі сур'ёзна падумаць аб вучобе нашага партыйнага актыву. Гэта неабходна ва ўсім, каб ні было забяспечыць пачуццё пераходу ў сферу тэарэтычнай падрыхтоўкі нашай партактыву.

Тут, па-мойму, вялікую ролю павінна адыграць завочнае навучанне. Праўда, тут яшчэ ёсць некаторыя перабоі тэхнічнай падрыхтоўкі. Аднак, пры належным жаданні завочнае навучанне партактыву можа і неабходна палепшыцца, нават, не гаворачы аб рэчы. Аднак з гэтага боку справа хутка палепшыцца. У кастрычніку г. г. мы адкрылі магучую радыё-станцыю ў Менску. Чутнасць будзе досыць добрая. Гэта ў пэўнай меры палепшыць партарганізацыйныя скарысаны радыё, як сродак завочнага навучання.

На жаль, нашы раённыя партарганізацыі вельмі нездавальняюча выконваюць тую разьвёрстку, якая дана па завочнаму навучанню

Трэба звярнуць увагу, яшчэ на адзін з важных момантаў нашай работы, гэта на пытаньне аўладання тэхнікай і на увязку пытаньня партвучобай. У гэтым пытаньні ў нас ёсць рад непаразуменьняў. Ёсць прыклады, калі некаторыя партыйныя калектывы ўзялі адну крайнасць — тэхнічную вучобу і больш нічога. Зразумела, што для партыі „Тэхніка — масам“ зьяўляецца сур'ёзнайшая дырэктыва для нас. Нам неабходна шырока разгортаць тэхнічную асьвету на прадпрыемствах, колгасах, саўгасах і г. д. Але гэта ні ў якім разе ня значыць, што мы павінны супроцьстаўляць тэхнічную вучобу марксыска-ленінскаму выхаванню. Мы павінны прасьцеішыя элементы тэхнікі ўключаць у сыстэму партасьветы, шырока разгортаць самастойную сетку тэхнічнага навучаньня на прадпрыемствах, саўгасах, МТС і колгасах.

Пытаньне аб вучобе кандыдатаў партыі трэба ставіць асабліва востра. Тое становішча, якое мы маем на сёнешні дзень, нас задаволіць ні ў якім разе ня можа. У нас у сярэднім ахоп партыйнай асьветай кандыдатаў партыі складае 40-50 процантаў, г. зн., што палову кандыдатаў у партыі, якія толькі што ўступаюць у партыю, не прайшават ніжэйшага зьяяна нашай партыйнай асьветы.

Мы лічым, што кандыдат партыі, які не знаёмы з элементарнейшымі відамі нашай большавіцкай тэорыі, не зможа быць членам партыі, ён ня зможа кіраваць масамі, ён ня зможа арганізаваць масы, узяць масы на выкананьне адказнейшых задач нашай партыі. Нам неабходна забяспечыць ва што-б то ні стала 100 проц. ахоп кандыдатаў, новых членаў партыі сыстэмай партасьветы, хоць-бы школай перасоўкай з 2 месячным тэрмінам навучаньня з вывучэньнем статута і праграмы. Але як мінімум гэтую школу кандыдат партыі абавязкова павінен прайсці. Хоць гэтым яго марксыска-ленінскае выхаваньне не вычэргаецца.

Разам з партыйнай асьветай мы павінны не забываць, што кандыдат партыі павінен быць уцягнуты ў практычную партыйную работу. Партыйная арганізацыя павінна кіраваць кандыдатамі партыі, павінна прэвараць выкананьне імі партнагрузак, выкананьне імі прасьцеішых абавязкаў членства большавіцкай партыі, уплату членскіх узносаў, паведзальнае сходаў, выкананьне прасьцеішых заданьняў партыйнага ячэйкі. Неабходна, каб кожная ячэйка, кожны парткалектыў мелі ў увазе, што без марксыска-ленінскага выхаваньня кандыдат партыі не можа быць карысным членам большавіцкай партыі.

Мы зараз знаходзімся ў пэрыодзе масавага комплектаваньня сеткі асьвешчальна-навуковага пэрыоду. Гэта адказнейшы пэрыод у нашай партыйнай вучобе. Нам неабходна гэты час скарыстаць для масавай політычнай кампаніі за большавіцкую марксыска-ленінскую вучобу, за 100 проц. ахоп партвучобай у першую чаргу маладых членаў і кандыдатаў партыі.

Нам неабходна ўцягнуць у сетку партасьветы значныя кадры беспартыйнага актыву, значныя кадры комсамолу. Комсамол, які на працягу 1931 г. вырас на 70,000 чалавек, патрабуе значна большай увагі, значна больш ськэматычнага, больш сталага кіраўніцтва з боку партыйных арганізацый. Гэта моладзь (у большасьці колгасная моладзь, моладзь на прадпрыемствах), якая ўліваецца ў комсамол, патрабуе ськэматычнага большавіцкага выхаваньня, сталага кіраўніцтва, і партасьвета павінна адыграць тут вялікую ролю.

Мы атрымалі контрольныя лічбы, канкрэтныя заданьні па партасьвеце з боку ЦК УсеКП(б). На падставе гэтых контрольных лічбаў,

та і канкрэтны плян нашай работы па КП(б)Б у раённым разрэзе, і моцны канкрэтны заданні для кожнай раённай партагранізацыі, каб усе ахопіць сістэмай партасъветы.

І гэты кантрольны заданні — праграма нашай практычнай работы.

Задачы досыць сур'ёзныя, якія патрабуюць бальшавіцкай настойлівасці, бальшавіцкай энэргіі для іх выканання. І зразумела, толькі тады, калі раёныя партыйныя арганізацыі напэкам, партыйныя камітэты і райклубы непасрэдна возьмуцца за кіраўніцтва гэтай галіной нашай работы, калі культпропы ў першую чаргу праявяць належную адказнасць, належную настойлівасць — пры гэтых умовах мы зможам справядна забяспечыць рашучы перзлом, рашучае палепшанне ў працы па марксысцка-ленінскаму выхаванню. Толькі тады мы зможам наладзіць дыферэнцыяванае кіраўніцтва і прыстасаванне ўсёй партасъветы да спецыяльна-вытворчых і бытавых умоў, узросту і ўзроўню мас, каб нас ёсць усе магчымасці, каб поўнасьцю справіцца з тымі вялікімі задачамі марксысцка-ленінскага выхавання мас, якія паставіла перад намі наша партыя.

Пытаньні працы і зароботнай платы на новым этапе

*„Продукцыйнасьць працы —
у канечным ліку самае важнае, са-
мае галоўнае для перамогі нашай
грамадзкага ладу.“*
(ЛЕНІН).

Прамова тав. Сталіна на нарадзе гаспадарнікаў, прысьвечаная галоўным чынам, пытаньням працы, прадстаўляе сабой пэўную іс-
рычную веху, якая вызначае ўсю програму дзеяньняў у новай
ноўцы нашага гаспадарчага разьвіцьця. Канкрэтныя задачы ў
працы пастаўлены партыяй у адпаведных рашэньнях XVI зьез-
ду УсеКП(б), XIII зьезду КП(б) і чырвоных ЦК. Галоўнае, што дик-
туецца партыяй па пытаньнях працы ў пэрыод соцыялістычнай рэко-
нструкцыі, заключаецца ў неабходнасьці падначаліць усе астатнія ін-
тэрэсы інтэрэсам соцыялістычнай вытворчасьці, падвышэньню і палеп-
шэньню продукцыйнасьці працы. Тав. Сталін у дакладзе XVI зьезду
УсеКП(б) сказаў: „Без сыстэматычнага росту продукцыйнасьці пра-
цы як у галіне прамысловасьці, так і ў галіне сельскай гаспадаркі, мы
ня можам разьвязаць задачы рэконструкцыі, мы ня можам ня толькі
дагнаць і перагнаць перадавыя капіталістычныя краіны, але нават
абараніць сваё самастойнае існаваньне. Таму праблема росту про-
дукцыйнасьці працы мае для нас першараднае значэньне“.

Самым важным пытаньнем працы зьяўляецца таксама пытаньне
аб кадрах. XVI зьезд УсеКП(б) на дакладу тав. Куліба: паводле адзначыў:
„Неабходнай прадпосылкай выкаваньня пэўнага коэфіцыента зьяўляецца
разьвязаньне праблемы кадраў, што паграбуе рашуча і рэзкага па-
шырэньня і якаснага палепшэньня практычнай работы ў галіне па-
рыхтоўкі і падвышэньня кваліфікацыі кадраў прамысловасьці“.

Паданых паказаньняў партыя дэкларуе, каб сьведчаць, што дзя-
ламі гэтай сутнасьці пытаньні працы зусім не зьяўляюцца „ведомства-
нымі“ пытаньнямі толькі органаў Наркампрацы — яны ў поўнай меры
ытэны, якія маюць рашаючае агульна-гаспадарчае і політычнае
назначэньне, і прараджае разьвіцьцё іх згодна дэкрэту партыі
і канкрэтных паказаньняў тав. Сталіна, якім зьяўляецца галоўнае
месца ў рабоце нашых гаспадарчых арганізацый, як і органаў працы
і профсаюзаў. Другое, больш вузкае разуменьне пытаньняў працы
сьведчыла-б аб неразуменьні значэньня пытаньняў працы для паспя-
ховага разьвіцьця соцыялістычнага будаўніцтва.

Якімі шляхамі павінна ісці практычнае ажыццяўленне дырэктару партыі аб падняцці прадукцыйнасці працы? „Мерапрыемствы партыі па галіне развязаання гэтай праблемы ідуць па трох лініях: па лініі сыстэматычнага палепшэння матэрыяльнага становішча рабочых, па лініі стварэння таварыскай працоўнай дысцыпліны, ірэшце, па лініі соцыялістычнага спаборніцтва і ударніцтва. Усе гэта на базе палепшанай тэхнікі і рацыяльнай арганізацыі працы“ (Сталін). Такая партыйная праграма дзеянняў і выкананне гэтай праграмы павінна служыць п'яказальнікам разумення і адданасці генеральнай лініі партыі. На жаль, на справе ёсць праяўлены права „левага“ опартунізмаў у практыцы вырашэння пытанняў працы. Гэтыя праяўлены ўсе з'яўляюцца вынікам, па існасці, праваопартуністычнага антыпартыйнага разумення сучаснага гаспадарча-політычнага развіцця. Самае існае у правым опартунізме — гэта баязлівасць высокіх тэмпаў развіцця нашай соцыялістычнай гаспадаркі, баязлівасць, якая асноўваецца на тэорыі „роўнавагі“, на веры ў развіццё соцыялізму самацёкам („урастанне кулака ў соцыялізм“) і на нявер'і ў сілы і здольнасці рабочай класы. Між тым, „толькі далейшае паскарэнне тэмпаў развіцця нашай прамісловасці, дасць нам магчымасць дагнаць у тэхніка-эканамічных адносінах перадавыя капіталістычныя краіны. Людзі, якія гавораць пра неабходнасць зніжэння тэмпаў развіцця нашай прамісловасці, з'яўляюцца ворагамі соцыялізму, агентамі класавых ворагаў“ (Сталін).

Праяўлены правага і „левага“ опартунізмаў наглядаюцца ва ўсіх трох галінах мерапрыемстваў, паказаных тав. Сталіным. Раней ад усяго дужа шмат хто забываецца, што матэрыяльнае становішча рабочай класы ў СССР вызначаецца не адной заробковай платай. Уся соцыяльная політыка пролетарыату — у генеральнай лініі партыі, якая заключаецца ў сыстэматычным іспыльным палепшанні і культурна-бытавога становішча рабочых, на глебе пасяляховага выдання п'ятаў соцбуду, ніцтва. Павялічэнне колькасці рабочай класы, ліквідацыя бесірацоў, мільярды асыгнаванні на соцыяльнае стрыхаванне змяншэнне быту, ахова працы, ахова здароўя, жыллёвае будаўніцтва, перавод на сямігадзінны рабочы дзень і бесперарывку — вось далёка ня поўны пералік мерапрыемстваў у гэтым кірунку (гл. рэзалюцыі сьнежаньскага пленуму ЦК і ЦКК УсеКП(б) і КП(б)Б).

Справа, значыць, заключаецца ў неабходнасці поўнага і дакладнага ажыццяўлення настановаў партыі ў галіне матэрыяльна-бытавога абслугоўвання рабочых. Апошнія такія вырашэння, якія тычацца кмунальнага і жыллёвага будаўніцтва, палепшэння грамадзкага харчавання, пастава аб перабудове коопэрацыі, аб жывёлагадоўчай праблеме — усе гэта зусім практычныя мерапрыемствы па палепшанню матэрыяльна-бытавога абслугоўвання рабочых. Треба прызнацца, што яшчэ надта часта ня ўлічваецца значэнне гэтых мерапрыемстваў менавіта для прадукцыйнасці працы, для правільнага вырашэння шмат іншых пытанняў вытворчасці. Незабяспечанасць жыллем, антысанітарны стан прадпрыемстваў і кмунальных устаноў, дрэнна арганізаванае грамадзкае харчаванне, несвачасова зробленая і малакваліфікаваная медыцына з'яўляецца такімі-ж рэальнымі прычынамі змяншэння прадукцыйнасці працы, як і арганізацыйна-тэхнічныя нецаломы, і столькі-ж вінавата ў недахопе і бягучасць рабочай сілы, як і дрэнная сістэма зарплат. Недарма за гэтым уся партыя завастрыла сваю ўвагу на гэтых пытаннях, як сямінімум, як упарадкаванне ясель і дзюна бытавых устаноў, як палепшэнне забеспячэння рабочых

...ш.: усе гэта, сапраўды, пытанні працы, пытанні, якія вызначаюць
проблемы продукцыйнасці працы, арганізацыі працы наогул.

Продукцыйнасць працы вызначаецца складаным комплексам
умоў, сярод якіх „чалавечы фактар“ грае ролю побач з тэхнічным,
эканомічнымі і арганізацыйнымі ўмовамі вытворчасці. Ужо даўно
зкрыта меншавіцкая існасць супроцьстаўлення продукцыйнасці
працы — інтэнсіўнасці працы, аднак, бюспэснсай зьяўляецца пры
судылістичнай рэканструкцыі шукаць сродкі падвышэння продук-
цыйнасці працы выключна ў падняцці інтэнсіўнасці яе, як і зусім
грозваць гэтым фактарам. Наша партыя не адзім раз вуснамі сваіх
правадыроў т. т. Леніна і Сталіна паказала на неабходнасць напру-
жанья ўсіх сіл, захоўвання самай цвёрдай працоўнай дысцыпліны
у межах соц. іалістычнага будаўніцтва, але нізкім пакленам зьяўляюцца
вымышленні клясавых ворагаў, быццам цяжкасці, якія перажывае
перамегае пролетарыят для дасягнення поспеху гэтага будаўніцтва,
супярэчаць інтарэсам пролетарыату, альбо навязаны яму супроць яго
волі і жадання. Ня варта тут спыняцца на доказах простаі няпісь-
меннасці і адсутнасці элементарнай добрасумленнасці ў аўтарскіх
падобных „інфармацыі“, якія прыкідаюцца быццам ня бачаць і не
разумеюць прыцыповай розніцы, якая існуе паміж адносінамі рабо-
чага да капіталістычнага прадпрыемства і яго суадносінамі з соцым
істычнай вытворчасцю, з сацыялістычным працоўным калектывам.
Ня варта таксама доўга спыняцца на абаяржэнні „вестак“ аб „прыму-
сованні працы“, якія рэскаўсюджваюць паслугачы буржуазіі ўсіх рангаў
і усякага паходжання, прыкляваючыся, быццам ня ведаюць пра на-
вольніцтва ўсіх колераў, якое фактычна існуе як у „цывілізаваных“
краінах, гэтак і ў колёніях.

Значыцца, у справе правільнай арганізацыі працы і падняцця яе
продукцыйнасці стан працоўнай дысцыпліны, канешне, зьяўляецца
самым важным фактарам. Гэты стан характарызуецца, галоўным чынам,
выкарыстаннем рабочага часу. Па цэнзавай прамысловасці БССР
за 4 месяцы 1931 году (студзень-красавік) усяго працавала ў сярэднім
78.272 чалавек. На аднаго рабочага падае фактычна прапрацаваных
83,3 дня. За гэты ж час на кожнага рабочага падае нявыхадаў на ра-
боту 12,7 дня. Пры пераводзе гэтай колькасці страчанага для пра-
мысловасці часу на фізічныя асобы атрымаецца, што за гэты час
фактычна не працавала па ўсёй цэнзавай прамысловасці 12.100 чала-
век, з якіх па няўважлівых прычынах штодня на працыту 4-х месяцаў
гулала 925 чалавек. У параўнанні з такім-жа кавалкам часу 1930 г.
гэта дае значнае павялічэнне прагулаў па няўважлівых прычынах
на аднаго рабочага павялічэнне ў 3 разы (0,32—0,96).

На асобных галінах прамысловасці стан прагулаў па няўважлі-
вых прычынах выражаецца ў наступных лічбах.

	Дні прагулаў па няўважлівых пры- чынах.	Гэта значыць нявы- хад на работу і го- лула
Мэталіапрамысловасць . . .	8.413 дзен	116 чал.
Шкляная прамысловасць . .	2.105 „	29 „
Запалкавая „ . . .	2.640 „	36 „
Скуравая „ . . .	1.137 „	11 „
Швейная „ . . .	2.877 „	44 „

Гэткае становішча досыць трывожнае і выклікае тым большую
небяспэку і неабходнасць сыгналацыі, што матэрыялы раду абсь-

ведванняў, якія праводзіліся ў Беларусі Наркампрацы і Інстытутам Ахоўны Працы, сведчаць аб неаддальняючым стане і другіх мерапрыемстваў на арганізацыі працы ў цэлым радзе прадпрыемстваў. Пераводзім імі гадзіны рабочы дзень і на беспералынку адбываецца без перапыткаў арганізацыяна-тэхнічнай падрыхтоўкі, што вядзе да неапраўдана-слабога выкарыстання ўнутраных рэзерваў, вядзе да абмяжавання абсталявання поўнасьцю не загружаецца, вышэйшыя формы падзелу працы, дыферэнцыяваная праца, няспынны паток ня ўжываюцца, злучынасьць рабочага дня недастатковая, мэханізмы і машыны не выкарыстоўваюцца (трактары на лесанарыхтоўках, дарожныя машыны і машыны на торфараспрацоўках).

Паглядзім, нарэшце, як ажыццяўляецца трэцяе і апошняе мерапрыемства па падняццю прадукцыйнасьці працы, пра якую казаў тав. Сталін на XVI зьездзе УсеКП(б) — соцпаборніцтва і ўдарніцтва.

XIII зьезд КП(б) Б даў высім ясную ацэнку ролі і значэньня новых соцыялістычных форм працы: „Каб перамагчы цяжкасьці вынаваньня пяцігадовага пляну і паскорыць тэмпы будаўніцтва соцыялістычнай краіны і надалей павінна быць разьортваньне соцпаборніцтва, утварэньне, як фактару, вылізнага прадонага ўздзеяньня на выязму рабочае клясы“ (з рэзолюцыі XIII зьезду КП(б) Б па дэлеганатах т. Бэнэка і Грысевіча). Фактычнае становішча ў БССР у гэтае разьортваньне соцыялістычнага саборніцтва і ўдарніцтва гэткае:

Па 27 прадпрыемствах ВСНГБ, на якіх працуе 12.000 рабочых (28 проц. агульнай колькасьці) у красавіку 1931 г. было ахопленых саборніцтвам і соцпаборніцтвам 72,3 проц., а ў маі — 28,5 проц.

Цікава таксама прывесці лічбы ўдарніцтва на 13 прадпрыемствах ВСНГБ за студзень—сакавік 1931 г.:

	Студзень.	Сакавік.
Процант ударнікаў да агульнай колькасьці рабочых :	55,2	71,2
Ахоплены жанчыны	53,8	57,8
Ахоплены членаў КП(б)Б	62,9	75,9
Ахоплены членаў КСМ	68,4	77,4
Ахоплены моладзі	46,4	66,1

Па прамысловасьці Наркамзабесьпячэньня на 1 ліня 1931 г. ахопленым рабочых, якія ўдзельнічаюць у соцпаборніцтве і ўдарніцтве, 3,6 проц. На асобных галінах прамысловасьці Наркамзабесьпячэньня мы маем такія лічбы: у Белсельпраме соцпаборніцтвам і ўдарніцтвам ахоплены 88 проц. рабочых, у Белшчаціне — 81,4 проц., у Сяюзхлеб — 25 проц., у Гомсельхарчпраме — 10 проц.

Тэма чынам, мы бачым, асабліва прэстэ маюцца гэта ня, астаецца сама па сабе сьведчаньне, бо ўсё гэтае выпадку аб нестатках у рабоце нашых гаспадарчых і сацыялістычных арганізацый і органаў працы па мобілізацыі актываў і павышэньні выязму рабочых. Гэта не вельга растлумачыць хістаньнямі і сабам, доўжэньнем высокіх ў адных выпадках і недапусьпіма нізкіх у другіх.

Але справа ня толькі ў голькасцы і бязь пытання. Соцпаборніцтва і ўдарніцтва, якія „адчыняюць новую эпоху ў соцыялістычным будаўніцтве“ (Куйбышаў) павінны быць узьняты на вышэйшую ступень. Гатаўнейшай заадачай партыі і профсаюзаў зьяўляецца ўзьняцьце на вышэйшую ступень руху соцпаборніцтва і ўдарніцтва, дзейснае ператварэньне гэтага руху ў школу клясавага выхаваньня рабочых мас, паліпшэньне кіраўніцтва рухам, пагалоўнае ўцягненьне ў самы

кароткі тэрмін у соцспарніцтва і ўдарніцтва комуністаў і комса-мольцаў, якія працуюць на працпрыемствах, падвышэнне вытворчай кваліфікацыі комуністаў, дзейснае перанясенне цэнтру вагі партыі на і профсаюзнае работы у іх і брыгады" (3 рэзалюцыі XVI з'езду УсеКП(б) па справаздачы ЦК).

Абуджаныя класавыя сілы і эластнасці пролетарыату, калектыўны творчы энтузіязм рабочых мас штодня даюць нам прыклады росту і развіцця сацыялістычных форм арганізацыі працы, удзелу рабочых мас у сацыялістычным будаўніцтве. Рознастайнасць і багацце гэтых форм выклікае неабходнасць вывучэння і рацыяналізацыі і. Ад асабістага ўдарніцтва праз ударныя брыгады, скразныя брыгады да вытворчых комун; ад брыгад планавання праз брыгады якасці да сустрэчнага прамфінляну і вытворчых манэураў; ад элементарных форм соцспарніцтва праз соцспарніцтва цэлых заводаў — да грамадзкага буксіру, і рад іншых. Гэкія шляхі, якімі ідзе рабочая класа сацыялістычнай краіны, пад кіраўніцтвам сваёй партыі, да ператварэння працы „з ганебнага цяжару ў справу гонару, у справу славы, справу адвагі і геройства" (Сталін).

Вышэйшым формам соцспарніцтва і ўдарніцтва аднавідае ўжо новы змест: аб'ектамі і паказальнікамі іх з'яўляюцца ня толькі колькасць і тэмпы работы, але і якасць вырабаў, ня толькі прадукцыя, але і ўся вытворчасць, яе арганізацыя, работа ўдарнікаў і якія соцспарнічаюць ня толькі ў адным прадпрыемстве, але і ў другіх прадпрыемствах і галінах прамысловасці. Ударны завод робіцца прыкладам для саўгасу і колгасу, сацыялістычная прамысловасць дае прыклад сацыялістычнай сельскай гаспадарцы.

Такім чынам, практыка сацыялістычнага будаўніцтва абвергла опартуністычную трацкісцкую ўстаноўку, быццам чалавек па сваёй прыродзе гультайлівы і імкнецца вызваліцца ад працы. Тое, што з'яўляецца вынікам і абумоўлена сацыяльна-эканамічнымі адносінамі у капіталістычных краінах, опартуністамі прымаецца за „прыроду". На нашых вачох, дзякуючы зменам, што адбываюцца ў нашай эканоміцы і сацыяльных адносінах, змяніліся і адносіны рабочых да працы. „Толькі сьляпыя ня бачаць, што ў псыхолёгіі мас і ў іх стаўленні да працы адбыўся вялізны пералом, які карэнным чынам змяніў выгляд нашых заводаў і фабрык" (Сталін).

Опартуністы прыкідваюцца „сьляпымі", а класавы вораг добра бачыць у новых сацыялістычных формах працы і адзнаку і фактар магутнага росту сацыялізму і таму спраецца усімі сродкамі нам перашкаджаць. Таму, опартуністычны „самацёчны" падыход да сацыялістычных форм арганізацыі працы грае на руку класавым ворагам, якія да зрыву тэмпаў нашана будаўніцтва. І калі па БССР прамысловасць мае запазычанасць па выкананні прамфінляну за 5 месяцаў 1931 г. у 24 624 000 рублёў (па ВСНГБ план выкананы на 85,1 проц., па Наркамзабеспячэнню — на 77,6 проц.), то гэта, бязумоўна, свядзецца аб опартунізме некаторых гаспадарнікаў і асобных работнікаў профэсійных арганізацый і органаў працы, якія не хацелі, альбо ня здолелі па сацыялістычнаму арганізаваць працу.

На самай справе мы маем матэрыялы пра тое, што на некаторых прадпрыемствах абавязальствы ўдарнікаў мала канкрэтызаваны, планы не даведзены да рабочых і брыгад, няма вучоту ўдарніцтва, абмену вопытам; вытворчыя нарады працуюць дрэнна, тэхнонормаваная работа, якая мае асноўнае значэнне і для пытаньняў зарплаты, зусім не наладжана і інш. (па матэрыялах НКП аб абследаванні раду

предприемству „Тривінт“, і в Дніпропетровську „Сільсько-промислова“ „Садгас“ і інші.

Громада повинна стати такою, якою Сталін і Ц. К. бачили нашу витворчу, продуктивну, організовану, так само, як і в плані економічного розвитку, гэта і в плані культурі, які тривають до сьогоднішнього дня. С. Р. і в плані підприємства, які летять геть і в плані за гермію плану 1931... Магілёвская друкарня — 118 проц., Бобруйская фабрика — 110 проц., Гомельский завод — 117,7 проц., Бабруйская — 110 проц., швейная фабрика „Кастрычнік“ — на 100 проц., швейная фабрика Р. — 100 проц., Бобруйская — на 100 проц., Бобруйская — на 128,89 проц.

Вось чаму адным з асноўных пытанняў працы на новым этапе зьяўляецца сацыялістычная і арганізаваная выканкае неабходнасьць конкретнага кіравання павялічэння коштаўных заданняў пра-прыемствам, пэхам, асобным брэндам, кожным рабочаю, і абходнасьць практычнага стварэння самакідролю, практычнага ажыццэ-лення ўсіх неабходных умов для сацыялістычнай арганізацыі пра-Неабходна клясава-дэмакратычная працоўная таварыская дысцыпліна, аўладанне тэхнікай, сацыялістычнай працай, асабліва вытворчым адным словам неабходна кіраўніцтва і наогул працаваць.

Ад усіх зьрыв патрабуецца, каб зразумелі новую абстаноўку, выявілі канкрэтныя новыя ўмовы развіцця прамысловасці, каб кіравалі не „наогул“, „не з паветра“, а канкрэтна, прадметна, каб яны падыходзілі да кожнага пачынення ня з пункту погляду нулявай та-баншчыны, а строга сур'ёзным чынам. „Старымі новай абстаноўкай, якая патрабуе новых прыёмаў кіраўніцтва, з некаторымі нашымі гаспадарнікі, змест таго, каб змяніць прыёмы работы, усё яшчэ працуюць па старому (Сталін).

Недасгаткова шпарка і чотка перабудоўваецца работа па-новаму і ў вырашэнні пытання аб кадрах. У пытаннях аб кадрах ёсць, як вядома, рэдэнт-марксысцкіх і анты-ленінскіх тэорыя і опартуністычная шкодніцкая практыка. Зусім няцвёрда і опартуністы пад кіраўніцтвам былых прыхільнікаў з НКП СССР і трэд-юніёнісцкіх прыхільнікаў з УсеЦСПС даводзілі „вечнасьць і непарушнасьць“ беспрацоўя, якое нібыта няспынна нараджаецца самай „прыродай“ сельскай гаспадаркі, якая быццам у аграрным перанасяленні мае свой „прызначаны закон прыроды“. Гэта „тэорыя“ распрацоўвалася і папулярызавалася шкоднікамі „школы“ Громана, Мінца і інш. Гэта „тэорыя“ давала да такога становішча, што нават год назад на ўтрыманні дзяржавы знаходзіліся дзесяткі тысяч „беспрацоўных“, гэта тая „практыка“, якую ЦК УсеКП(б) у сваёй пастанове ад 20 кастрычніка 1930 г. кваліфікаваў як права-опартуністычную.

Такая практыка нарадзілася пры дапамозе „тэорыя“, у якіх былі забыты асновы Марксавага і Ленінскага вучэння пра насельніцтва і пра беспрацоўе, якое вызначаецца ня „прыродай“, а сацыяльна-эканамічнай структурай і сацыяльна-гістарычнай існасцю народнай гаспадаркі і сельскай гаспадаркі ў прыватнасці. У нас пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі на глебе гэхічнай рэканструкцыі гэта структура змянілася ў тым кірунку, што мы „ўжывалі“ у перыод сацыялізму, які перакульвае ўсякія „законы“ беспрацоўя, што маюць месца пры капіталізме.

Пабудова сацыялізму яшчэ ня скончана, сацыялізм у нас будуюцца, пры гэтым — будуюцца ў атачэнні клясавых ворагаў, якія ўплываюць

хлоць на ўнутры і „каля-партыйных абываталю“, бліжэйшых пры-
целю опортуністау, на самых опортуністау, агентаў класавых ворагау.

Вось чаму калі партыя прывяла крапу да вольных перамог
палітычнага будаўніцтва, да ліквідацыі беспрацоўя, да політлі-
ліквідацыі кулацтва, як класу, на базе судоўнай калектывізацыі палі-
кёры ад опортунізму і агенты ад кулацтва высунулі замест тэорыі
беспрацоўя тэорыю „безработчыя“. З гэтым разьвязаньня проблем
кадраў права-„лявацкія“ улісты пачалі сквіліць і пера-
шкаджаць пролетарыяту па-большавіцку разьвязаць праблему кадраў
ад опортунізмам партыі. Вось прыклад „найвялікшай мудрасьці“
права-„лявацкага“ лідэра Сырцова: „Я лічу,—сказаў ён у СНК РСФСР,—
што калі аб зьнішчэньні такіх факты, як часам робіць больш выгодным
гэтаньне ў чарзе за якім-небудзь таварам у мэтах яго перапродажу,
чым расьці на прадпрыемстве, калі мы зьнішчым такое становішча,
калі рабочаму больш выгодна ехаць у вёску, чым трымацца на заводзе,
калі справімся з аслабленьнем стымулу да работы ў значнай частцы
сілы, то пытаньне з рабочай сілай будзе разьвязана значна лягчэй“.

Гэта шкодная ўстаноўка і паклёп даўно ўжо партыяй выкрыта
атрымалі належны і рашучы адпор. І справа зараз заключаецца
у далейшым рашучым змаганьні з опортуністычнай практыкай у пы-
таньнях аб кадрах, практыкай, якая дасягь шырока распаў-
сюджаня.

Раней ад усяго мы наглядаем няправільнае выкарыстоўваньне
рабочай сілы, аб чым сьведчаць зьнішкі яе ў вытворчасьці. Так, на
швейнай прамысловасьці ёсьць на 4,2 проц больш рабочых у параў-
наньні з плянам, на ільняна-галінавай — на 5,3 проц., на скураной
— на 8,8 проц., на запалкавай — на 0,4 проц., на тэкстыльнай — на
21,4 проц. Усяго ў першым квартале 1931 г. зьлішкаў рабочай сілы
было 1.953 чал., у другім квартале — 919 (на прамысловасьці ВСНГБ
і Наркамзабесьпячэньня).

Але мільёны робіцца значна горшым калі мы пераўнім наў-
насьцю рабочай сілы з фактычным выкананьнем вытворчых праграм
і прафінансу.

Выходзіць, што на ўсёй гэнэравай прамысловасьці ёсьць рабочых
на 12 проц. больш, чым гэта патрабуецца фактычна выкананьні пля-
намі, прычым на прамысловасьці ВСНГБ — на 11,4 проц., на Наркам-
забесьпячэньня — на 23,1 проц., на мэталёвай прамысловасьці — на
31 проц., у хамічнай — на 18,8 проц., у керамічнай — на 3 проц., у шкля-
ной — на 8,5 проц., дрэваапрацоўчай — на 16,6 проц., тэкстыльнай — на
55,9 проц., скуранаабутковай — на 14,4 проц., у запалкавай — на 16,3 проц.,
поліграфічнай — на 9,7 проц., у галіантарэйнай — на 13,7 проц. Зусім
зразумела, што такое становішча ня толькі не дапамагае вырашэньню
пытаньня, але перашкаджае плянаваму выкарыстоўваньню рабочай
сілы, правільнаму яе разьмеркаваньню па асобных галінках вытвор-
часьці.

Яшчэ горш становішча ў сельскай гаспадарцы: нездавальняючая
арганізацыя працы трымае зьвязанымі вялікія рэзервы рабочай сілы,
з прычымны чаго працоўныя рэсурсы на першым этапе здаюцца вы-
чарпанымі ня толькі для прамысловасьці, але і для самой сель-
скай гаспадаркі. Гэта дае павод опортуністычнаму „чаканьню“ і сьма-
цёку ў вырашэньні пытаньня аб кадрах, дае павод некаторым гаспа-
дарнікам опортуністычна спасылацца на „об’ектыўныя“ прычыны
і заместа арганізаваўнага набору рабочай сілы супольна з органамі
працы гаварыць пра тое, быццам „НКП не дае рабочых“...

Таварыш Сталін у сваёй прамове паказаў тая канкрэтныя шляхі, па якіх гаспадарчыя арганізацыі павінны ісці для задавальнення вытворчасці неабходнымі кадрамі. Такія канкрэтныя мерапрыемствы: як правільная арганізацыя працы ў колгасах, правільнае разьмераваньне прамысловасьці і правільная агульна-гаспадарчая палітыка ў сельскай гаспадарцы, заключэньне ўмоў на рабочую сілу з колгасамі і аднаасобнікамі, правядзеньне ў жыццё закону аб адыходніцтве— зьяўляюцца самымі важнымі сродкамі выяўленьня рэзерваў рабочай сілы, іх вызваленьня і выкарыстоўваньня для прамысловасьці і будаўніцтва.

Трэба ўсяляк змагацца з некаторымі выяўленымі опартуністычнымі тэндэнцыямі ў гэтых пытаннях, як „заспакаеньне“ арганізацыі працы на задачах вылічэньня працоўных балянсаў, альбо абмежаваньня гаспадарнікаў нацэямі на арганізаванае заключэньне ўмоў з „дастаўляемымі“ арганізацыяй працы, рабочымі... Ня можа быць і гутаркі аб правільнасьці падобных „устацовак“ у разуменьні дырэктыв тав. Сталіна аб арганізаваным наборе рабочай сілы. Па-першае, няма і ня можа быць правільнага плянаваньня працоўных рэсурсаў без правільнага вучоту падрабязнасьці, гэта азначае, без правільнай арганізацыі працы на вытворчасці, без мобілізацыі ўнутраных рэсурсаў; па-другое, ні ў якім разе не дапусьціма ўпуськаць, што арганізаваны набор праводзіцца ва ўмовах клясавага змаганьня і трэба дужа тэаіна клянаціцца аб адпаведнай палітыка-тлумачальнай рабоце сярод арганізавана набіраемых колгаснікаў і аднаасобнікаў, аб іх падрыхтоўцы да ўдзелу ў сацбудаўніцтве ў новых для іх умовах сацыялістычнага прадпрыемства.

У пытаньні аб кадрах ёсьць яшчэ адна дужа хваравітая зьява, на якую таксама паказаў тав. Сталін—гэта бягучасьць рабочай сілы. Па БССР мы маем такія весткі за першую палову 1931 году: прынята рабочых 42,5 проц. і звольнена 41,3 проц. іх агульнага ліку. Гэтыя лічбы больш спрыяючыя, як у мінулым годзе, але і яны значаць аднаўленьне складу рабочых у прамысловасьці на працягу году на 116,4 проц. (па групе „А“—140,6 проц., па групе „Б“—96,7 проц.). Па асобных галінах прамысловасьці становіцца яшчэ горшае: так, па керамічнай прамысловасьці звольнена за 5 месяцаў 1931 г.—131,5 проц. рабочых, па шкляной—63,3 проц. па харчовай—59,8 проц. па дрэваапрацоўчай—52,4 проц. На торфараспрацоўках бягучасьць яшчэ большая: на 18 бумных заводах па пляну трэба было 5.095 тарфянікаў, наверхавана 6.940, альбо 138 проц. патрэбы, працуе-ж фактычна 3.502, альбо 50,3 проц. наверхаваных; мы маем таму агульную забясьпечанасьць тарфянікамі на 68,7 проц. патрэбы і дужа нізкую прадукцыйнасьць працы (37,1 проц. выкананьня сутачнага заданьня).

Падобны малюнак наглядаецца і на будаўніцтве. Па Белбуд-аб'яднаньню пры забясьпечанасьці рабочай сілай на першае чэрвеня на 57,2 проц. плян работ за пяць месяцаў выкананы на 52,6 проц.

Бягучасьць рабочых будаўнікоў на 1.000 рабочых наступная:

За які час	Прынята рабочых	Кінулі работу
Студзень	204	75
Люты	284	170
Сакавік	250	99
Красавік	188	106
Май	565	160

Прычынамі такога стану, побач з паказанымі вышэй недахопамі матэрыяльна бытавога і культурнага абслугоўвання рабочых, зьяўляюцца: навукасьць зьлішкаў рабочай сілы і нездавальняючая арганізацыя працы, недастатковае разгортваньне соцыялістычных форм працы, недастатковая мэханізацыя і зусім слабое скарыстоўваньне механізмаў і, у асаблівасьці, сыстэма заробатнай платы.

Зарплата па асобных галінах прамысловасьці і профэсіях зусім не адпавядае ні соцыяльна-эканамічнаму значэньню, ні кваліфікацыі, ні цяжкасьці работы ў асобных галінах вытворчасці. Зусім ясна гэта відаць на некаторых будаўніцтвах: на „УНР 41“—у красавіку плотнік пры зьдзелшчыне выпрацоўваў 3 р. 75 к. у дзень, а чорнарабочы—3 р. 70 к.; на пабудове жыльлёвага дому ў Барысаве плотнік зарабляў 3 р. 36 к., чорнарабочы—4 р. 16 к.; „НКР 10“ плотнік зарабляў 4 р. 88 к., пільнік—10 р. 18 к., столяр—6 р. 6 к., чорнарабочы—4 р. 8 кап.; на пабудове жыльлёвага дому ў Менску плотнік зарабляў 5 р. 34 к., а чорнарабочы—5 р. 12 к. Па гэтых даных мы бачым і значную розніцу ў зарплате, нават па адной і тэй-жа профэсіі. Падобныя прыклады ёсьць і па другіх профэсіях.

Што тычыцца зьдзелшчыны, то яна ў прамысловасьці ВСНГБ за першыя месяцы 1931 г. зьменшылася ў параўнаньні з 1930 г. на 11,7 проц. у сэнсе ахопу колькасьці рабочых (у першым месяцы на 14 проц., у другім месяцы на 11,8 проц., у трэцім—на 9,8 проц. і ў чацьвертым на 9,8 проц.).

Недастатковы ахоп рабочых зьдзелшчынай і другімі відамі прэміяльна-прэміяльнай аплаты за падвышэньне прадукцыйнасьці працы пры зусім слабой настаноўцы работы па тэхнічнаму нормаваньню і разгортваньню работы ТНБ на прадпрыемствах, бязумоўна, зьяўляецца асноўнай прычынай разрыву паміж выкананьнем плянаў і зарплатай. Па асобных галінах народнай гаспадаркі гэта характарызуецца наступнымі лічбамі:

	Продукцыйнасьць працы	Заробатная плата
Хемічная прамысловасьць	80,3 проц.	100,8 проц.
Металёвая	84,7 "	100,0 "
Галітарэйная	85,0 "	100,6 "
Запалкавая	88,6 "	102,3 "
Шкляная	91,6 "	98,5 "
Поліграфічная	93,7 "	98,8 "
Тэкстыльная гр. „А“	96,0 "	102,9 "
„ гр. „Б“	97,5 "	100,0 "

Гэткае, з дазваленьня сказаць, „сыстэма“ заробатнай платы цалкам адпавядае той ураўнілаўцы, якую жорстка асудзіў т. Сталін, і цалкам супярэчыць таму, што гаварыў Ленін: „Разьмеркаваньне ёсьць мэтод, спосаб, сродак для падвышэньня прадукцыйнасьці“. Некаторыя „ўхільнікі“, якія аб'ектыўна служаць клясаваму ворагу, выкарыстоўваюць пытаньне аб заробатнай плаце для вядзеньня змаганьня з генэральнай лініяй партыі, для зрыву тэмпаў—соцыялістычнага будаўніцтва. З аднаго боку, мы ведаем усякія гутаркі на тэму аб зьніжэньні рэальнай заробатнай платы, аб пагоршаньні матэрыяльнага становішча рабочых; з другога боку, падаюцца лезунгі аб ураўнілаўцы, аб зьнішчэньні ўжо зараз розніцы паміж кваліфікаванай і некваліфікаванай работай.

Гэтыя правыя і „левыя“ гутаркі аднолькава шкодныя: „пойдзеш і левая—пайдзеш направа“ ўся справа ў тым, што гэтыя гутаркі

практичне дезорієнтують і збюлюють опортуністичним па сває сутнасьці.

Як паказаў т. Сталін, „Маркс і Ленін кажуць, што розніца паміж працаю кваліфікаванай і некваліфікаванай будзе існаваць нават і пры соцыялізьме, нават пасля знішчэння клясаў, што толькі пры комунізьме павінна знікнуць. Гэта розніца, што з прычыны гэтага зарплата нават пры соцыялізьме павінна выдавацца па рабоце, а не па патрэбе... Хто будзе зараз тарыфную сыстэму па „прыцыпах“ ураўнілаўкі, бяз вучоту розніцы паміж кваліфікаванай працай і некваліфікаванай, той парывае з марксызмам, парывае з ленызмам“.

Зьвязваючыся аднаю з адзнак матэрыяльнага становішча рабочых, якое паліпшаецца, ва ўмовах соцыялістычнай рэканструкцыі зарплата зьвязуецца таксама адным з фактараў вытворчасці, адзін з сродкаў стымулявання працы, заахвочвання больш кваліфікаваных рабочых на прадпрыемстве, імкненьня рабочых да падвышэння сваёй кваліфікацыі, змаганьне з бягучасцю.

Зьменены соцыяльна-эканамічны змест зарплаты патрабуе, зразумела, і змены яе сыстэмы і форм. Згодна паказанняў т. Сталіна, асноўная задача зводзіцца да ліквідацыі ўраўнілаўкі, значыць, да распрацоўкі заахвочвальных форм зарплаты заместа неадпавядаючых новым умовам соцбудаўніцтва тарыфаў. Аплата паводле вышкаў працы, прогрэсыўна-прэміяльная сыстэма, заахвочвальная аплата вядучых профэсій — гэтыя асноўныя прыцыпы, якія павінны быць пакладзены ў аснову перабудовы тарыфікацыі. Гэтыя прыцыпы аднолькава важныя для паліпшэння работы як вытворчых рабочых, так і работнікаў упраўленцкіх апаратаў.

Няма ніякіх ні тэарэтычных супроцьпаказанняў, ні практычных перашкод да таго, каб прыцыпы нормавання (па часу, па колькасці, або па якасці выконваемай работы) пакласці ў аснову аплаты і інтэлектуальнай працы. Маж тым дагэтуль вялікая маса інтэлектуальных работнікаў, работа якіх адпаведнымі тэмпамі і адпаведнай якасці мае часта рашаючае значэнне для паспяховага выканання задач соцыялістычнага будаўніцтва, часта іграе ролю тормаза у развіццях народнай гаспадаркі менавіта з прычыны „бязвучотнасці“, а таму і абязьлічанасці іх працы. Зьдзельна-прэміяльная сыстэма аплаты працы хоць-бы фінансава-вучотных работнікаў, бязумоўна, палепшыць пастаноўку сваячасовай справаздачы і вучоту, значыцца, палепшыць і самае плянаванне работы асобных зьвеньняў нашай народнай гаспадаркі і значна палегчыць вострую патрэбу ў адпаведных кадрах, бо выкліча значна больш рацыянальнае выкарыстоўванне наяўных кадраў і вызваленне ўнутраных рэзерваў.

Разьвязанне ўсяго пытання аб кваліфікаваных кадрах трэба пачынаць з мобілізацыі ўнутраных рэзерваў. Гэта датычыцца як кваліфікаваных рабочых, гэтак і спецыялістаў. Належнае іх выкарыстоўванне па прызначэнню і па іх здольнасцях, стварэнне адпаведных умоў для максімальнай прадукцыйнасці працы (вызваленне ад некаласаванай і, менш кваліфікаванай работы, правільная расстаноўка і, задавальненне матэрыяльна-бытавых патрэб, падняцце кваліфікацыі і удасканалення, выкарыстоўванне для перадачы практыкі і інш.) — гэтак, у агульных рысах, канкрэтныя задачы з пункту погляду мобілізацыі ўнутраных рэзерваў кваліфікаваных кадраў.

Зусім зразумела, што у бурныя тэмпы развіцця народнай гаспадаркі соцыялістычная арганізацыя вытворчай працы высювае асобныя запатрабаванні да падрыхтоўкі новых кадраў спецыялістаў і кваліфі-

каваных робочых. Проблем з выкарыстоўваннем спецыялістаў, адданных сацыялістычнаму будаўніцтву, перад намі стаіць найадказная задача стварэння сваёй пролетарскай інтэлігенцыі. А для новых кваліфікаваных робочых аўладанне тэхнікай павінна стаць гэткім абавязковым, як і аўладанне імі сацыялістычнымі культурнымі навыкамі, без якіх немагчымы ні дзейная таварыская дысцыпліна, ні узровень робочых у вытворчасці ў якасці яе арганізатараў, і не імагмаў да машыны, як гэта наглядаецца ў капіталістычнай вытворчасці.

На жаль, ёсць значныя недалікі і непаладкі і ў гэтай галіне. Навуковыя ўстановы пры прадпрыемствах дрэнна комплектуюцца, дрэнна абсталяваны, працуюць з перабоямі; вытворчая практыка ў навуковых установах ня досыць наладжана; уцягненне жакоў у навуковыя ўстановы і на прадпрыемствы значна адстае ад намечаных плянаў. Не наладжана плянавае і сістэматычнае прасоўванне робочых на вышэйшыя кваліфікацыі. Усе гэтыя факты служаць пэўным доказам шкоднасці і хлусьлівасці опартуністычных устаноў у пытаннях аб кадрах — доказам таго, што мы павінны і можам перамагчы і пераможам няухільным выкананнем дырэктыў партыі і гэту цяжкасць.

Наша сацыялістычная гаспадарка — уласнасьць самога пролетарыяту; яе рост, развіццё і ўмацаванне, ёсць рост, развіццё і ўмацаванне самога пролетарыяту і ішоу — палепшанне матэрыяльнага і культурна-бытавога становішча пролетарыяту і ёсць вынік і фактар сацыялістычнага будаўніцтва. Таму пролетарыят нашага Саюзу непасрэдна зацікаўлены ў сацыялістычнай рацыяналізацыі вытворчасці; таму арганізацыі пролетарыяту — профсаюзы — ва умовах сацыялістычнай рэканструкцыі ня могуць мець за сваю мэту выключна абарончыя функцыі, як іх ня могуць мець і органы пролетарскай диктатуры — органы Наркампрацы; таму опартуністычным было старое кіраўніцтва УсеЦСПС з яго выключна трэджовіцкімі ўстаноўкамі і старое кіраўніцтва НКП СССР з яго выключна „абарончым“ законодаўствам. У той-жа час „левым“ ухілам, які мае сваёю крыніцаю контррэвалюцыйны трацкізм, зьяўляецца лезунг аб адмаўленьні профсаюзаў ад абарончых функцый ужо зараз, на даным этапе сацыялістычнага будаўніцтва. Дырэктывам партыі адпавядае толькі дырэктыўнае лідэрства абарончых і вытворчых задач профсаюзаў у сацыялістычнай вытворчасці на даным этапе.

Новы этап разгортвання ў новай абстаноўцы, якая патрабуе і работ на-новаму, але і зараз усё гэткай-жа пераважнай заўважна зьяўляецца змаганне на два фронты, супроць правага опартунізму, як ішоўнае несясьпекі, супроць „левых“ загібаў і права-левых „спрыяцельных падгалоскаў усё таго-ж опартунізму. Новы этап патрабуе раней за ўсё выпрабаванай клясавай дбайнасці пры вырашэнні вузлавых пытанняў працы.

Правільнае вырашэнне гэтых пытанняў згодна партыйным дырэктывам цалкам забяспечыць далейшае стварэнне сацыялістычных адносін з боку робочых да працы. Гэтыя адносіны ўжо выліваюцца ў новую форму, яны ўжо градаўляюць сабой элементы новай сацыяльна-эканамічнай, сацыялістычнай прыроды грамадзкіх сувязей. Таму, што развіваецца, сацыялістычнае працоўнае законодаўства павінна даваць і прававое выражэнне фактычна складзеным адносінам у вытворчасці ў выніку дзейснага гаспадарча-політычнага развіцця на новым этапе сацыялістычнага будаўніцтва.

Аб масавай рабоце саветаў

Ажыццяўленне павароту саветаў тварам да вытворчасці, да колгаснага будаўніцтва можа быць выканана толькі пры ўмове перабудовы масавай працы саветаў. Паспяхова вырашыць усе вялізарнейшыя і адказнейшыя задачы рэканструкцыйнага перыоду змогуць толькі тыя саветы, якія сапраўды па-большавіцку ўцягнуць у сваю працу шырокія колы рабочых, колгаснікаў і пролетарскай інтэлігенцыі.

Як-жа неабходна канкрэтна паставіць пытаньне аб працы саветаў на даным этапе?

Застановімся на задачах перабудовы гарадзкіх саветаў, кіруючай роля якіх набывае зараз асаблівае значэнне. Гістарычная пастанова сьнежаньскага Пленуму ЦК УсеКП(б) падкрэсьліла адставаўненне у перабудове працы саветаў, „данасоўваючы да патрабаванняў перыоду сацыялістычнай рэканструкцыі“. Гэтае адставаўненне ў значнай ступені знайшло адбітак і у працы гарадзкіх саветаў БССР. На прыкладзе працы Менскага Гарадзкога Савету старога складу можна убачыць сутнасьць такога адставаўнення.

Зьяўляючыся кіраўніком асвоенага пролетарскага цэнтру БССР Менскі Гарадзкі Савет ня змог стаць на чале ўзросшай актыўнасьці рабочае масы, у яго працы не знайшлі адбітку тыя формы масавага ахопу працоўных, якія больш шчыльна звязалі-б яго з ходам сацыялістычнага будаўніцтва. Дастаткова адзначыць, што на прадпрыемствах Менску ня было арганізавана ніводнай савецкай групы. Вельмі марудна праходзіла праца сэкцый савету; наглядаліся выпадкі, што яны зусім ня склікаліся, альбо займаліся выпадковымі пытаньнямі. Надзвычайна слаба пастаўленая масавая праца прывяла да таго, што савет заставаўся у баку ад барацьбы за выкананьне прамфінплэну на прадпрыемствах гор. Менску; незадавальняючай была праца і па раду іншых галін: жыльлёвае будаўніцтва адставала ад тэмпаў росту прамысловасьці. Савет дрэнна кіраваў працай коопэрацыі і справай рабочага забясьпечаньня, таксама незадавальняюча праходзіла праца па чалеважаньню гарадзкога дабрабыту.

Гэта становішча працы Менскага Гарадзкога Савету знайшло большавіцкую ацэнку з боку ЦК КП(б)Б. У пастанове Бюро ЦК было падкрэсьлена, што „адной з важнейшых задач Гарсавету зьяўляецца і гортваньне масавай работы на прадпрыемствах і ўзмацненьне сувязі з шырокімі рабочымі масамі“. І на сёнешні дзень гэта пастанова цалкам адгрывае вялікае значэнне. Усякае разважаньне аб працы саветаў, якое *выключае* пытаньне аб арганізацыі масавай савецкай ра-

боты, па сутнасці сваёй з'яўляюцца опартуністычным. Нездарна за-
давацца сацыялістычнага будаўніцтва ня можа быць пасляхоўна вяр-
шана па-за удзелам шырокага маса, таму пытаньне аб *органах* і *форме*
працоўных савецкай работы, пытаньне аб *формах* гэтага адо-
лу — з'яўляюцца першачарговымі пры вырашэньні і ажыццяўленьні
гэтых задач, якая завяцца паваротам саветаў тварам іа вытворчасьці

Асноўнай арганізацыйнай формай масавай савецкай работы на
прадпрыемстве з'яўляецца *дэпутацкая група* (больш прызываюцца на-
зваць яе *савецкай групай*, бо яна павінна аб'яднаць ня толькі дэпу-
таў савету, але і савецкі актыў: нарэзсядацеляў, членаў камсолу, чле-
наў сэкцый і інш.). Савецкая група павінна зьявіцца тым галоўным
зьявом, за якое неабходна ўхапіцца пры перабудове масавай работы
гарадзкіх саветаў.

Да апошняга часу ў многіх гарсаветах пытаньне стаяла такім
чынам, што ўсю працу па ўцягненьні маса у савецкае будаўніцтва
імянулася праводзіць выключна праз сэкцыі саветаў. Дзейнасьць
сэкцый абмяжоўвалася выкарыстаннем рознага характару эпізодычных
абмяждваньняў, у якіх прымалі удзел члены сэкцый, дэпутаты савету
і вызначная колькасьць добраахвотнага актыўу. Ахапіць сыстэматыч-
ным уплывам прадпрыемствы гораду, устаноўць правільныя ўзаема-
адносіны паміж апошнімі і гарадзкім саветам, яго прэзыдыумам, а-
дзеламі і часткамі, дабіцца таго, каб свет на кожным заводзе і фаб-
рыцы меў сваё арганізаванае ядро — сэкцыі не змаглі. Гэта не выпад-
кова адбываючы значную ролю ў правядзеньні масавай працы.
Сэкцыі самі па сабе непасрэдна не змаглі прасякнуць сваім уплывам
усе прадпрыемствы гораду і ўцягнуць у савецкую працу пераважную
колькасьць перадавых рабочых. Гэта магчыма ажыццявіць толькі
праз савецкія групы, якія, аб'яднаючы дэпутатаў савету і савецкі
актыў кожнага прадпрыемства, павінны мобілізаваць *усіх рабочых* за-
воду, фабрыкі на выкананьне адказнейшых задач рэканструкцыйнага
пэрыяду.

Яшчэ да гэтага часу сустракаюцца „любомудры“, якія прэчаць
неабходнасьці арганізацыі савецкіх груп, мотывуючы гэта тым, што
завадзкі камітэт сам правядзе ўсю масавую працу і, наогул, няма
ніякай патрэбы мець на заводзе „лішні“ орган. У якасьці-ж самага
„грунтоўнага“ аргумэнту, якім мотывуецца тэорыя непатрэбнасьці са-
вецкіх груп, з'яўляецца ідэя так званнага паралелізму, які абавязкова
утворацца на заводзе пры наяўнасьці заўкому і савецкай групы.

„А як будзе з кіраўніцтвам сацыялістычным спабарніцтва і ўдар-
ніцтвам? А пытаньне шэфства над дзяржаўным апаратам, а контроль
над зачыненым разьмеркавальнікам, ясьлямі?“ і г. д. і г. д. Шмат пы-
таньняў высоўваюцца, называюцца рад галін працы, якімі „монопольна“
загадвае заўком на заводзе, дзе надзвычай слаба, альбо зусім няма
ніякай масавай савецкай работы, дзе з боку кіраўніцтва, на жаль, су-
сракаецца самая адкрытая недаацэнка працы савецкай групы, пры-
крываемая тэорыяй паралелізму, які нібы створаць „новы“ орган
на заводзе.

Гэтыя гаварышы не заўважаюць, па-першае, галоўнай чарвато-
чынкі ў іх аргумэнтах з пералікам дзесяткаў галін працы, якімі за-
няты заўком; сапраўды, тут адразу і адчуваецца нейкае ненармальнае
разбуканьне. Завадзкі камітэт заняты ўсім: ён заслухоўвае даклады
аб выніках соцспабарніцтва і ўдарніцтва, аб падрыхтоўцы справздач
най кампаніі гарсавету, аб працы камісіі садзейнічэньня дзяржаўнаму
крэдыту, аб працы ашчадкасы заводу, аб вытворча-таварыскім суду;

ен разглядзе пытаньне аб жыллёвых умовах рабочых, аб перабоях забесьпечаньні зачыненага разьмеркавальніка гароднінай, аб вылучэньні брыгады для правэркі ўмоў працы соцыялістычных намесьніц, у тым ліку і нацэфным наркамаце і г. д., і г. д. Якімі толькі пытаньнямі не перагружаны заводскі камітэт. А члены і кандыдаты гарадзкога савету не арганізаваны, савецкая група фактычна не працуе; яна альбо перажывае зацяжны арганізацыйны пэрыод, альбо існуе... на паперы. Іэтае становішча зьяўляецца для многіх заводаў пройдзеным этапам, але трэба рашуча констатаваць, што значная колькасць прадпрыемстваў БССР перажывае становішча, якое, мякка кажучы, не падобна да ажыўленьня масавай савецкай работы.

Вось некаторыя даныя з матэрыялаў Сакратарыяту Менскага Гарадзкога Савету аб становішчы работы савецкіх груп.

Друкарня „Сталіна“. Было 3 паседжаньні савгрупы. Партыяка і заўком не ўдзяляюць дастатковай увагі ў дапамозе групе.

На Хлебзаводзе было 2 паседжаньні. Праца наладжваецца. (У чым энкрэтна — даных няма).

Фабрыка „Комунарка“. Савгрупа складзена першага мая. За ўвесь час было 2 паседжаньні, працуе слаба.

Завод „Комунар“. Пад некаторым... нажымам інструктара ЦВК праца пачала разгортвацца, але недастаткова.

Завод „Полымя Рэволюцыі“. Група не адчувваецца. Створана яна 25-га ліпеня, да гэтага часу ня мае пляну работ.

Завод „Беларусь“ (лівавэрны). Савецкая група ёсьць, але... яна нават не рэагуе на прарыў.

Дэпо таварнай. Было адно арганізацыйнае паседжаньне групы.

Завод „Чырвоны Хэмік“. Было два паседжаньні — арганізацыйных.

На фабрыцы „Кастрычнік“ на працягу двух месяцаў ня могуць вызначыць дзень для сходу групы, або назначаюць сход і адмяняюць яго.

Некалькі ілюстрацый аб цяжкасьцях арганізацыі савецкіх груп. На некаторых прадпрыемствах пры пастаноўцы інструктарамі-гарсавету пытаньня аб неабходнасьці арганізацыі савецкай групы даваліся наступныя адказы: „гэта работа гарадзкога савету, у нас дзён для дэпутацкай групы няма“, „Мы заняты прамфінплянам і няма часу займацца нейкай дэпутацкай групай“.

Пералічаныя факты зьяўляюцца апошнімі данымі аб становішчы масавай савецкай работы на прадпрыемствах Менску, якія атрыманы намі 15-га верасьня г. г.

Па гэтых прыкладах дастаткова ўпэўніцца ў неабходнасьці шырокай сыстэматычнай пропаганды задач работы савецкіх груп, якія павінны стаць ударнымі масавымі органамі гарадзкіх саветаў на заводах і фабрыках БССР.

„Над разьвіцьцём арганізацыі саветаў і савецкай улады даволіліся неаслыбна працаваць“, пісаў Ленін у 1918 годзе. „Ёсьць, казаў ён, дробна-оўржуазная тэндэнцыя да ператварэньня членаў саветаў у „алямактарыяў“, альбо, з другога боку, у бюрократаў. Змагацца з гэтым трэба, прыцягваючы ўсіх членаў саветаў да практычнага ўдзелу ў іхнай рабоце“¹⁾.

¹⁾ Ленін. Збор твораў, том 15, стар. 205.

Актуальнасьць і жыццёвасьць гэтай думкі прыздыра не перабудзе асаблівых тлумачэньняў і ў сучасны перыяд, калі ідзе пра перабудову на ўзмацнёную ролю саветаў і іх органаў, на перабудову старых форм масавай працы і адпуканьня новых.

Выступаючы 13 год таму назад супроць *„Труда-буржуазна-лідэрскай“* у працы саветаў, Ленін заклікаў да наступнага: *„Мэта нашай зьяўленьня пагалоўнае прыцягненьне беднаты (дадзенае Леніным) да практычнага ўдзелу ў кіраваньні, і, сяка, кромі адпаведнага ўдзелу гэтага—чым больш рознастайны, тым лепш пачынае дэкалярацыя, рэгістрацыя, вьвучэньне, сыстэматызацыя, правярэньне больш шырокім вопытам (падкрэсьлена мною—Л. Р.)“*

Пастаноўка пыталася аб ролю і месцы савецкай групы ў прамысловым заводу сёньня зьяўляецца ўжо больш легкай чымся 8—10 годаў таму назад, калі задавалася пытаньні пакідаць „а дзе мяжа паміж працай заўкому і савецкай групы“. І тады мы казалі і сёньня мы кажам: ня шукайце нейкай спецыяльнай мяжы, — перад заўкомам і савецкімі групамі стаяць дзьве аднолькавыя асноўныя задачы — выкананьне прамфінплэну, прыцягненьне рабочых „да практычнага ўдзелу ў кіраваньні“ (Ленін), (не выключаючы іншых адказных абавязкаў заўкому, як нізавой профэсійнай ячэйкі).

Гэта самае палажэньне застаецца і на сёнешні дзень з тэй толькі розьніцай, што ў масавай працы саветаў зараз можна назідаць „больш шырокі вопыт“, можна больш лёгка „правярныць“ асаблівасьці напямку працы савецкіх груп.

Перад савецкай групай, як ужо адзначана, стаяць тыя-ж асноўныя задачы, што і перад усімі арганізацыямі заводу. Там, дзе група сапраўды ўключаецца ў барацьбу за прамфінплэн, яна дабіваецца пэўных вынікаў, выкарыстоўваючы для гэтага такія магчымасьці, якія маюцца ў яе, як масавага аргану гарадскога савету.

Нам добра вядома, што склад гарадзкіх саветаў апошніх перабыраў ахапіў значную частку лепшых ударнікаў з зытворчасці, к таму вельмі дзіўным зьявілася-б запатрабаваньне, каб іх ініцыятыва па лініі соцпаборніцтва і ўдарніцтва залічалася-б як абавязкова ідучая па лініі заўкому, альбо савецкай групы. Справа, бязумоўна, ня ў гэтым. Справа ў рэальных дасягненьнях, за якія адказвае ўвесь завод. А ў працу кожнага заводу, які знаходзіцца на тэрыторыі гораду, абавязаны несці адказнасьць і Савет Рабочых, Чырвонаармейскіх і Селянскіх Дэпутатаў, бо ён тут зьяўляецца вышэйшым арганам праветарскай улады.

Якія магчымасьці мае савецкая група, як масавы орган гарадскога савету пры прывядзеньні такога альбо іншага мерапрыемства? Яна можа мобілізаваць праз савет для дапамогі свайму заводу другія прадпрыемствы і арганізацыі ўсяго гораду. Вось прыклад.

Улетку гэтага году Менскі шкляны завод „Пролетары“ быў пад пагрозай астановаў з прычыны недахопу бітага шкла, якое неабходна як сыравіна для вырабу новай прадукцыі. Са дня на дзень чакалі прыбыцьця вагону шклянога бою. Вагон не прыбыў, паграбны былі рашучыя мерапрыемствы. І вось завадзкія арганізацыі кінулі ўвесь рабочым, каб яны ў вольны час хадзілі па гораду і зьбіралі шкляны бой. Рабочыя актыўна адклікнуліся, збор быў праведзены, і гэтыя вынікі гэтай працы былі-б больш значнымі, калі б бітае шкло зьбіралі не распыленымі сіламі з выпадковым абходам двароў і заводаў. Замест гэтага саматужнага правядзеньня збору савецкая група заводу магла наставіць пытаньне аб недахопе сыравіны на прамысловай

сильні Гарсавету і вельмі добра дабіцца *арганізаванні* задач усім прамфінпліямі Менску непатрэбнага бітага шкла, якое было вельмі неабходна ў той час заводу „Пролетары“. Савецкая група гуты павінна была і *могла* праявіць такую ініцыятыву, якая, бязумоўна, значна павялічыла становішча заводу, паскорыўшы ліквідацыю прарыву. Але, на жаль, дэлегаты Гарсавету, савецкі актыў гэтай ініцыятывы не прынялі, бо іныя былі яшчэ арганізаваны як ударная брыгада Градзкога савету; на шкляным заводзе „Пролетары“ ў той час не існавала савецкай групы.

І гэтым прыкладзе зусім відавочна, што так званая небяспэка паралелізму ў працы заўкому і савецкай групы, які нібы ўтворацца ў час правядзення ўдарнай барацьбы за выкананне прамфінпліну, не мае пад сабою ніякіх падстаў. Наадварот, узаемны і цесны контакт у працы заводзкага камітэту і савецкай групы толькі дапаможа выкананню прамфінпліну на заводзе. Неабходна, аднак, заўважыць аб магчымасцях арганізацыйнай блізкасці ў працы заводзкага камітэту і савецкай групы; гэта, напрыклад, можа здарыцца ў выпадку ўмяшчальства апошняй у функцыі заўкому. Палажэннем аб савецкіх групах прадугледжана такая магчымасць і аб ёй маецца зусім яснае нядвухсэнсоўнае тлумачэнне:

„Дэпутацкія групы ўвязваюць сваю работу з мясцовымі грамадзянскімі арганізацыямі (фабзаўмясцкомы, лабрахвотныя таварыствы), *шляхам узгаднення сваіх плянаў, ня ўменьваючыся ў непасрэдных функцыях гэтых арганізацый і на парадкуючы сваю ўсю работу ажыццяўленьню задач, стаячых перад арганізацыямі данага заводу*“ (падкрэслена мною — Л. Р.).

Такім чынам, зусім не падмяняючы ў сваёй дзейнасці іншыя органы заводу, савецкая група можа і павінна прымаць актыўны ўдзел у вытворчым жыцці, у выкананні якасных і колькасных паказчыкаў прамфінпліну, мобілізуючы вакол ударных задач усіх рабочых свайго заводу і прыцягваючы таксама праз гарадзкі савет для дапамогі і другія прадпрыемствы.

Гэтая новая форма сувязі заводаў, фабрык — тых вытворчых адзінак, якія цэмантуюць нашу пролетарскую дзяржаву, павінна — „докладна рэгістравацца, вывучацца, сыстэматызавацца, правярацца больш шырокім вопытам, узаканяцца“, як аб гэтым 13 год таму назад пісаў Ленін.

І вельмі цікава і надзвычай хтрактэрна адзначыць, што тыя геніяльныя думкі, якія ён выказаў у кароткіх тэзах, зараз з захапленнем „рэгіструюцца і вывучаюцца“ ня толькі людзьмі, якія спецыяльна займаюцца савецкім будаўніцтвам, а таксама і пісьменьнікам, мастакамі слова.

13 год таму назад у „10-ці тэзах аб савецкай уладзе“ Ленін пісаў, што саветы дадуць „цесную сувязь (і непасрэдную) з профэсіямі і з вытворчымі эканамічнымі адзінкамі... гэтая цесная сувязь дасць магчымасць ажыццяўляць глыбокія соцыялістычныя ператварэнні“¹⁾. Ён падкрэсліваў там, што савецкія органы дадуць „магчымасць адхіліць бюрократыю, абыйсціся без яе“, яны пакладуць „пачатак рэалізацыі гэтай магчымасці“²⁾.

Ленін прадбачыў гэта ў 1918 годзе, а вось у 1931 годзе пісьменьніца Марыэтта Шагінян у мастацка-напісаным нарысе дае малюнак

1) Ленін. Збор твораў, том I, стар. 149.

2) Ленін. Збор твораў, том XV, стар. 159.

таго, як яна „адхіліла бюрократыю“, „абыйшлася без яе“ пры непарэданай дапамозе дэпутацкай групы. Нарыс апісвае — „справу, якая была ў Харкаве“ (гл. газету „Известия ЦИК СССР“ ад 13 VI-г. г.).

У чым заключалася гэтая справа?

Для двух буйных, гідроцэнтральных Каўказу Дзюрагэсу і Гізэлю Дону неабходна было дабіцца ад Харкаўскага электра-мэханічнага заводу (ХЭМЗ) выканання заказу на генэратары: ад іх залежаў лас электрастанцыі: без генэратараў апошнія не маглі быць пушчалы ў тэрмін. Надзвычай прыгожа і вобразна апісвае Шагінян як яна ажыццявіла гэтую справу. Дамо ёй слова, бо вытрымкі з яе апавядання зьяўляюцца лепшай яскравай ілюстрацыяй для вышэйпаказаных палажэньняў Леніна аб ролі саветаў і яго органаў.

У Маскве ў ВЭО (Усесаюзнае Электрааб'яднаньне) тав. Шагінян катэгорычна адмовілі ў дапамозе.

„В Маскве, — піша Шагінян, — гаворы грубо, проста плюнулі на гэтае дело. ХЭМЗ імел абавязательства поважнее, шла кампанія по ускорению сдачи заказов двум великанам нашей пятилетки — Магнитострою и Кузнецкострою. На заказы помельче в такую минуту крайнего напряжения и заминки с оборудованием смотрели приблизительно как на щенят под ногами: „вы то еще чего путаетесь“.

Шагінян разумее, што ёй няма чаго чакаць дапамогі ад ВЭО. „трагически заткнувшего уши“. „Надо было действовать как-то помимо ВЭО, возглавляющего все наши электрозаводы в том числе и ХЭМЗ“.

Шагінян рашуча „адхіляе бюрократыю“, якая выставіла перад ёю рад „непераможных“ довадаў; тут былі — і „формализм“, і „отписка“, і „объективность“. Яна едзе ў Харкаў, зьвяртаецца за дапамогай у Гарадзкі Савет.

„В Горсовете с ответом не канючили. Вопрос сам по себе ясный: если для сдачи генераторов не приходится наносить ущерб ударным заказчикам Магнитострою и Кузнецкострою, а можно ускорить дело попутно, так пожалуйста. Решить-же, можно или нельзя, должен завод, и еще конкретнее — цех“.

Разам з інструктарам Гарсавету на дэпутацкіх групам Харкаву гав. Шагінян накіроўваецца на завод ХЭМЗ.

„В своем путешествии за генераторами я как бы спускалась с высокой лестницы, вниз, от главков, заводов и заводов — к расходящимся, растворяющимся в массе низовым работникам: и как в детской игре, когда ищешь спрятанную вещь и тебе говорят „холодно“, если далека вещь, а потом, по мере поисков, „тепло“, „еще теплее“, „горячо“ характер и метод работы, интерес к ней и отношение к вам становилось все жарче и все действеннее, словно и впрямь приближалась к искомому предмету. Но и больше того *знание*, подлинное знание сути дела и обстоятельств, имеющих вокруг дела, и реальных возможностей, и та степень бесстрашия и решительности, которая выкована знанием и пониманием условий, все это усиливалось в людях по мере моего продвижения от главков к низовым работникам. Наверху ничего не детализовали; отказывали — без реального участия, резали по живому, как по бумаге; наверху очень многого попросту не знали, потому что верх сидит, сидит буквально и фигурально, статически и методологически, — выводы и цифры подводятся к нему готовыми. Но чем дальше вниз, тем больше *движения* входит в обязанность и характер работы. Инструктор — величина постоянно движущаяся; *инструктор по депутатским группам знает заводы, знает каждого депутата,*

з секретарями групп петрозаводского совещается" .. (курсив мой — Л. Р.).

В то же время секретарем "спасительной" на завод "Лес" секретаря депутатской группы тов. Губинин делался об этом, чего не ведали на заводе. Там же "спасительная" группа "Умел" вырабатывала генераторы для Дор. Д. у. и Л. Д. у. были заданы для того же "спасительной" на завод "Лес" мера атома "вверх". ХЭМЗ николи ра си не вырабатывала генераторы и таму *справки гонимы* .. (курсив мой — Л. Р.). Колесовым было выпущено 100 генераторов. В то же время загрузка завода с производства 100 тонн. Завод ХЭМЗ на м.у. подготавливал для того же *справки* .. (курсив мой — Л. Р.).

В цехе, — писал Шагинян, — нам сказали: "займись бы ребята из цехов, воительного, там у них можно, а там .. (курсив мой — Л. Р.)."

Але керівництва паравозбудувального заводу домовіла — яны самі не могли з своїм працям, і тут спонимало дапамогу т. Шагиняна. У той же час у м.у. орган Гар. Ц. С. С. — депутатская группа. Аб гэтым органе ў апошніх радках свайго нарысу Шагинян піша:

"Появление этого нового отростка власти на заводах вызывает .. (курсив мой — Л. Р.)." *жизни и новую огромной важности общественную функцию: возможность двум и трем и нескольким заводам, в лице своих секретарей депутатских групп организовано сообщаться друг с другом* .. (подчеркнута Шагинян — Л. Р.).

Кузьмичевы цех паравозбудувального заводу праз секретаря св. и депутатской группы эгадзіўся асадыць балванку, і заказ на генераторы быў выкананы.

"Так, — канчае тав. Шагинян, — переходя от инстанции к инстанции, от связанных, нерешительных, малоосведомленных главков учреждений до веселых, сильных, до мелочи знающих суть своего дела рабочих — учитесь вы, в сущности не по книжке, а на фактах тому, кто есть хозяин страны нашей. А за таким хозяином и дело не пропадет!"

Вось як на справе можна яшчэ і яшчэ раз упэўніцца ў геніяльнай праудлівасці ленинскіх тэзаў аб тым, што саветы дадуць *"цесную связь"* (і непасрэдную) з профэсіямі і з вытворчымі эканамічнымі адзінкамі .. Дадуць *"магчымаць адхіліць бюрократію, абыйсьціся без яе; пачаток рэалізацыі гэтай магчымаьці"*.

* * *

Апошнія месяцы даюць шмат прыкладаў значнага павялічэння ролі савецкіх груп у выкананні прамфінпляну фабрык і заводаў. Замест ранейшых бесканцовых абсьледваньняў па даручэнню гарсавету; замест сыстэматычнага заслухоўвання дакладаў ад розных арганізацый на розныя тэмы — многія савецкія групы сталі на шлях *непасрэднай арганізацыі ўдарніцтва і канкрэтай барацьбы з рознымі недахопамі*.

Вось прыклады. Савецкая група Верхісеецкага заводу ў гор. Сьвярдлоўску арганізавала вопытнае спальваньне апалу; у выніку гэтага вопыту атрымалася скарачэнне тэрміну абпальвання з 21 дня да 17. Арганізаўшы сыстэматычны контроль за сваячасовым выкананнем заказаў для Магнітабуду, савецкая група дабілася таго, што заказы пачалі выконвацца на тыдзень раней тэрміну. Небмяжоўваючы сваю працу выключна непасрэдным удзелам у вытворчым працэсе, група праводзіць на гэтым заводзе і інш. актуальныя мерапрыемствы. Так,

для забяспечання заводу рабочай сілай ёю арганізавана 20 брыгад, якія праздыць работу сярод жонак рабочых па ўцягненню іх на вытворчасць; для гэтай мэты арганізуюцца спецыяльныя жончыя школы і індывідуальная вярбоўка.

Савецкія групы ствараюцца прыкладам у правядзенні розных ініцыятыў і попыткаў іх ажыццяўлення.

На сядзіцы імяў групам вельмі кіраўнік савецкай групы стужыцца прыкладу ў сваёй брыгадзе рэсцэрку на 10 арод. і даб. уся доўгалі дывіцца іх пр. у.

Завяршыўшы гэтыя справы, па ўдарнаму ўключыўшыся ў дзейнасць пасля іх кампаніі, праводзі наступнае: былі створаны сталыя кантрольныя дэспы, якія паставілі на сяміасовым адпраўкам пасеўных г. у. Праца іх пастой выявіла рад фактаў несвабодна-свой і адрыўкі грузаў на пасеўную і злачынных прастояў.

Савецкая група менскага заводу імя Варашылава в. явіла падзвычай дрэннае становішча працы бюро рацыяналізацыі, якое затрымлівала прапановы рабочых месяцамі без усякай спробы іх рэалізаваць. Група дабілася звязання кіравання бюро рацыяналізацыі і адг. і. а. а. брыгаду з'ясаваў па аформленню рабочых прапановаў. У выніку гэтай работы ў дзейнасці бюро рацыяналізацыі заводу быў зроблен карэнны пералом. (З матэрыялаў сакратарыяту Менгарсавету.)

Вышэйпрыведзеныя намі прыклады работы савецкіх груп звязаны з кругам пытанняў, якія ў агульным могуць быць ахарактарызаваныя як -вытворчыя пытанні. Палажэнне аб савецкіх групах, пералічаючы задачы працы груп, гэтай галіне іх дзейнасці аддае значную увагу.

„У задачы дэпутацкіх груп, гаворыцца ў палажэнні, уваходзіць: садзічэнне выканання вытворчых іліяў прадпрыемстваў і прыняцце мер да больш хуткага правядзення іх у жыццё, а таксама павышэнне ролі савецкага актыву ў жыцці вытворчасці шляхам:

1. Прапрцоўкі прамфіні іну і мобілізацыі ўвагі савецкага актыву вакол яго выканання як у колькасных, так і якасных адносінах.
2. Павышэнне адказнасці за якасць выпускаемай прадукцыі, за беражлівасць і акуратнасць адносін да машын, інструмантаў і за захаванне працоўнай дысцыпліны.
3. Разгортванне камуністычных форм працы“... і г. д. (гл. палажэнне аб савецкіх групах) ¹⁾.

Акрамя гэтай адказнай і вялікай галіны працы савецкіх груп неабходна закрануць тыя пытанні, якія могуць быць ахарактарызаваны, як пытанні пераважна звязаныя з арганізацыйна-масавай работай па савецкаму будаўніцтву.

Возьмем некалькі прыкладаў. Як у нас часам праходзіць справаздачная кампанія гарадзкіх саветаў, як вядзецца падрыхтоўка да гэтай кампаніі на заводах, ці ажыццяўляецца кантроль за выкананнем на с. у. ці ствараюцца пытанні аб адкліканні такіх дэпутатаў са с. у. якія з'яўляюцца дэпутатамі на паперы, або, як гаворыць крылатае рабочае слаўцо „для трамвая“? (карыстаецца мандатам... выключна для бясплатнай язды, а як дэпутат нічога карыснага ня робіць).

У мінулую справаздачна-перавыбарчую кампанію па Менску за 6 дзён правядзення кампаніі сарвалася 28 сходаў.

¹⁾ „Палажэнне аб дэпутацкіх групах на прадпрыемствах гор. Менску“. Выд. Менгарсавету.

Што з'явілася адной з асноўных прычын гэтага зрыву? Амаль поўная адсутнасць арганізацыйна-масавай работы па савецкаму будаўніцтву на заводах і фабрыках Менску.

Вось малюнак аднаго сходу па вытрымцы з артыкулу, з'яваўшага ў газэце „Звязда“ (№ 7 за 1931 г.).

„Сход рабочых будаўнікоў па справах Менскага Гарадскога Савету пачаўся позна. З 270 чал. сабралася ўсяго 160. Але-ж сход адкрылі. Слова атрымаў член Прэзідыума Гарсавету тав. Кавалёў. Докладчыку далі адну гадзіну. За гэты час докладчык шмат гаварыў „наогул“, толькі не аб практычнай рабоце Савету. На адным, а потым групамі пачынаюць кідаць сход... гутары гадзіны гаварыў докладчык аб тым, што мы маем дасягненні вялізарных размераў, а што зроблена нічога не сказаў... у спрэчках выказваліся мала...“

Прыклады работы лепшых ударных заводаў паказваюць, што можна дабіцца пры добра пастаўленай працы савецкіх груп у час правядзення справаздачнай кампаніі савету.

Не гаворачы аб докладнай падрыхтоўцы ўсіх так званых „дробязей“, сваячасовае паведамленне рабочых аб месцы і часе справаздачнага сходу, падрыхтоўка выпуску насценгазэты з артыкуламі аб працы дэпутатаў ад заводу і інш. савецкія групы дабіваліся сапраўднага масавага удзелу ўсяго заводу ў кампаніі, дзякуючы сваёй мобілізаванасці і ініцыятыве.

Як мы адзначылі, тут адыгрывала значэнне ўсё: і абвестка аб сходзе, якую піонер сваячачова ад імя групы прыносіў рабочаму на дом, а галоўнае — добрае разуменне *політычнага* сэнсу кампаніі. Справаздачны доклад падрыхтоўваўся „не наогул“, а з улікам усіх пытанняў працы Гарсавету, якія цікавіць рабочых заводу. Савецкая група яшчэ да справаздачнага сходу праводзіла ў часе абедзеннага перапынку гутаркі з рабочымі аб працы Гарсавету. Тут ставіліся канкрэтныя пытанні — і аб працы гарадскога ЦРК, і аб не паладках з кватэрамі, і аб уцягненні новых таварышоў у працу прамысловых секцыі і інш.

Савецкая група *павінна ведаць*, якія пытанні больш ўсяго цікавяць рабочых, а на сход яе актыў павінен прыйсці з канкрэтнымі вынікамі аб выкананні наказу і дадаткаў да яго; неабходна таксама загадзя падрыхтаваць кароткія справаздачы дэпутатаў Савету ад заводу. Прадуманыя выступленні членаў савецкай групы адыгрываюць вялікае значэнне ў час сходу, а добра праведзеная праверка выканання наказу з асвятленнем у докладзе ўсіх канкрэтных дасягненняў і недахопаў у працы савету садзення актывнаму дзелавому прахаджэнню кампаніі пры масавым удзеле рабочых.

Згодна палажэння, абавязкам савецкай групы з'яўляецца — „паспалоўка пытання перад выбаршчыкамі аб адкліканні непрацаздольных дэпутатаў і членаў секцыі“.

Трэба констатаваць, што выпадкі пасыўнага знаходжання ў складзе гарадскога савету ня сталі яшчэ аб'ектам сістэматычнай барацьбы з гэтым адмоўным з'явішчам.

Яшчэ ў 1918 г. у „10 тэзах аб савецкай ўладзе“ Ленін пісаў: „далейшае развіццё савецкай арганізацыі дзяржавы павінна састаць у тым, каб кожны член савету абавязкова нёс сталую работу па кіраванню дзяржавай, побач з удзелам у сходах савету“...¹⁾ Ленін

¹⁾ Ленін. Збор твораў, стар. 149

азначаў — „Больш поўны дэмократызм (савецкай сыстэмы — Л. Р.) у сілу меншай формальнасці, большай лёгкасці выбіру і водзыху“¹⁾ (падкрэслена мной — Л. Р.).

Выкананьне адказнай функцыі дэпутата гарадскога савета патрабуе актыўнай работы як у савеце, так і на сваім прадпрыемстве. Вельмі часта сустракаюцца выпадкі загрузкі дэпутата іншай працай, якая фактычна зводзіць да нічога яго асноўны абавязак. Савецкая група, праводзячы сыстэматычны контроль за работай дэпутата, павінна дабівацца адпаведных умоў для ажыццяўлення гэтай работы; за пасунасьць і непрацаздольнасць дэпутата адказнасьць нясе ня толькі ён, а ўвесь склад савецкай групы.

Вельмі сваячасова і сыстэматычна праводзімая правёрка працы дэпутатаў, як асноўнай часткі савецкага актыву, зможэ папярэдзіць адрыў іх ад выбаршчыкаў і дрэннае выкананьне ім сваіх абавязкаў, якое даволі часта залежыць не ад іх „злой волі“.

У абавязак савецкіх груп павінна ўвайсці і дапамога ў рабоце раду нізавых завадскіх арганізацый, як, напрыклад, касе ашчэднасці, камісіі садзейнічання дзяржаўнаму крэдыту, таварыска-вытворчаму суду і інш. Пры сталым і сыстэматычным сувязі, якая будзе створана савецкай групай, паміж гэтымі арганізацыямі і адпаведнымі сэкцыямі савету (фінансавай, адміністрацыйна-прававой і інш.), магчыма будзе дабіцца яшчэ большага ўцягнення рабочых мас у савецкае будаўніцтва.

Пачынаючы з вопыту працы ў нізавой ячэйцы ад вырашэння пытанняў жыцця калектыву заводу, сыстэматычна выконваючы павязаныя заданні сэкцый гарсавету, члены савецкай групы складаюць значную частку таго пролетарскага ядра, якое замяняе і павінна яшчэ больш хутка замяніць бюрократаў і так званых „чыноўнікаў па професіі“.

Нам добра вядома, што формы бюрократычнага і проста шкоднаскага супраціўлення клясава-варожых элементаў, якія яшчэ маюцца ў нашым савецкім апарате, вельмі рознастайны. Шкоднік, нэлман у горадзе таксама шалёна змагаецца за месца для сваіх людзішак у савецкім апарате, як кулак на вёсцы — за склад сельсавету²⁾. Там, дзе неавіта, і набывае надзвычай актуальны характар працы масавых органаў саветаў — сэкцый і дэпутацкіх груп — па аздаравленню нашай дзяржаўнага апарату, за арабочаньне яго людскога складу.

Яшчэ ў 1923 годзе, ставячы пытаньне аб тым: „якія элементы маюцца ў нас для стварэння... сапраўды новага апарату, сапраўды заслугоўваючага назвы сацыялістычнага“, тав. Ленін даў адказ: „Толькі два. Па-першае, рабочыя захоплены барацьбой за сацыялізм... Па-другое, элементы ведаў, асветы, навучання, якіх у нас да сьмешна малі на параўнаньне з усімі другімі дзяржавамі“³⁾ (падкрэслена мною — Л. Р.).

Больш 8-мі год прайшло з таго часу (4-га сакавіка 1923 году), як была выказана гэтая думка. Рабочая кляса Савецкага Саюзу пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі, ідучы па ленінскаму шляху, дабілася значных поспехаў у справе пабудовы новага савецкага апарату. Але ня ўсё яшчэ зроблена ў гэтай галіне, таму і сёння, уздымаючы пытаньне аб працы саветаў, неабходна нзномніць наступнае

1) Ленін. Збор твораў, том 15, стар. 148.

2) Аб формах кляскай барацьбы за склад сельсаветаў гл. наш артыкул у часопісе „Большавік Беларусі“, № 3 за 1931 г. пад назвай „Саветы і сацыялістычнае наступленне“.

3) Ленін. Збор твораў, том XVIII, стар. 117.

палажэнне, выказанае тады Леніным: „Нам трэба ва што-б та ні стала паставіць сабе задачай для абнаўленьня нашага дзяржапарату: па-першае—вучыцца, па-другое—вучыцца і па-трэцяе—вучыцца і потым правяраць тое, каб навучка ў нас не заставалася мёртвай літарай, альбо модным сказам“.

Лепшай школай па ажыццяўленьню выказанай задачы павінны быць саветы і іх масавыя органы.

Прывядзем некаторыя факты з працы Харкаўскага Гарадзкога Савету, якія яскрава сьведчаць аб яго посьпехах, дасягнутых пры сапраўды бальшавіцкім правядзеньні пастаноў ЦК аб перабудове масавай работы савету.

Дэпутацкія брыгады і савецкі актыў на працягу аднаго месяца спягналі 1,5 мільёна нявыплачаных падаткаў з прыватнага сэктару; забяспечана кватэрамі 1.100 рабочых сямей, дзякуючы аслабленьню 24.000 квадратных мэтраў жыллёвай плошчы ад непрацоўнага элементу, жыўшага ў коопэратыўных дамох; дэпутатамі выканана больш 20 тыс. розных індывідуальных заданьняў; брыгадамі савету сыстэматычна правяралася справа грамадзкага харчаваньня, праца зачыненых разьмеркавальнікаў, сталовых, складаў і інш.

Вельмі цікавымі зьяўляюцца некаторыя даныя аб зьменах у апарце самога Гарадзкога Савету. Так, тав. Сідараў у газэце „Известия ЦИК“ № 113 за 31 г. піша:

„Составляя минимум платных консультантов в аппарате (весь платный аппарат сокращен до 40 проц.), секции используют для консультаций специалистов из депутатов совета и прикрепленных к секциям и бригадам студентов индустриальных, экономических, социально-культурных и прочих Вуз'ов и техникумов. В настоящее время свыше 107 человек уже выделено ВУЗ'ами для работы в порядке основной общественной нагрузки. Эта нагрузка будет являться для них школой советского строительства“.

Такімі зьяўляюцца прыклады з дасягненьняў работы Харкаўскага Гарадзкога Савету; на яго вопыце трэба вучыцца справе перабудовы масавай савецкай работы¹⁾.

* * *

Намі закрануты толькі *некаторыя* асноўныя пытаньні масавай работы саветаў. Спецыяльнага вывучэньня і асьвятленьня зараз патрабуюць вялізарнейшыя задачы працы гарадзкіх саветаў па рэканструкцыі комунальнай гаспадаркі.

„Гарадзкія саветы, як органы пролетарскай улады ў гарадох, павінны перабудаваць сваю работу такім чынам, каб у кожную галіну гарадзкой гаспадаркі былі прыцягнуты да актыўнага ўдзелу ў рабоце ў першую чаргу дэпутаты... Партыйныя камітэты павінны аддаць больш увагі і дапамогі рабоце гарадзкіх саветаў... Рост гарадзкой гаспадаркі, новыя вялікія задачы, якія стаяць у гэтай галіне, патрабуюць узмацненьня гарадзкога савету як гаспадара, які адказвае за ўсе галіны гарадзкой гаспадаркі“.

Гэтыя пастановы чэрвеньскага Пленуму ЦК нашай партыі будуць выкананы пры яшчэ большай консолідацыі сіл рабочае клясы і рашучай барацьбе пад кіраўніцтвам партыі з праявамі права-опаргуністычнага самацёку і рознымі „лявацкімі“ загібамі.

¹⁾ Глядзі газэту „Известия ЦИК СССР“ № 113 за 1931 г., артыкул тав. Сідарава „Депутатская бригада в совете, депутатская группа на производстве“.

П. Пасюкевіч

Дысцыпліна — асноўны абавязак камуніста

XVI З'езд лічыць, што ЦК нашай партыі, сплечаючы рады ленінаў для новых гістарычных боек, і надалей павінен даваць бязьлітасны адпор усім спробам хістаць і падрываць сталёную партыйную дысцыпліну і адзінства ленинскай партыі*

Генэральная чыстка і праверка партыі значна здаравіла і ўзмацніла рады партыі, садзейнічала росту ідэёвай згуртаванасці і падвышэнню пачуцця адказнасці кожнага камуніста. Чыстка завастрыла ўвагу ўсіх сяброў партыі на тым, што патрабуе партыя ад кожнай партарганізацыі, ад кожнага члена партыі. Партыя дабілася вялізарных поспехаў соцыялістычнага будаўніцтва, дзякуючы цвёрдаму правядзенню генэральнай лініі партыі, дзякуючы „бязьлітаснай і рашучай барацьбе на два фронты, супроць трацкістаў і прымірэнцаў да іх, супроць правага ўхілу, як галоўнай небяспекі на даным этапе і прымірэнства да правага ўхілу“. У выніку чысткі партыя значна аслабілася ад правых і „левых“ опартуністаў і такім шляхам склала ўмовы для больш здаровай працы ў партыі, узмацніла партдысцыпліну, якую расхіствалі рознага роду опозыянэры.

Пытанні рэканструкцыі і перабудовы сельскай гаспадаркі, падвышэнне операцыйнасці і канкрэтнасці ў партыйным і савецкім кіраўніцтве нізавымі з'явамі савецкага апарату ў вёсцы выклікалі неабходнасць з'ліквідавання акруговых апаратаў і большага ўмацавання раённага (асноўнага) звяна савецкай сістэмы. На ўмацаванне раёнаў і сельсаветаў быў перакінуты акруговы актыў, былі праведзены спецыяльныя мобілізацыі партыйнага і рабочага актыўу для пасылкі ў вёскі, у колгасы, саўгасы, выкліканы ў гэтым напрамку рух добраахвотніцтва (25-тысячнікі і г. д.). Працэс умацавання працаўнікамі і апаведнымі кадрамі нізавых савецкіх звяненняў, колгасаў, саўгасаў, МТС будзе праходзіць і надалей, — гэта адзін з баявых участкаў, куды партыя пасылае камуністаў, гэта участак, дзе вядзецца жорсткая клясавая барацьба, фронт соцыялістычнага наступлення на рэшткі капіталізму, перабудовы сельскай гаспадаркі ў напрамку сучаснай калектывізацыі і на базе гэтага — ліквідацыя кулацтва, як клясы.

Мы зараз перажываем перыод соцыялістычнага наступлення, перыод завяршэння фундамэнту соцыялістычнай эканомікі, калі абавязецца перабудова ўсяе сельскае гаспадаркі на зусім новай соцыя-

лістычнай аснове і таму методы нашай працы, павінны быць аднаведна перабудаваны зусім па-новаму ва ўсіх партыйных, професійных і інш. арганізацыях.

Але перабудоваўшыся, мы павінны паставіць перад сабою пытаньне: якое асноўнае патрабаваньне мы прад'яўляем у сучасны момант кожнаму камуністу. У пэрыод грамадзянскай вайны камуніст іравіраўся тым, ці ішоў ён са зброяй на фронт абараняць заваёвы Кастрычнікавай рэвалюцыі. Зараз-жа ад члена партыі мы павінны патрабаваць вялізарнай дысцыплінаванасьці, ісьці працаваць на той участак, на які пасылае партыя. Тав. Яраслаўскі ў сваім дакладзе аб рабоце Партколегіі яскрава формуліваў гэтую думку: „пэрыод соцыялістычнага наступленьня, выклікаўшы перабудову ўсіх партыйных, профсаюзных і інш. арганізацый, патрабуе некагорай перабудовы і ў рабоце КК. Гэта перабудова павінна ісьці па лініі барацьбы за тэмпы, за якасьць працы ўсіх членаў партыі. Як у пэрыод грамадзянскай вайны—адданасьць камуніста справе партыі вымяралася яго гатоўнасьцю ва ўсякі час па прызыву партыі выступіць на фронт са зброяй у руках, дык зараз, у пэрыод соцыялістычнага наступленьня, неабходна патрабаваць ад кожнага члена партыі вялізарнай дысцыплінаванасьці, гатоўнасьці па прызыву партыі накіравацца ў любы раён на пасеўную, уборачную, сплавную кампанію, на умацаваньне транспорту, вугальнага фронту, хлеба-жывёла-хлопка-ільна-нарыхтоўкі, на ўмацаваньне раёнаў, на працу ў колгасе, саўгасе і г. д.“

Вось гэтыя задачы выпускаюцца з увагі паасобнымі камуністамі. На падставе матэрыялу Партколегіі ЦКК КП(б)Б мы маем у сучасны момант рад фактаў парушэньняў партдысцыпліны паасобнымі членамі партыі, прычым факты парушэньня партдысцыпліны адбываюцца ў значнай меры па лініі адмаўленьня ці нежадаваньня ехаць на работу ў раён, с/савет, саўгас, колгас, ці самавольна, бяз згоды парторганаў, пад тым ці іншым прадлогам камуністы пакідаюць работу.

Усё гэта выклікала неабходнасьць прыняцьця Партколегіяй ЦКК КП(б)Б спецыяльнай пастановы „аб паасобных фактах парушэньня партдысцыпліны, звязаных з правядзеньнем мерапрыемстваў партыі на рабоце у вёсцы“. У большасьці такіх фактаў парушэньня партыйнай дысцыпліны камуністамі прыводзяць да таго, што мясцовыя парторганы выключаюць іх з раду партыі.

Якія мотывы прыводзяць т. т. у сваё апраўданьне, калі справы іх разглядаюцца ў ЦКК КП(б)Б. Мотывы гэтыяносяць розны характар, то па хваробе, то няўменьне працаваць, то непадыходзячая праца і г. д. У значнай меры гэтыя мотывы зьяўляюцца нягрунтоўнымі. Так, гав. Новікаў, насланы на працу ў раён, проста ўцёк у горад і адтуль прыслаў ліст, што ў яго вялікая сям'я хворая і г. д. Замест таго, каб паставіць у РК пытаньне, скажам, аб матэрыяльнай дапамозе, ці наогул на абгаварэньне гэтага пытаньня, ён бяз усякай згоды выехаў з раёну.

Круглікаў, з Клімавіцкага раёну, адмовіўся ехаць на працу ў раён, мотывуючы тым, што нібыта ён ні справіцца з данай яму работай і быў выключаны з партыі. Ён у РК прызнаў свае памылкі, згадзіўся ехаць на працу ў раён. Ёсьць т. т., якія лічаць, што як-быццам на іх нейкае ганеньне, калі пасылаюць іх на нізавую працу.

Бірыла—Шацкай яч.—адмовіўся ехаць на працу ў колгас, прычым піша ў заяве: „чакаў, што яго выключыць і каб гэтым паказаць няправільныя адносіны да мяне“ у чым гэта няправільнасьць абгрунтаваць ніяк нельга. Ёсьць паасобныя рабочыя вылучэнцы-камуністы,

якія на прадпрыемстве ішлі ў першых радок ударнікаў, а на весцы адмовіліся працаваць — Голубева з Віцебскай партарганізацыі, Сьвярдлінскі — Бабруйскай арганізацыі і інш.

Бясспрэчна, умовы працы на вёсцы маюць сваю асаблівасць і больш цяжкія. Аднак, партыя ня можа адмовіцца ад таго, каб не пасылаць на веску перадавых пролетарыяў-камуністаў, каб яны метадом арганізацыі соцлаборніцтва і ўдарніцтва, уцямлення імі на практыцы на прадпрыемстве, не пераносілі ў саўгасы, колгасы і МТС. Партыя ў мэтах узмацнення пролетарскага ўплыву і кіраўніцтва перабудовай сельскай гаспадаркай будзе пасылаць рабочых-ударнікаў, камуністаў у якасці кіраўнікоў саўгасаў, колгасаў і МТС. І дзіўна, калі т. т. пішуць у сваіх апеляцыях у ЦКК, што яны сваёй працай на прадпрыемстве дакажуць адданасць партыі. Правільна, што на прадпрыемстве кожнаму члену партыі мы павінны прад'яўляць павышаныя патрабаванні.

Нельга дапусьціць такіх выпадкаў, калі камуністы ва ўдарных брыгадах працуюць горш беспартыйных і зусім адвільваюць ад ударніцтва. Барацьба з гэтакімі камуністамі таксама будзе жорсткая. Але адданасць членаў партыі, іх дысцыплінаванасць павінны быць на ўсіх частках работы без выключэння.

Тое-ж самае і ў даносінах колгаснікаў-камуністаў. Раней мы наыходзілі да гэтага пытання ўмоўна, наколькі колгасны рух быў не такім шырокім. Зараз ад камуністаў, жывучых на вёсцы, патрабавалася ня толькі ўступленне ў колгас, а актыўны ўдзел у колгасным будаўніцтве, быць застрэлішчыкам, знаходзіцца ў першых радок ударнікаў — зьяўляецца найпершым, і ў гэтых адносінах мы павінны быць патрабавальнымі.

Вось таму Партколегія ЦКК у сваёй пастанове „катэгорычна напіраджае ўсіх членаў партыі, што выпадкі адмаўлення ад паездкі на ўзмацненне работы ў раёне, сельсавесе, колгасе, саўгасе і г. д., ці самавольныя выезды адтуль будуць разглядацца, як самае цяжкае партыйнае злачынства і пры выяўленьні злых фактаў віноўна будучь прыцягвацца да суровай партыйнай адказнасці аж да выключэння з партыі“.

Аднак, і ў гэтай справе мы не павінны станавіцца на шлях формальнага вырашэння пытання. Могуць быць мотывы, якія прыводзяць тэй ці іншым таварышам, грунтоўнымі і яны заслугоўваюць увагі, а гэта вельмі часта забываюць паасобныя партарганы на месцах (РК, РКК, ячэйкі). Формалізм і бюрократычны падыход часта выпірае пры развязанні гэтых пытанняў. Ёсць факты, калі гаварыша нават не выклікаюць, не пагутараць з ім, не падрыхтуюць яго, а так проста выносяць пастанову і кончаюць. А досыць часта сапраўды паасобныя таварышы пападаюць у цяжкае становішча і трэба толькі ўважліва выслухаць яго, каб даць яму савет, невялікую дапамогу і мы можам набыцца фактаў, якія прыводзяць да выключэння з партыі. Пры такім падыходзе можна бачыць сапраўды мотывы, якія заслугоўваюць увагі ад простага адлыньвання таго ці іншага таварыша працаваць.

Пры тэй клясавай барацьбе, якая зараз адбываецца ў вёсцы, асабліва пры правядзенні раскулачвання, часта паасобныя таварышы, пасланыя на працу ў веску за сваю правільную лінію падвргаюцца ўсёкага роду кулацкім і падкулацкім агаворам, і калі партарганізацыя ня возьмуць пад абарону такіх таварышоў, не агародзяць іх ад такога роду нагавораў, — у іх складаецца думка, што іх ніхто не падтрымоўвае і гэта часта канчаецца тым, што таварышы пакідаюць сваю працу.

Асабліва неабходна патрэбаваць ад *рабінных* кантрольных камісій чулага падыходу і мер папярэджваючых паступкі таго ці іншага камуніста. Кантрольныя камісіі досыць часта называюць „совесцю партыі“. Але, калі чакаць пакуль той ці іншы таварыш не загіне (політычна, як член партыі), дык якая-ж гэта будзе совесць. Гонар мундзіру, гонар ні для кога не патрэбнага аўторытэту не дае магчымасці часта адмяніць самім яўна няправільныя пастановы ў адносінах да таго ці іншага таварыша.

Праяўляючы вялізарную няўстойлівасць, не дапускаючы расхлябанасці ў арганізацыі, яе размагнічвання, калі член партыі адлыньвае ад баявога задання, адначасова Парткомы і РайКК павінны прымяняць акрамя голага *адміністравання* і рэпрэсій перш за ўсё і выхаваўчыя меры. Асабліва папярэдняя падрыхтоўка і растлумачальная праца неабходна пры масавай пасылцы людзей. У такіх выпадках трэба так паставіць працу, каб выклікаць пэўны энтузіязм, рух добраахвотніцтва і шчырае жаданне працаваць на баявых вучастках. Ды і кожная індывідуальная пасылка патрабуе поўнай падрыхтоўкі з боку РК і парт. ячэек. Партколегія ЦКК у сваёй пастанове „папярэджвае РК і РКК аб недапушчальнасці формальна-бюрократычнага падыходу да справы т. т., што працуюць у весцы, праводзячы пры кожнай масавай пасылцы на работу ў веску суадпаведную растлумачальную работу, самым уважлівым чынам падбіраць суадпаведна падыходзячых т. т., разглядаць мотывы адмаўлення таго ці іншага таварыша ад паездкі ў раён (сяло, саўгас, колгас і інш.)“.

Асабліва неабходна рашуча выказацца супроць агіднага зачасную падыходу да рабочых-вылучэнцаў, 25-тысячнікаў, маладых кіраўнікоў колгасаў, МТС. Досыць часта, калі таварыш далусьціў у сваёй працы якую-небудзь памылку, яго без дасканалата разгляду знімаюць з працы, пасылаюць назад на прадпрыемства, а іншы раз нават аддаюць пад суд. Такія выпадкі адбываюць ахвоту ў другіх працаваць і запужваць іх. За такія факты ЦКК будзе сурова караць віноўных, знімаць з працы, ня гледзячы на асобы і на знімаемыя пасады. У гэтых адносінах неабходна рашуча змагацца за ажыццяўленне пастанова ЦКК УсеКП(б) па рабоце Партколегіі, у якой гаворыцца: „Садзейнічаць работай Партколегіі падняццю пачуцця адказнасці ў кіруючага складу працаўнікоў прамысловых і гаспадарчых прадпрыемстваў, маладых спецыялістаў, кіраўнікоў колгасаў, саўгасаў і забяспечыць ім умовы хутэйшага аўладання імі тэхнікай вытворчасці, правядзення адзіначальна і пры разглядзе іх спраў дасканалата правяраць у кожным асобным выпадку абвінавачаныя матэрыялы, памятуючы, што адным з першых нашых абавязкаў у даны перыод з'яўляецца стварэнне і ўмацаванне камуністычных кадраў“.

Пастанова Партколегіі ЦКК КП(б)Б мае на ўвазе, што як матэрыялы вынікаў чысткі партыі, так і практыка разгляду персональных партыйных спраў у Партколегіі ЦКК пасьля чысткі, сьведчаць, што факты парушэння партыйнай дысцыпліны і на сёнешні дзень складаюць адзін з найбольшых відаў партпраступкаў. ЦКК КП(б)Б лічыць гэта зусім недапушчальным з'явішчам і звярочвае асаблівую увагу РК, РКК, партячэк на неабходнасць прыняцця суадпаведных арганізацыйна-партыйных і выхаваўчых мер да ўзмацнення партдысцыпліны ў партарганізацыі наогул, і на дакладнае і хуткае выкананне даручэнняў і заданняў партганіаў кожным камуністам у наасобку. Толькі падпарадкоўваючы мэтам сацыялістычнага наступлення ўсю сваю працу з тым, каб „забяспечыць у далейшым баявыя больша-

вышэйшыя тэмпы сацыялістычнага будаўніцтва", вядучы рашучую барацьбу супроць усякага роду опартуністычных і нац-опартуністычных ухілаў і прымірэнства да іх, што падрываюць адзінства партыі і расхітваюць жалезную партыйную дысцыпліну, партыйныя арганізацыі на месцах, надвышаючы партыйную дысцыпліну камуністаў на дзелавой працы сваіх арганізацый і пры смелым разгортванні. Балышавіцкай самакрытыкі, яшчэ ў большай меры згуртуюць і замацуюць сталёвае адзінства рады партыі, для больш насыпяховага разгортвання сацыялістычнага будаўніцтва.

МАТЭРЫЯЛЫ І ДОКУМЕНТЫ.

Пастанова Савету Народных Камісараў БССР і ЦК КП(б)Б

Аб комунальнай гаспадарцы.

Працоўныя гор. Менску, пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі, дасягнулі раду поспехаў у галіне паліпшэння комунальнай гаспадаркі і дабрабыту гораду (набудаван трамвай, каналізацыя, рад вялікіх дамоў, пашырана электрычная сетка і вадазабеспячэнне і г. д.), але сучаснае становішча комунальнай гаспадаркі і дабрабыту гор Менску адстае ад шпэркіх тэмпаў сацыялістычнага будаўніцтва і звязанага з гэтым росту культурных і матэрыяльных запатрабаванняў працоўных мас.

На падставе пастановы чэрвеньскага пленуму ЦК УсеКП(б) і выходзячы з таго, што паліпшэнне комунальнай гаспадаркі г. Менску—сталіцы БССР—патрабуе значна большай да сябе ўвагі, для зьнішчэння недахопаў і рашучага паліпшэння асобных галін яе у адпаведнасці з буйным ростам народнай гаспадаркі і насельніцтва гораду, Савет Народных Камісараў БССР і ЦК КП(б)Б пастанаўляюць:

1. Абавязаць Менскі гарадзкі савет, Менскі гарком КП(б)Б і ўсе ведамствы закончыць на працягу 1931 г. вызначаную на гэты год програму жыллёвага будаўніцтва.

2. Прапанаваць Менскаму гарадзкому савету і ўсім ведамствам на працягу адной дэкады вызначыць крыніцы фінансавання па кожным будаўніцтве, а Дзяржплану ў той-жа тэрмін вызначыць патрэбныя матэрыялы для забеспячэння гэтага будаўніцтва.

Вызначыць на 1932 год пабудаваньне ў г. Менску 2.000 кватэр, з іх 50 проц. лёгкага стандартнага тыпу. Даручыць Менскаму гарадзкому савету НК Комунальнай Гаспадаркі і Дзяржплану скласці плян гэтага будаўніцтва, прадугледзеўшы яго фінансаваньне і забеспячэння матэрыяламі.

Лічыць мэтазгодным ужываньне практыкі надбудаваўня паверхаў тамоу. Даручыць гарсавету высветліць тэхнічную матэрыяль надбудаваўня паверху асобна для кожнага дому і ўключыць гэта будаўніцтва ў плян.

3. Пры адводзе месц для новых пабудоў максымальна захоўваць жыллёвы фонд. Знос жылых будынкаў рабіць кожны раз ня інакш, як па пастанове Менскага гарадскога савету пры ўмове адводу ці адбудаваўня адпаведнай жилой плошчы.

4. Лічыць патрэбным арганізаваць у сыстэме Белжылсаюзу да 1 сьнежня 1931 году завод для вырабу стандартных црыуляных дамоу. Прапанаваць Дзяржплану разгледзець вытворчую програму гэтага

зводу, палкам забяспечыўшы яго абсталяваньнем і будаўнічымі матэрыяламі.

5. Даручыць ВСНГ організаваць (у першую чаргу праз сампрам-кооперацыю) выраб скабяных і іншых частак для жыллёвага будаўніцтва.

6. Абавязаць Менскі гарком КП(б)Б і Менскі гарадзкі савет да 1 лістапада г.г. скласьці і падаць у Дзяржплан праз НК Комунальнай Гаспадаркі рэальную програму пашырэння існуючых прадпрыемстваў па вырабе мясцовых будаўнічых матэрыялаў (цэгла, кахля, пліткі, дрыўляныя і інш. часткі) і павялічэнне іх вытворчых програм, а таксама плян будавання і арганізацыі новых прадпрыемстваў, якія поўнасьцю і ў тэрмін забяспечылі-б комунальнае і жыллёвае будаўніцтва будаўнічымі матэрыяламі і абсталяваньнем.

7. Абавязаць Менскі гарадзкі савет організаваць работы па рамонце старых дамоў з тым, каб на працягу двух год адрамантаваць увесь жыллёвы фонд.

Даручыць Беллеспраму і Белжылсаюзу ўстанавіць такі парадак лезазагатоўкі для забеспячэння жыллёвага будаўніцтва і рамонтных работ, каб даць магчымасьць жыллёвай кооперацыі весці сама-лезагатоўкі.

8. Даручыць Менскаму гаркому КП(б)Б гарсавету і гарадзкому саюзу жыллёвай кооперацыі ўзмацніць працу жактаў г. Менску, наблізіць іх працу да жыхароў і ўстанавіць сапраўдную адказнасьць жактаў за захаваньне і рамонт жылой плошчы, за сваячасовае спажываньне кватэрнай платы і разгортваньне коопэраваньня працоўных.

9. Прызнаць мэтазгодным організаваць у г. Менску асобны жыллёвы трэст для кіраваньня дамамі комунальнага фонду.

10. Адзначаючы дрэннае гаспадарчае ўтрыманьне жыллёвага фонду, які знаходзіцца пад загадам ведамстваў, абавязаць Менскі гарсавет устанавіць большы контроль за гаспадарчым утрыманьнем ведамствамі дамоў.

11. Абавязаць НК Комунальнай Гаспадаркі, Менскі гарсавет і Гарком КП(б)Б распрацаваць бюджэт жыллёвай гаспадаркі з тым, каб забяспечыць рамонт дамоў і да 1-га сьнежня г.г. падаць праз Дзяржплан на зацьвярджэньне СНК.

Даручыць Менскаму гарсавету на працягу 1932 году пабудаваць у г. Менску адну гасыцініцу з абслугоўваючымі прадпрыемствамі ня менш як на 300 нумароў і да 1 студзеня 1932 году правесці мерапрыемствы паказанья у арт. 13 паставы СНК за 8 верасня 1931 г. "Пра комунальную гаспадарку" у адносінах да існуючых гасыцініц.

13. Для большага ахопу абслугоўваньня працоўных г. Менску трамваем вызначыць на 1932 і 1933 гады пабудаваньне новых трамвайных ліній ня менш як на 15 км. і ў паасобку, лініі на Ляхаўку, Срабранку і Кальварыю і другой лініі да Выставкі, для чаго:

а) Менскаму гарадзкому савету распрацаваць праекты пабудов асобных маршрутаў; б) НК Комунальнай Гаспадаркі ўжыць заходы да атрымання для г. Менску ў 1932 годзе ня менш 20 моторных вагонаў, 20 прычэпных, 20 грузавых пляцформ, электравоз і 2 сьнегачышчальні.

14. Для забеспячэння пабудовы трамвая патрэбнай колькасьцю дрэва, сьланцоў, шпал даручыць Дзяржплану і НК Комунальнае гаспадарства прадуліцець у сваіх плянах на 1932 і 1933 г. задаволеньне зьявак Менскаму гарсавету і гэтыя матэрыялы

15. Абавязаць Менскі гарсавет закончыць абсталяваньнем майстэрні і трамвайнага парк, пачаць і пабудаваць да канца 1932 г. новы корпус трамвайнага парку.

16. Для пракладкі трамвайнай лініі на Козырава даручыць Упаўнаважанаму НК Шляхоу пры СНК БССР распрацаваць разам з Менскім гарсаветам проект пуцяправоду праз чыгунку на Сьвярдлоўскай вул. і пачаць ажыццяўленьне яго ў 1932 г.

17. Прапанаваць Дзяржплану, Менскаму гаркому КП(б)Б і Гарсавету павялічыць аўтотранспорт г. Менску на працягу 1931-32 г. на 15 аўтобусаў, 40 грузавых машын, 15 легкавых, 3 лесавозы і 3 машыны для асэнізацыйнага абозу, а да канца 1932 г. пабудаваць гараж на 100 машын і давесці колькасць коняў гарадскога транспарту да 300 адзінак.

18. Даручыць Галоўдартрансу і Аўтотрансбудау арганізаваць у г. Менску майстэрні для поўнага ахопу капітальным рамонтам аўтомашын і забесьпячэньня іх запаснымі часткамі.

19. Абавязаць Менскі гарсавет да 1932 году давесці снабжэньне вадой гор. Менску да 10.000 км. у сярэднім у суткі, для чаго работы па пабудове Навінкрэўскай станцыі праводзіць такім тэмпам, каб яны былі скончаны ў 1931 годзе.

20. Адзначыць, што Лесбелам ня выканана пастанова Эканамічнага Савету за 28-VII-31 г. аб арганізацыі вырабу дрыуляных труб на адным з сваіх заводаў, што пагражае зрывам пляну дабрабыту як г. Менску, так і іншых гарадоў.

Абавязаць Лесбел неадкладна выканаць гэту пастанову Эканомсавету.

21. Даручыць НК Комунальнай Гаспадаркі дабіцца выканання аднаведнымі саюзнымі органамі заявак на абсталяваньне для новай помпавай станцыі.

22. Даручыць Менскаму гарсавету і Гаркому КП(б)Б распрацаваць плян каналізацыі для 1932-33 г. г. з такім разьлікам, каб ахапіць на 100 проц. дамаўладаньні і прамысловыя прадпрыемствы каналізацыйнай сеткай і ў першую чаргу каналізаваць Барысаўскі шлях і Ляхаўку.

23. Прапанаваць Дзяржплану і НК Комунальнай гаспадаркі забясьпечыць каналізацыйныя работы у г. Менску матэрыяламі, керамічнымі і чыгуначнымі трубамаі, а ВСНГ арганізаваць выраб фасонных частак, патрэбных для пракладкі дрыуляных ваданправодных труб.

24. Выходзячы з таго, што пабудова новай цеплаэлектрацэнтралі ў г. Менску набывае выключнае значэньне і што вызначаны тэрмін для яе пабудаваньня да канца 1932 г. зьяўляецца баявой задачай Менскага гарсавету і гаспадарчых органаў, абавязаць Дзяржплан, ВСНГ, НК Працы і Менскі гарсавет змясціць сваю увагу на будаўніцтва ЦЭЦ.

Даручыць Белэнэрга фарсаваль распрацоўку пляну спажыву электраэнэргіі і цяпла, распрацаваць сетку для праводу колэктараў электраэнэргіі і цяпла як у горадзе, так і для абслугоўваньня сельскай гаспадаркі, увязаўшы работы па пабудове ЦЭЦ з новым проектам плянаваньня гораду Менску і работамі па дабрабыце гораду.

Лічыць неабходным узьняць перад СНК СССР пытаньне аб уключэньні Менскай ЦЭЦ у сетку раённых станцый Саюзнага значэньня.

25. Прызнаць, што Менскі гарсавет праводзіць брукаваньне вуліц і недапушчальна маруднымі тэмпамі.

Абавязаць Менскі гарсавет скласьці і падаць у Дзяржплан праз НК Комунальнай Гаспадаркі да 1 студзеня 1932 г. адзіны для г. Менску плян дарожнага будаўніцтва і рэканструкцыі маставых, праду-

іледзіўшы плянам на 1932 і 1933 г.г. давідзеньня брукаваных вулиц у горадзе да 70 проц., для чаго прыступіць у 1931 г. да пабудовы клінкернага заводу магутнасьцю да 5 млн. клінкеру ў год і закончыць яго да другой паловы 1932 году.

26. Даручыць НК Комунальнай Гаспадаркі паставіць перад адпаведнымі саюзнымі органамі пытаньне аб завозе ў г. Менск асфальту ў 1932 і 1933 г. ня менш як на 4 км. вуліц і тротуараў.

27. Прапанаваць Менскаму гарсавету ўжыць усе захады па заключэньні дагавароў з організацыямі, якія вырабляюць брушчатку, на выраб і водпуск адпаведнай колькасьці брушчаткі.

Прапанаваць ВСНГ прыступіць да распрацоўкі Оўруцкіх масываў з тым, каб у 1932 і 1933 г.г. забясьпечыць выкананьне пляну брукаваньня брушчаткай вуліц ня менш 3 км.

28. Даручыць Менскаму гарсавету ўзмацніць загатоўку булыжнага каменя для маставых г. Менску, а Галоўдартрансу забясьпечыць дарожныя работы ў г. Менску мэханізацыяй. Даручыць Дзяржпляну ўстанавіць месца загатоўкі каменя.

29. Прапанаваць Менскаму гарсавету скласьці і падаць у Дзяржплян праз НК Комунальнай Гаспадаркі проект пабудаваньня новых мастоў праз раку Сьвіслач, у наасобку ўключыць у плян 1932 г. пабудову жалезабэтонага маста на Комунальнай вуліцы з тым, каб на ім быў і трамвайны рух.

30. Даручыць Менскаму гарсавету скласьці і падаць у Дзяржплян праз НК Комунальнай Гаспадаркі плян падземнай гаспадаркі г. Менску і абавязаць усе організацыі, якія маюць падземную гаспадарку і праводзяць падземныя работы, неадкладна прыводзіць у належны парадак раскапаньня вучасткі вуліц і тротуараў.

31. Для прывядзеньня р. Сьвіслач у санітарнае становішча, а таксама для папярэджаньня ад страт ад паводкі, даручыць Менскаму Гарсавету, Гаркому КП(б)Б і НК Зямляробства прыступіць да складаньня projektu рэгуляваньня р. Сьвіслач, прадугледзеўшы ў проекце пабудову ўзьбярэжнай выпраменьваньня і ачыстку рэчышча, стварэньне рыбных сажалак (на поўдні ад Менску), абвадненьне палёў гародных гаспадарак і пабудову пляці для адводу вады ў часе паводкі. Складаньне проекту закончыць да 1 лютага 1932 г. з тым, каб вясною 1932 г. распачаць работы.

32. Адзначыць, што пастанова СНК „Аб санітарным становішчы г. Менску“ выконваецца дрэнна. Даручыць Прокурору Рэспублікі прыцягнуць вінаватых да адказнасьці.

33. Прапанаваць Менскаму гарсавету павялічыць асэнізацыйны аб'ём да 100 параконных бочак, абсталяваць для асэнізацыйнага аб'ёму 3 аўтамашыны, пабудаваць да 1 лістапада г.г. 2 аўтамабільных пунктаў для нячыстот, распрацаваць проект пабудовы зьліўной станцыі на тыце г. Масквы і пабудаваць у 1932 сьмецьцясальваючую станцыю.

34. Прапанаваць Менскаму гарсавету закончыць у 1931 г. пабудаваньне мэханізаванай пральні, а таксама распрацаваць проект сеткі пральняў па жактах.

35. Прапанаваць Менскаму гарсавету закончыць на працягу 1932 г. распачатае будаўніцтва новай лазні і павялічыць прапускную здольнасьць існуючых лазняў і пральняў, забясьпечыўшы бесьперабойнае іх снабжэньне апалам і належным абсталяваньнем.

36. Даручыць Менскаму гарсавету і Беларускай Акадэміі Навук скласьці проект пабудовы парку па Барысаўскім шляху з такім разь-

лікам, каб будаўніцтва яго пачаць вясной 1932 г., правёўшы за зімовы час неабходныя падрыхтоўчыя работы.

Прапанаваць Менскаму гарсавету скласьці за зімовы час плян новага парку ў раёне Вёсялоўкі.

37. Катэгорычна забараніць вырубку зялёных насаджэньняў у г. Менску і яго ваколіцах.

Прапанаваць Менскаму гарсавету закласьці ў 1931 г. гадавальнік дрэў для зялёных насаджэньняў, распрацаваць плян пашырэньня сквэраў, садоў, зялёных зон у аднаведнасьці з новым плянам плянаваньня гораду.

38. Прапанаваць НК Комунальнай Гаспадаркі і Менскаму гарсавету ўжыць захады да таго, каб асноўны проект плянаваньня г. Менску быў скончан да тэрміну, вызначанага пастановай СНК і быў-бы зацьверджан усебаковай навуковай консультацыяй і абгаварэньнем projektu плянаваньня на рабочых сходах з удзелам інжынераў і архітэктараў.

39. Прапанаваць Менскаму гарсавету пры адводзе участкаў пад будаўніцтва і зялёныя насаджэньні пры пераплянаваньні вуліц і пляцоў, правядзеньні каналізацыі, вадаправодных работ і інш. увядаць гэтыя мерапрыемствы з проектам новага плянаваньня г. Менску.

40. Даручыць Менскаму гарсавету правесці падлік усяго дачнага фонду ў прыгарадным раёне, устанавіць і абвесіць дачныя зоны, вызначыць плян дачнага будаўніцтва з тым, каб да дачнага сэзону 1932 г. пабудаваць ня менш 300 дачных пакояў, прыцягнуўшы для гэтага сродкі органаў аховы здароўя, страхаваньня, а таксама прыцягваючы сродкі грамадзянскага гораду для арганізацыі дачнага фонду на правах забудовы.

Даручыць Менскаму гарсавету і Гаркому КП(б)Б скончыць да другой паловы 1932 г. пабудовы Дому Ударніка.

41. Абавязаць Менскі гарсавет і Гарком на працягу 1932 г. пабудаваць 3 памяшканьні пад сямігодку, аслабоніць усе школьныя памяшканьні ад прыватных жыхароў, забясьпечыўшы санітарнае ўтрыманьне школьных будынкаў і нормальную работу школ, пашырыць сетку дзяржаўных устаноў, пабудаваць памяшканьне для дзіцячага саду. Пры новым жыллёвым будаўніцтве прадугледжваць абавязковую пабудову памяшканьня для ясьляў і дзіцячых дамоў.

Даручыць НК Асьветы прыступіць да пабудовы Дзяржаўнага тэатру ў г. Менску, а Белдзяржкіно—да пабудовы двух кінатэатраў.

42. Даручыць НК Аховы здароўя разам з Менскім гарсаветам распрацаваць плян новага будаўніцтва лекавых устаноў (больніц, амбуляторый, дыспансэраў і інш.), пабудовы ў першую чаргу тубэркулёзнага дыспансэра, рабочай амбуляторыі і двух ясьляў у рабочых раёнах, закончыўшы распачатае будаўніцтва дзіцячых ясьляў на прадпрыемствах.

43. Даручыць НК Снабжэньня і Белкоопсаюзу форсаваць работы па закарчэньні пабудовы фэбрыкі кухні, раённай сталові на Ляхаўцы, а таксама пабудаваць у 1932 г. адзін хлебазавод.

44. Абавязаць Менскі гарсавет узмацніць мэханізацыю пажарнай аховы ў горадзе, прыступіць да пабудовы ў г.г. аднаго пажарнага дэпо, вызначыўшы на мерапрыемствы па мэханізацыі пажарнай аховы і пабудове дэпо 300.000 рублёў, а таксама ўжыць захады да палепшэньня ўмоў працы пажарных часьцей гораду.

45. Абавязаць улаўнаважанага НК Пошты і Тэлеграфу пры СНК БССР закончыць у 1931 г. пабудову і абсталяваньне аўтаматычнай тэлефоннай станцыі, Менскага радыёвузла і ўстанавіць тэлефонную

сувязь сельсаветаў гарадзкой мяжы з горадам, а таксама організа. т. у 1932 годзе 6 раённых агенцтваў для лепшага абслугоўвання пр. цоўных гораду паштовай сувязьцю.

46. Улічваючы неабходнасьць укладаньня значных грашовых сродкаў для ажыццяўленьня мерапрыемстваў, прадугледжаных гэтай пастановай, даручыць Менскаму гаркому КП(б)Б і гарсавету неадкладна распрацаваць мерапрыемствы па ўзмацненьні фінансавай г. падаркі г. Менску і ў паасобку па мобілізацыі ўнутраных грашовых рэсурсаў для гэтай мэты.

47. Даручыць Менскаму гарсавету і Дзяржплану пры распр. цоўцы другой пяцігодкі намерціць рад мерапрыемстваў па ўзмацненьні разьвіцьця усёй гаспадаркі г. Менску, асабліва прамысловасьці і аб. вязаць Менскі гарком КП(б)Б і гарсавет узмацніць сваю дзейнасьць у галіне прамысловага будаўніцтва.

48. ЦК КП(б)Б і СНК лічаць, што выкананьне ўсіх задач, пр. д. гледжаных гэтай пастановаю, патрабуе карэннага паляпшэньня работы ўсіх гарадзкіх організацый у галіне гарадзкой гаспадаркі і што ўся менская партарганізацыя і савецкія органы павінны мобілізаваць мак. сымум сваёй увагі на выкананьне задач, пастаўленых пастановаю ЦК і СНК.

Старшыня Савету Народных Камісараў БССР М. Галадзед.

Сакратар ЦК КП(б)Б Шаранговіч.

✓ Соцыялістычнае сумяшчэнне — вышэйшая форма шэфства рабочых над дзяржапаратам

Ліст ЦК, ЦКК КП(б)Б і ЦСПСБ аб чарговых задачах па прыцягненні рабочых мас да ўдзелу ў рабоце савецкага апарату, не адрываючы іх ад вытворчасці

Усім гаркомам, райкомам і лчэйкам КП(б)Б, усім гарадскім і раённым КК-РСІ, усім ЦП саюзаў, райпрофсаветам і ФЗМК

1. Раіаючыя поспехі соцыялістычнага будаўніцтва, на аснове генэральнай лініі партыі, і ў зьвязку з гэтым узросшая політычная актыўнасць працоўных, павышэнне іх культурнага ўзроўню, пераход на 7-мі гадзінны рабочы дзень — усе гэта стварае неабходныя ўмовы для рэалізацыі аднаго з важнейшых пунктаў праграмы УсеКП(б) „аб паступовым уцягненні ўсяго працоўнага насельніцтва пагалоўна ў работу па кіраўніцтве дзяржавай“.

Разьвіццё шэфства над савецкім апаратам і асабліва соцсумяшчальнасці, як вышэйшай ступені шэфства, разгорнутая работа сэкцый саветаў, арганізацыя дэпутатскіх груп, пераход ад чыста кантрольных функцый шэфбрыгад да функцый кіраўнічых — усё гэта зьяўляецца буйнейшым крокам па шляху выканання ўказанняў Л. . . Леніна аб тым, што „мэтай нашай зьяўляецца дармовае выкананьне дзяржаўных абавязкаў кожным працоўным пасля сканчэння ім 8-мі гадзіннага ўроку вытворчай работы“.

XVI зьезд УсеКП(б) па дакладзе ЦКК НК-РСІ паказаў, што „адной з буйнейшых заваёў у галіне барацьбы з бюрократызмам зьяўляецца новая масавая форма рабочага контролю зьнізу шэфства заводаў над савецкім апаратам і перадача рабочым выканання паасобных функцый дзяржапарату“.

ЦК, ЦКК КП(б)Б і ЦСПСБ надаюць вялізарнейшае політычнае і практычнае значэнне таму масаваму руху рабочых, які разгарнуўся за апошні час у БССР, над кіраўніцтвам арганіў КК-РСІ, па ўзмацненні штодзённага пролетарскага контролю над работай савецкага апарату і непасрэдным выкананні рабочымі раду дзяржаўных функцый ў якасці сацыяльна-гаспадарчых, грамадскіх інспектароў, членаў сэкцый саветаў, не адрываючы іх ад вытворчасці.

2. Адзначаючы наўнясць у БССР раду поспехаў у справе уцягнення рабочых мас у работу дзяржапарату і барацьбу з бюрократызмам, як-та: удз. да 400 тысяч працоўных у чыстцы і праверцы савецкага апарату, стварэнне рабочага актыву вакол работы арганіў Наркміснабу, НКФ, коопэрацыі, Наркам'юсту, удзел рабочых брыгадзіраў ва ўсіх важнейшых політычна-гаспадарчых кампаніях,

уясненне шэфскімі брыгадамі раду рацыяналізатарскіх прапанов, шырокі ўдзел працоўных у шгодзевай рабоце органаў КК-РСІ, адначасова з гэтым неабходна констатаваць, што пастанова ЦК і ЦКК УсеКП(б) ад 15 сакавіка 1930 г. „Аб арганізацыі контролю зьнізу і рабочым шэфстве“ ў БССР да гэтага часу яшчэ поўнасьцю ня выканана. Справа наладжваньня шэфскай работы, разгортваньня соцсумяшчальнасьці і масавай работы саветаў дагэтуль яшчэ аддаецца недапушчальна мала ўвагі з боку большасьці партыйных, комсамольскіх, профэсійных арганізацыяў, а таксама некаторых органаў КК-РСІ.

У выніку гэтага ў значнай колькасьці выпадкаў шэфства заводаў і фабрык над савецкімі ўстановамі ня рухаецца далей ўрачыстых вечароў, абяцанняў і пасяджэньняў; само шэфства застаецца вядомым толькі вузкаму колу рабочых і не дае ніякіх практычных вынікаў (фабрыка „Кастрычнік“, завод „Комунар“, — Менск, акулярная фабрыка—Віцебск і г. д.).

3. Друк як цэнтральны, так асабліва і мясцовы (насьценгазеты, шматтыражкі) дагэтуль не аддае яшчэ выстарчальнай увагі пытаньню наладжваньня шэфства, соцсумяшчальнасьці, масавай работы саветаў, арганізацыі дэпутатскіх груп. Газеты ў сваёй большасьці яшчэ не мобілізавалі увагі рабселькорскай масы на барацьбу за выкананьне гэтых важнейшых партыйных дырэктыв (за выключэньнем газеты „Рабочий“, якая правяла значную работу па масавым аглядзе і арганізацыі соцсумяшчальнасьці).

4. Практыка разгортваньня соцсумяшчальнасьці ў БССР паказвае, што на тых прадпрыемствах і ўстановах, дзе да арганізацыі гэтай справы падыйшлі досыць сур'ёзна і падрыхтавана (дакладнае вылучэньне пасад і кандыдатур для соцсумяшчэньня, аслабленне вылучаных ад іншых грамадзкіх нагрузак, складаньне каляндарных плянаў работы і г. д.) — там ужо першыя крокі соцсумяшчальнасьці далі зусім канкрэтныя і станоучыя вынікі. Так, 7 сумяшчальнікаў—рабочых гуты „Пролетары“, якія ўжо самастойна працуюць у Наркамюсьце, даюць заключэньні па судовых справах, прымаюць наведвальнікаў, арганізуюць контроль за выкананьнем. Соцсумяшчальнікі гарбарні імя Лекерта у Віцебскім гарсавеце правялі масавы агляд падрыхтоўкі школ да навучальнага году. Завод імя Варашылава — Менск — паслаў 10 лепшых ударнікаў у якасьці соцсумяшчальнікаў у апарат Белкоопсаюзу, якія прымаюць непасрэдны ўдзел у перабудове коопэрацыі. У Гомелі рабочыя заводу імя Леніна значна дапамаглі ліквідацыі прарываў у выкананьні фінплану ў падшэфным гарфінадзеле.

ЦК, ЦКК КП(б) і ЦСПСБ лічаць неабходным праз друк, спецыяльныя нарады-зьлёты і пераклічкі шырока распаўсюджваць той станоучы вопыт, які ёсьць па соцсумяшчэньні як у БССР, так і ў іншых пролетарскіх цэнтрах Саюзу.

5. Гэта новая хваля рабочага контролю зьнізу над савецкім апаратам сусьцэла ўпартае супраціўленьне клясавага ворага, бюрократа, чылоуніка, опартуніста, якія ня могуць мірыцца з прыходам у апарат новых атрадаў ударнікаў. Вынікам гэтага супраціўленьня зьяўляюцца факты скажэньня і апашленьня ідэі соцсумяшчэньня, даручэньне соцсумяшчальнікам тэхнічнай работы, або наадварот, запалохваньне іх адразу прызмернай адказнасьцю, загрузкай іх цыркулярамі, лічбамі, дыскрэдытацыі іх з першых-жа дзён работы, як нягодных работнікаў і г. д. (Менск—НКФ, Гомель—гарфа, Віцебск—гарсавет).

Замест арганізаванага моцнага адпору гэтым клясава-варожым вылазкам, некаторыя кіраўнікі ўстаноў, партыйных і профэсійных

арганізацыі на месцах недаацэньваюць палітычнае значэньне гэтых пытанняў, пакідаюць справу соцсумяшчэньня і шэфства без усякага кіраўніцтва і спадзяюцца на самацёк.

6. Гарадзкія і сельскія саветы, зьяўляючыся аднымі з асноўных каналаў, праз якія павінны быць уцягнуты дзесяткі і сотні тысяч рабочых, колгаснікаў, служачых, жонак і дзяцей рабочых у справу непасрэднага ўдзелу ў рабоце савецкага апарату — да гэтага часу яшчэ не перабудавалі формы і мэтады сваёй масавай работы, не прыстасавалі ўсёй сваёй арганізацыйнай структуры да забеспячэньня выкананьня паказанай вышэй задачы — стаць арганізатарам мас.

Таксама дэпутацкія групы, як непасрэдныя прадстаўнікі савету на прадпрыемствах, у колгасе, саўгасе — дагэтуль яшчэ далёка ня ўсюды арганізаваны, а там, дзе яны ёсць, не змаглі наладзіць работы, працуючы часта паралельна з іншымі арганізацыямі па адных і тых-жа пытаннях.

Выходзячы з усяго гэтага, ЦК, ЦКК КП(б)Б і ЦСНІСБ прапануюць усім партыйным і профэсійным арганізацыям узмацніць свё ішодзенае кіраўніцтва работай па ўцягненьні шырокіх працоўных мас для непасрэднага ўдзелу ў рабоце савецкага апарату, не адрываючы іх ад вытворчасці, пабудаваўшы гэту работу ў наступным напрамку:

Шэфства над савецкім апаратам

Шэфства фабрык і заводаў над савецкімі ўстановамі павінны быць перабудаваны ў напрамку: 1) узмацненьня пролетарскага кантролю над усімі часткамі апарату і арганізацыі сыстэматычнага кантролю над выкананьнем асноўных дырэктыў партыі і ўраду і 2) непасрэднага ўдзелу і дапамогі з боку рабочых у ліквідацыі тых прарываў, якія маюць месца ў падшэфнай ўстанове (па выкананьні фінплану, пляну загатоўак і г. д.).

Арганізацыйная форма шэфработы павінна быць перабудавана ў напрамку прымацаваньня паасобных цэхаў прадпрыемстваў да паасобных сэктароў установы, з аб'яднаньнем усёй работы ў цэнтральным штабе па шэфстве і ў сэктарох шэфства, якія павінны быць арганізаваны пры ФЗМК.

У падшэфных савецкіх установах павінны быць арганізаваны пры кожным сэктары камісіі садзейнічаць шэфству, якія-б пастаянна дапамагалі ва ўсёй рабоце цэхавым шэфбрыгадам.

Цэхавыя сходы рабочых павінны перыядычна заслухоўваць даклады кіраўнікоў падшэфных устаноў і садакладчы шэфскай брыгады і соцсумяшчальнікаў, абраных ад гэтага цэху.

Цэхавыя шэфскія брыгады павінны сыстэматычна абнаўляцца і папаўняцца з тым, каб уцягнуць усіх рабочых данага заводу, цэху ў шэфскую работу, адначасова захоўваючы і вядучы ўлік асноўнаму гэтафактыву з рабочых, якія праяўляюць зацікаўленасьць і здольнасьць да работы па шэфстве.

Партыйныя камітэты, ячэйкі і органы КК-РСІ павінны дапамагаць наладжваньню шэфства на паасобных прадпрыемствах, сыстэматычна заслухоўваць даклады аб становішчы шэфства на гым ці іншым заводзе, установе, прыцягваючы да адказнасьці кіраўнікоў устаноў і грамадзкіх працаўнікоў, вінаватых у зрыве або ігнораваньні шэфскай работы, як за нядбайныя адносіны да важнейшых партый-

ных дырэктыў, адначасова ставячы рашуча пытаньне аб зьняцьці шэфства з тых заводаў і фабрык, якія не спраўляюцца з узятымі на сябе абавязкамі.

Разгортваньне соцыялістычнага сумяшчэньня

Сацыялістычнае сумяшчэньне можа быць правільна пастаўлена пры захаваньні наступных умоў:

З боку грамадзкіх арганізацый прадпрыемстваў:

1. Уважлівы адбор кандыдатаў сацсумясьціцеляў з лепшых рабочых ударнікаў, праявіўшых сябе на шэфрабце, на аснове захоўваньня прынцыпу добраахвотнасьці.

2. Неадкладнае аслабленьне абраных сацсумясьціцеляў ад усякай грамадзкай нагрузкі на прадпрыемстве.

3. Не адрывацца, не забываць вылучаных таварышоў у час іх работы, наадварот, аказваць ім штодзённую дапамогу, перыядычна аслухоўваць іх інфармацыі.

З боку кіраўніцтва і грамадзкіх арганізацый савецкай ўстановы.

1. Складаньне календарных плянаў работы з кожным сацсумясьціцелем, прыстасоўваючы пляны да яго вольнага часу і выхадных дзён.

2. Дакладнае вызначэньне функцый, правоў і абавязкаў кожнага сацсумясьціцеля, аформленьне гэтага праз загад па ўстанове.

3. Недапушчэньне абязьлічкі ў рабоце з сацсумясьціцелямі і прымацаваньне кожнага з іх да пэўнага адказнага працаўніка.

4. Не перагружаць сацсумясьціцеляў канцэлярскімі справамі, аб'явіцамі і лічбамі, дапамагаць ім сапраўды аўладаць тэхнікай работы данай ўстановы, для чаго практыкаваць сыстэму гутарак кіраўнікоў, арганізацый спецыяльных гурткоў, выпіскі часопісаў, пакупкі латэратуры або выдачы культпайку (у прыватнасьці рэкамендаваць кіруючы часопіс органу ЦКК УсеКП(б) „За тэмпы, якасьць і правэрку“).

5. Уважлівыя адносіны да яго вольнага часу, які аддаецца рабочым на работу ў савецкім апарате, ні ў якім разе не перагружаць яго за лік неабходнага адпачынку.

6. Аплачваць тых выдаткі, якія сацсумясьціцельнікі трацяць на трамвай і інш., забясьпечваць іх абедамі ў той час, калі яны, з-за работы ва ўстанове, трацяць свой абед на заводзе.

7. Рашуча змагацца з усякімі спробамі скажэньня ідэі сацсумяшчэньня, як-та: даручэньне рабочым тэхнічнай работы або перакладаньне на іх адразу ўсёй адказнасьці і г. д.

8. Популярызацыя і поўнае выкананьне пастановы прэзыдыуму ЦКК УсеКП(б) ад 19 ліпеня аб разгортваньні сацсумяшчэньня.

Перабудова масавай работы саветаў

Асноўнымі задачамі і мэтамі гэтай перабудовы павінны зьяўляцца:

1. Дабіцца максымальнага ўплыву сэкцыі савету на ўсю работу адпаведнага аддзелу, шляхам увядзеньня ў практыку складаньня аб'яднаных плянаў працы сэкцыі і аддзелаў, шляхам вылучэньня пастаянных брыгад са складу сэкцыі па пэўных галінах дзейнасьці аддзелу, шляхам абраньня кіраўніка сэкцыі — рабочага ў якасьці сацнамесьніка да кіраўніка аддзелу, шляхам устанаўленьня персональнай адказнасьці кіраўніка аддзелу перад прэзыдыумам савету; дабіцца

наладжваньня работы сэкцыі, паставіўшы сабе мэтай дасягнуць такога становішча, каб аддзелы зьявіліся, галоўным чынам, толькі выконваючым апаратам для сэкцыі, якая праводзіць усю асноўную, оперыйную і кіруючую работу па данай галіне дзейнасьці савету.

2. У мэтах дасягненьня большай дзейнасьці пастаноў усіх сэкцыі ўсталяваць, як правіла, што ўсе пастановы сэкцыі савету абавязковы для неадкладнага выкананьня для ўсіх устаноў і прадпрыемстваў, падпарадкаваных данаму савету, без запавярджаньня іх прэзыдыумаў. У тых выпадках, калі кіраўнік тэй ці іншай ўстановы ці згодна з пастановай сэкцыі, ён павінен у пэўна вызначаны тэрмін апрабэставаць яе перад прэзыдыумаў савету.

3. Для таго, каб арганізаваць сыстэматычны контроль за выкананьнем усіх пастаноў сэкцыі, аддзелу і прэзыдыуму савету па данай галіне гаспадаркі са складу сэкцыі вылучаецца пастаянная брыгада контролю за выкананьнем.

4. Для выдзеньня пастаяннай арганізацыйна-масавай работы з дэпутатамі савету, з савецкім актывам, жонкамі і дзецьмі рабочых, для інструктажу дэпутацкіх груп — лічыць неабходным арганізаваць пры Менскім, Віцебскім і Гомельскім саветах оргмасавыя аддзелы, а пры астатніх гарсаветах — оргмасавыя сэкцыі, якія павінны наладзіць вывучэньне якаснага складу дэпутатаў і савецкага актыву, улічваньне іх нагрузкі і падбіраць кандыдатуры для розных мерапрыемстваў, праводзіць сыстэматычныя нарады, абмен вопытам, арганізоўваць соцсаборніцтва паміж наасобнымі сэкцыямі і дэпутацкімі групамі. Пры оргаддзелах і оргсэкцыях стварыць інстытут па-заштатных інспэктароў са складу дэпутатаў і савецкага актыву, якіх задаваць для інструктажу і дапамогі да пэўных сэкцыі і дэпутацкіх груп. Оргаддзелы і оргсэкцыі павінны арганізаваць пастаянны ўлік выкананьня наказаў выбаршчыкаў па наасобных прадпрыемствах, даводзячы да іх ведама вынікі выкананьня.

На оргмасавыя аддзелы і оргсэкцыі таксама ўскладаецца, як адна з важнейшых задач — сыстэматычная работа па уцягненьні ў практычную дзейнасьць савету мясцовых нацменьшасьцяў як дэпутатаў савету, так і наогул працоўнага насельніцтва.

5. У мэтах аб'яднаньня і папулярызаваньня ўсяго лепшага вопыту, які ёсьць у галіне савецкага будаўніцтва і арганізацыі консультацыяў па пытаньнях марксыска-ленінскай ўстаноўкі аб рабоце саветаў у пэрыод дыктатуры пролетарыяту, стварыць пры Гомельскім і Віцебскім гарсаветах кабінэты савецкага будаўніцтва, шырока папулярываваўшы іх работу.

Арганізацыя работы дэпутацкіх груп

Дэпутацкія групы павінны быць арганізаваны пры ўсіх буйнейшых фабрыках, заводах, саўгасах і колгасах і ахапіць сабою ўвесь савецкі актыў, які працуе ў данай ўстанове (камісіі садзейнасьці дзяржкрэдыту, рэўкамісіі, праўленьні ЗРК, упаўнаважаныя страхкасы дэпутаты савету).

Дэпутацкія групы, як органы савету на прадпрыемствах, павінны паставіць сваёй галоўнай задачай барацьбу за зыхананьне прамфінплану і палепшэньне культурна-бытавых умоў рабочых. Увязваючы свой плян работы з іншымі грамадзкімі арганізацыямі, дэпутацкая група павінна ўхапіцца толькі за некаторыя асноўныя і канкрэтныя пытаньні і самастойна давесьці іх да канца.

Усе мерапрыемствы, якія патрабуюць дапамогі савету, група праводзіць праз сваіх дэпутатаў, што працуюць у тэй ці іншай сэкцыі савету. Таксама савет усё неабходнае па даным прадпрыемстве (абследаваньне, атрыманьне вестак, устанаўленьне пастоў) праводзіць праз дэпутацкія групы.

Абраньне паасобных катэгорый савецкіх работнікаў

Адной з важнейшых форм уцягненьня рабочых у кіраўніцтва сав. апарату зьяўляецца абраньне на рабочых сходах паасобных катэгорый сав. работнікаў, у першую чаргу такіх, як інспэктароў працы, соцыяльнага забесьпячэньня, гандлю, фінансавых, санітарных інспэктароў, работнікаў страхас. Абраньне гэтых работнікаў робіцца на агульных сходах рабочых, якія зьвязаны з данай галіной работы, або проста на сходзе рабочых шэфствуючых заводаў (інспэктары працы выбіраюцца на канфэрэнцыях профсаюзаў, заг. аддз. гарсавету на пленумах савету і г. д.).

Па-за штатныя інспэктары і інструктары

Побач з сумяшчэньнем, як асноўнай формай, неабходна шырока распаўсюджаць практыку абраньня рабочых з падпарадкаваных устаноў, альбо членаў сэкцыі савету ў якасьці ўнештатных інспэктароў, інструктароў па пэўных галінах работы. Вольт, які ёсьць у органах КК-РСІ па рабоце ўнештатных інспэктароў—цалкам сябе апраўдаў. Найбольш гэта форма прымяніма ў такіх установах і аддзелах, якія зьвязаны з інспэктаваньнем, правэркай і інструктажам (орг. сэктар, контрольна-планавае бюро і г. д.). З па-за штатнымі інспэктарамі трэба весці пастаянную выхаваўчую работу і дапамагаць ім зьладзіць тэхніку работы.

Рабочыя вылучэнцы, пастаянна працуючыя ў апарате, павінны застацца ў цэнтры ўвагі як кіраўнікоў установы, гэтак і парт., проф., орг. Усе даныя раней дырэктывы ЦК і ЦКК-РСІ па пытаньні аб рабоце з вылучэнцамі павінны быць выкананы цалкам і поўнасьцю.

Уцягненьне работніц і колгасьніц у работу дзяржапарату

Асаблівую ўвагу неабходна зьвярнуць на ўцягненьне работніц, колгасьніц, жонак рабочых да непасрэднага ўдзелу ў рабоце савецкага апарату. У частцы паляпшэньня культурна-бытавых умоў працоўных па лініі саветаў работніцы і колгасьніцы павінны прыняць асабліва актыўны ўдзел. Указаньне Лёніна аб неабходнасьці масавага прыцягненьня да кіраўніцтва дзяржавай і работы РСІ ўсіх працоўных і асабліва жанчын—павінна быць зараз рэальна ажыццэўлена.

Задачы камітэтаў і ячэек КП(б)Б

Роля парт'ячэйкі як на прадпрыемстве, так і ў савецкай установе, павінна заключацца ў ажыццэўленьні пастаяннага сыстэматычнага кіраўніцтва і нагляду за выкананьнем гэтай важнейшай партыйнай дырэктывы аб прыцягненьні рабочых мас да ўдзелу ў рабоце савецкага апарату. Для гэтага неабходна весці масавую палітыка-выхаваўчую і растлумачальную работу сярод рабочых і служачых аб значэньні шэфства, соцсумяшчэньня, аб ролі саветаў у пэрыод дыкта-

туры пролетарыяту; пэрыодычна заслухоўваць даклады аб становішчы шэфства і соцсумяшчэньня, сваячасова выпраўляючы тыя прарывы і памылкі, якія дапускаюцца ў гэтай рабоце.

Парткамітэты і ячэйкі павінны асабліва пільна сачыць за недапушчэньнем скажэньняў і дзяляцтва ў гэтай рабоце, узяўшы на ўвесь час на належную політычную вышыню, як выключна важную політычную работу і разглядаючы ўсякае адхіленьне ад гэтых дырэктыў, як праваoportуністычную недаацэнку ролі рабочых у кіраўніцтве дзяржавы і як ігнораваньне дырэктыў XVI зьезду ЎсеКП(б).

Роля і задачы комсамольскіх арганізацый

Комсамольскія арганізацыі могуць і павінны адыграць вельмі важную ролю ў барацьбе за ажыццяўленьне гэтых дырэктыў. Вылучэньне соцсумяшчальнікаў з ліку ўдарнікаў з моладзі, узяцьце на комсамольскі буксір адстаючых па шэфстве фабрык і заводаў, арганізацыя атрадаў „лёгкай кавалерыі“ і мобілізацыя іх на барацьбу з бюрократызмам у савецкім апарате.

Райком і ячэйкі КСМ павінны зараз-жа выпрацаваць календарныя пляны свайго ўдзелу ў гэтай рабоце.

Роля і задачы профсаюзных арганізацый

Як гэта паказана ў пастанове прэзыдыуму ЦКК ЎсеКП(б), для профсаюзаў работа па ўцягненьні рабочых у кіраўніцтва дзяржавы „павінна зьявіцца асноўнай задачай“. Профсаюзныя арганізацыі павінны стаць штодзённымі асноўнымі кіраўнікамі і арганізатарамі усей гэтай работы на мясцох і ў першую чаргу адказваць за правільную яе пастаноўку.

Фабкомы на прадпрыемствах павінны праз сэктары шэфства над савецкім апаратам аказваць штодзённую дапамогу ў рабоце шэфскіх брыгад, падбіраць кандыдатуры кіраўнікоў брыгад, а таксама соцсумяшчальнікаў, аслабляючы іх ад іншай грамадзкай нагрузкі на прадпрыемстве, заслухоўваць індывідуальныя справы задачы выбраных таварышоў і даклады падшэфных устаноў аб рабоце з імі, уцягваючы ўсю масу рабочых у шэф-работу, шляхам масавай пролетарскай дапамогі ў ліквідацыі прарываў у падшэфнай установе.

Арганізаваньне дэпутацкую групу, даламагаючы скласьці ёй плян працы, адвесьці пэўны дзень для работы і непасрэдна прыняць удзел у ёй.

Мясцкомы савецкіх устаноў павінны мобілізаваць усю масу служачых на аказаньне дапамогі шэфбрыгадам і соцсумяшчальнікам, сачыць за скарыстаньнем рабочых і стварэньнем для іх неабходных умоў, якія паказаны вышэй; арганізаваць выбары камісій садзейнасьці шэфству, пэрыодычна заслухоўваць даклады адказных работнікаў, да якіх прымацаваны соцсумяшчальнікі. Арганізаваць абраньне паасобных катэгорый савецкіх работнікаў.

ЦП саюзаў павінны сыстэматычна правяраць работу ў нізавых профячэйках у гэтым напрамку, зьбіраць саюзныя канфэрэнцыі па шэфстве і соцсумяшчэньні, арганізаваць пры ЦП саюзаў курсы для пэўных груп соцсумяшчальнікаў і шэфскага актыву, працуючых па адной галіне (фінансава-банкаўскіх устаноў, коопэрацыйных і г. д.).

На кіраўнікоў савецкіх устаноў ускладаецца пэрсональная і непасрэдная адказнасьць за работу з соцсумяшчальнікамі і стварэньні усіх неабходных нормальных умоў для іх работы, а таксама для дзейнасьці шэфбрыгад, незалежна ад прымацаваньня рабочых да пэўных

адказных работнікаў, кіраўнік павінен сам прасачыць за ўсёй гэтай работай і адказваць за ажыццяўленьне даных дырэктыў.

Задачы цэнтральнага друку, шматтыражак і насыценгазэт

Цэнтральны друк павінен зьявіцца важнейшым арганізатарам і штурхачом ва ўсёй гэтай рабоце. Шырока асьвятляючы практыку паасобных калектываў, якія шэфтуюць, работу сацыялістычнага, масавую работу саветаў і дэпутацкіх груп—неабходна гэтым самым пераносіць становачы вопыт ва ўсе астатнія калектывы і адначасова перадаваць на старонках друку грамадскаму гаспадарству ўсіх зрушчыкаў гэтай работы. Арганізуючы супольна з КК-РСІ аб'яднаныя рабсельковаўскія рэйды, пераклічкі і г. д., друк павінен мобілізаваць увагу ўсёй масы рабселькораў на барацьбу за выкананьне дырэктыў партыі, аб ўцягненьні рабочых мас у кіраўніцтва дзяржавы.

Шматтыражкі і насыценгазэты павінны зрабіць адным з важнейшых аддзелаў у кожнай сваёй газэце—асьвятленьне практыкі свайго прадпрыемства і ўстановы па шэфстве, сацыялістычэсьні, па рабоце дэпутатаў саветаў і дэпутацкіх груп. Шматтыражкі прадпрыемстваў павінны ўсе артыкулы, якія характарызуюць работу саветаў і ўстановы, перасылаць у насыценгазэту апошняй і наадварот.

У прыватнасьці, лічыць неабходным, каб ўсе газэты БССР ўключыліся ва ўсесаюзнаю пераклічку сацыялістычнага, якая праводзіцца зараз на старонках „Рабочей газеты“, „Нашай газеты“.

Белдзяржвыдавецтву арганізаваць выданьне масавай популярнай літаратуры па пытаньні шэфства, сацыялістычэсьні і перабудовы работы саветаў.

Організацыйная роля органаў КК-РСІ

Органы КК-РСІ ва мясцох павінны стаць на чале арганізацыі ўсёй работы па ўцягненьні рабочых мас ва ўдзел у працы саветскага апарату; дапамагаць наладжваць шэфства і сацыялістычэсьні па буйнейшых прадпрыемствах, прыцягваць шэфбрыгады і сацыялістычныя лікаў да ўсіх мерапрыемстваў, якія КК-РСІ праводзіць у налішэфнай установе. Арганізуюць каротка-тэрміновыя курсы-нарады для шэфскага і саветскага актыву, заслухоўваць на прэзыдыуме КК-РСІ даклады паасобных прадпрыемстваў і ўстаноў аб становішчы гэтай работы; узяць пытаньні аб зьняцьці шэфства з тых прадпрыемстваў, якія не спраўляюцца з узятымі на сябе абавязкамі.

Адначасова з гэтым органы КК-РСІ павінны яшчэ больш узмацніць сваю работу па прыцягненьні самых шырокіх колаў працоўных да ўсёй штодзённай работы, згуртаваўшы вакол сябе моцныя актыўныя пазаштатныя інспэктары, „лёгкай кавалерыі“, засядацеляў бюро скаргаў, жанчын-дэлегатак, рабочых-брыгадзіраў і г. д.

Гэту дырэктыву, а таксама пастанову прэзыдыуму ЦКК УсеКП(б) ад 19 VIII—абгаварыць на масавых рабочых сходах, сходах партыйных, комсамольскіх ячэек, нарадах шэфактыву і сацыялістычнага—пад кутом погляду вызначэньня далейшых мерапрыемстваў па барацьбе з бюрократызмам і ўцягненьня новых кадраў працоўных у неспрэдную работу саветскага апарату.

Сакратар ЦК КП(б)Б *Шаранговіч.*

Старшыня ЦКК КП(б)Б *Калнін.*

За старшыню ЦСПСБ *Кавалёў.*

І. Нікулін

Пропаведзь ураўнілаўкі пад шылдай ба- рацьбы за зьдзельшчыну

Х. А. Плятнэр—„Зьдзельшчына ў колгасах“. Выд. БДВ, Менск, 1931 г., стар. 100, цана 17 кап.

„Няма ніякіх сумнеяньняў, што колгасная зьдзельшчына зьяўляецца якраз тым зьвяном, ухапіўшыся за якое мы выцягваем і выцягнем увесь ланцуг мерапрыемстваў па пад'ёму вытворчасці колгаснае працы“ (Перадавая газ. „Соц. Земледелие“ № 188). Гэта як-быццам дасканала ўразумеў сабе і аўтар ацэньваемай работы, лічачы мензаві зьдзельшчыну асноўнай умовай арганізацыйна-гаспадарчага замацаваньня колгасаў і прысьвяціўшы разгляду яе цэлых 100 старонак сваёй работы „Зьдзельшчына ў колгасах“. Але з першых-жа радкоў гэтай работы аўтар паказвае сваю поўную нялісьменнасьць як у трактуемым пытаньні, так і ў разуменьні пытаньня сацыяльнай прыроды і адзна- на даным этапе колгасаў ад саўгасаў. Пачынаючы з адзначэньня зьдзельшчыны, аўтар не ўяўляе сабе прынцыповай розьніцы паміж зьдзельшчынай, як формай арганізацыі колгаснай працы, як адзінай формы, забясьпечваючай ўмову разьмеркаваньня колгасных даходаў выключна па працаднёх і зьдзельнай аплатай працы ў саўгасах і прамысловых прадпрыемствах.

Па думцы Плятнэра зьдзельшчына ў колгасах прадстаўляе сабой ня форму арганізацыі колгаснай працы, а „...прадстаўляе сабою адну з *форм аплаты (?)* *колектыўнае працы*“ (стар. 3), выходзячы з чаго аўтар на працягу 18 старонак стараецца нарысаваць малюнак перавагі ня зьдзельшчыны, як арганізацыі колгаснай працы, а зьдзельшчыны, як формы аплаты працы, упушчаючы пры гэтым зусім з віду гую „драбнцу“, што разьмеркаваньне ўраджаю ў колгасах па працаднёх і зьдзельная аплата працы ёсьць два прынцыпова розныя палажэньні, якія прадстаўляюць адзін з цэнтральных момантаў розьніцы на даным этапе паміж колгасамі і саўгасамі. У гэтым сьмэліваньне гэтых 2-х палажэньняў ёсьць ня што іншае, як забыцьцё розьніцы, маючайся на даным этапе паміж саўгасамі і колгасамі, механічнае перанісеньне арганізацыйных форм саўгасу на колгасы, ад чаго асабліва папярэджваў у сваім рашэньні XVI партзъезд, называючы антыле- нінскай усякую гэткую спробу.

Устаноўка-ж, што „...зьдзельшчына ставіць сабой такую форму *аплат працы, пры якой аплачваецца* ¹⁾ не рабочы час, а колькасьць і якасьць работы“ (стар. 15-16) рэзка падкрэсьліваецца некалькі разоў

¹⁾ Падкрэсьлена ўсюды намі І. Н.

і чырвонай ніццю праходзіць праз усю яго работу як ва ўстанаўленні норм выпрацоўкі, так і ў самай сістэме арганізацыі працы.

Пры ўстанаўленні норм выпрацоўкі Плятнэр ніяк ня хоча ўразумець, што колгаснік працуе не ў дзяржаўным прадпрыемстве, а ў сваёй калектыўнай гаспадарцы і што адсюль ня можа быць ніякай мовы аб ўстанаўленні строга нормаваанага 8-мі альбо 10-ці гадзіннага працадня; у яго-ж прыкладах, якія ён прыводзіць для пацверджання выстаўляемых палажэнняў, чытаем: „Першы прыклад: падбіранне бульбы пры кананні. Праца аднесена да лёгкіх. *Норма выпрацоўкі 0,06 га ў 8 гадзін*“ (ст. 30) і ў другім месцы: „Возьмем якую-небудзь працу, напрыклад, узворванне коньмі з сярэдняй нормай выпрацоўкі *0,8 га за 8 гадзін*“ (стар. 52).

Ня кажучы ўжо аб тым, што ў першым выпадку працэс вылічэння выпрацоўкі патрэбна было-б паказаць ня ў га, а ў цэнтнерах сабранай бульбы, што зьяўляецца лепшым паказчыкам правільнага вучоту вынікаў праробленай працы. У сваім вылічэнні пры ўстанаўленні норм выпрацоўкі аўтар выходзіць ня з колгаснага працадня, а з 8-мі гадзіннага рабочага дня, прыраўноўваючы тым самым колгас да дзяржаўных прадпрыемстваў паслядоўна сацыялістычнага тыпу.

Ізводным словам на працягу ўсёй сваёй работы аўтар не абмянуся аб прынцыповай розніцы паміж колгаснай зьдзелшчынай зьдзелшчынай аплаты працы, нават рэкамендуючы браць прыклад саўгасу, ня ўказваючы на неабходнасць вучоту сацыяльнай прыроды колгасу пры перанясенні туды вопыту прымянення зьдзелшчыны у саўгасах; ён указвае толькі на тое, што „суседнія колгасы і асабліва саўгасы і ў гэтых адносінах (увядзенне зьдзелшчыны — І. Н.) могуць зрабіць значную дапамогу, асабліва, калі яны ўжо працуюць на прынцыпах зьдзелшчынай аплаты працы, а саўгасы зьдзелшчыну пачалі ўжываць ужо даволі даўно“ (старонка 21), а калі ў саўгасах існуе ўжо зьдзелшчына, дык патрэбна ўводзіць яе механічна па вобразу і падобію саўгасу ў колгасах. Іншага вываду з плятнэраўскіх тлумачэнняў зрабіць ніяк нельга. Гэтае-ж палажэнне ён пацвярджае і сваім азначэннем норм выпрацоўкі, як „зьдзелшчай расцэнкі работ“ (стар. 16). Супроць такога механічнага зьмешчання форм арганізацыі працы ў колгасах і саўгасах мы павінны павесці рапучую барацьбу, чотка трытрымліваючыся ў гэтых адносінах ўстаноўкі, данай XVI партз'ездам аб тым, што „Антыленінскі зьяўляецца усякая спроба перанясення на колгасы арганізацыйнай сістэмы кіравання саўгасамі, бо ў адзінку ад саўгасу зьяўляючагася дзяржаўным прадпрыемствам, створаным на сродкі дзяржавы, колгас зьяўляецца добраахвотным грамадскім аб'яднаннем сялян, створаным на сродкі самых сялян з усімі выцякаючымі адсюль вынікамі“ (з рэзалюцыі XVI партз'езду).

Ня менш важнае месца ў рабоце Плятнэра па праву адведзена пытанню аб індыўідуальнай і групавой зьдзелшчыне. Зьдзелшчына і на аснове яе, правільнае разьмеркаванне даходаў зьяўляюцца асноўнай умовай арганізацыйна-гаспадарчага замацавання колгасаў, таму патрэбна знайсці такую форму зьдзелшчыны, якая-б лепш за ўсё забяспечвала рэчыве стаячай перад ёю задачы. Дасягнуць гэтага магчыма толькі тады, калі з задачай замацавання колгасу будзе звязана асабістая зацікаўленасць кожнага ў часовку колгасніка, што лепш за ўсё дасягаецца пры індыўідуальнай зьдзелшчыне, дзе асабістыя інтарэсы колгасніка лепш за ўсё звязаны з інтарэсамі усяе гаспадаркі ў цэлым. Гэтага становіцца ніяк не хацеў ўразумець

Плятиэр, накіроўваючы ўсю сваю работу супроць індывідуальнай зьдзельшчыны.

Мотывамі няпрыгоднасьці індывідуальнай зьдзельшчыны Плятиэр высувае тое, што: 1) пры аднаасобнай зьдзельшчыне выкананьне асобных работ прыходзіцца падзяляць паміж паасобнымі выканаўцамі і пры прыёме ад кожнага прызвешча прымаць і вымяраць, што значна ўскладняе гэтую справу*.

2) Наяўнасьць розных сродкаў вытворчасці стварае такое становішча, што аднаму пападаюць добрыя сродкі вытворчасці, а другому дрэнныя, ад чаго немагчымы правільны ўлік.

Адгэтуль „...Лепшым выхад з гэтага становішча зьяўляецца пераход да групавога зьдзельшчыны“ (стар. 53), так як па думцы Плятиэра *толькі „групавая зьдзельшчына“* стварае найлепшыя ўмовы для набліжэння навыкаў калектыўнае працы. Тут псыхалогія аднаасобніка ператвараецца ў псыхалогію калектывіста“ (стар. 55). Індывідуальная-ж зьдзельшчына, як ня спрыяючая росту калектывных навыкаў, па думцы Плятиэра, павінна зжывацца.

Такое няпісьменнае тлумачэнне магло зьявіцца толькі ў выніку зьдзяржэння таго, што самы процэс нараджэння псыхалогіі калектывіста ажыццяўляецца ў сістэме самоі колгаснай вытворчасці і адначасова і індывідуальнай зьдзельшчыны, спрыяючы росту вытворчасці працы і агульнаму замацаванню іго тэсу; сумесна з сацыялістычнымі метадамі працы, зьяўляюцца асноўнымі паказчыкамі нараджэння чалавека-калектывіста. Зразумела, штучнае прымяненне зьдзельшчыны там, дзе яна можа прынесці толькі шкоду, было-б недарэчнасьцю. Гэта асабліва падкрэсьліваў і т. Якаўлеў на чэрвеньскім пленуме ЦК, рэзка выступаючы супроць штучнага пераводу на індывідуальную зьдзельшчыну тых работ „дзе тэхніка самоі асабліва не дазваляе таго, каб яе шырока прымяняць“ (Якаўлеў — Прэмов на чэрвеньскім пленуме ЦК).

Але т. Якаўлеў тут-жа папярэджвае небяспэку „завенны брыгаднай зьдзельшчыны фактычнай ур. „вылазкай“, падкрэсьліваючы, што „...унутры груп паасобныя колгасныя атрымліваюць ня толькі ў сувязь з аднаведнасьцю з колькасьцю, але і ў сувязь з аднасьцю з якасьцю праабленай працы“. Плятиэр, замест гэтаго, каб не роўнае тэпшах іо. тасаў пачазаць, як арганізаваць у іх выпрацоўкі кожнага чалавечка і пры групавой зьдзельшчыне з тым, каб мобілізаваць колгасы на барацьбу з ураўнілаўкай і спрыяць павышэнню вытворчасці індывідуальнай працы ў брыгадах і ўнядрэнню ў іх працу метадаў сацыялістычнай працы, оментуе колгасы на самую звычайную ўраўнілаўку унутры брыгад.

Вось, што мы маем у яго рабоце па гэтаму пытаньню: „...калі уся група зьдзяржае аднолькавую работу, усе члены гэтай групы атрымліваюць аднолькавую колькасьць працадзён“ (стар. 59). Напрыклад, лішч далей Плятиэр, пры ўборцы аўсу рукамі група жанчын з 8 асоб зжае 10 га аўсу. Жніва аднесена да групы цяжкіх работ, дзе дзённая норма выпрацоўкі расцэнена ў 1,25 працадні, а норма выпрацоўкі ўстаноўлена 7 дзён на 1 га. Такім чынам, жніва 1 га аўсу ў працаднях расцэньваецца ў $7 \times 1,25 = 8,75$ працадня. Усяго зжата 10 га, значыць, уся група выпрацавала $8,75 \times 10 = 87,5$ працадзён, а адна работніца, паколькі я было 8, прапрацавала $87,5 : 8 = 10,9$ працадня. Кожнай работніцы, такім чынам, гэта лічба і запісваецца для разьліку ў канцы году пры разьмеркаваньні таходаў і ўраджаю“ (стар. 59). І далей робіць яшчэ адзін вывад „...калі на зьдзельшчыне

працуе цэлая група... дык колькі выпрацаваў кожины запісваць не па-
грэбна, а агульны лік прапрацаваных працадзён *дзеціца паміж усімі
пароўну, калі ўсе работнікі працавалі аднолькавы час* (стар. 87) і гэ-
кая зьдзельшчына, на аснове ураўнілаўкі, па думцы Плятнэра, „...павінна
усё больш і больш ужывацца ў практыцы колгаснага будаўніцтва“.

Такое няпісьменнае разуменьне зьдзельшчыны патрабуе паста-
віць перад Плятнэрам пытаньне — над чыю дудачку высьпеўваеце,
т. Плятнэр, выступаючы супроць індыўідуальнай зьдзельшчыны, якая
па раду работ, дзе лёгка ажыцьцявіць яе ўвядзеньне (праполка, вязка
снапоу, церабленьне ільну ручным спосабам, уход за жывёлай, дойка
кароў і інш.) дала надта добрыя вынікі і павінна, *бязумоўна, прак-
тыкавацца ў далейшым*. Над чыю дудачку вы сыпяваеце, калі замест
таго, каб паказаць волю прымянення індыўідуальнай зьдзельшчыны
на пералічаных работах, замест таго, каб паказаць чарадак інды-
дуальнага падыходу і палічэньня працадзён у групах, заахвочваючы
лепшых работнікаў, вы агульце за поўную ураўнілаўку, „...калі ў
работнікі працавалі аднолькавы час“ (стар. 87) ці не на і кулацкую

Нельга ібысьці і плятнэраўскага разуменьня пытаньня аб неаб-
ходнасьці ацэнкі выпрацоўкі ня ў грошах, а ў працадзёх. Па яе
думцы, гэта вытварэньне таму, што, на-першас „...зараз рэцэнза
грошах забаронена“ (стар. 23), але і галоўнае таму, што ацэнка працы
у грошах прыводзіць да супроцьстаўленьня колгаснікаў праўленьню
„У даным выпадку атрымліваецца уражаньне, што ёсьць прадпрыемствы
(праўленьне колгасу) і работнікі (колгаснікі), якія ацэніваюць сваю працу
ставіцца. Колгаснік рабату выканаў, грошы павінны яму выплаціць
а да ўсяго іншага яму спрэчкі мала“ (стар. 23). Значыцца, атрымлі-
ваецца, што ў саўгасах і ў іншых гаспадарчых установах, дзе няма
размеркаваньня даходаў, існуе апата працы, там рабочы супроць
пастаўлены дырэктары саўгасу ці заводу, там выходзіць, рабочаму да
ўсяго іншага, акрамя сваёй зарплаты, няма ніякай справы.

Такое тлумачэньне нельга ацаніць інакш, як хлусьню на рабочую
клясу, як неразуменьне ўсяе розьніцы, якая існуе паміж рабочым
прадпрыемствам капіталістычнага і прадпрыемствам савецкага. Плятнэр
не пастараўся да гэтага часу ўразумець сабе таго эпітэтам, то
энэргіі, якую ўкладвае рабочая кляса ў нашых прадпрыемствах толькі
таму, што гэтыя прадпрыемствы зьяўляюцца яго, рабочае клясы,
уласнасьцю.

Тут магчыма было-б зрабіць і вынік, калі-б работа з такімі гр-
бейшымі памылкамі была ў Плятнэра адзінай.

У канцы 1930 году Плятнэр прадставіў у Наўкова-Дасьледчы-
насьці Соцыялістычнай Рэканструкцыі для зьвучаньня перадачы ў ір-
сыю работу „Вопыт дасьледваньня колгасу БССР“. НДІ не дапус-
ціў гэту работу да друкаваньня, як ідэалягічна шкодную, туючую
шкоднае тлумачэньне цэнтральных праблем колгаснага будаўніцтва,
але на шырокі суд грамадзкасьці гэта работа вынесена ня была.
Цяпер, калі Плятнэр выступіў з іншай поўнай памылкай работай та-
сама па аднаму з актуальнейшых пытаньняў колгаснага будаўніцтва-
арганізацыі працы, замоўкнуць аб той рабоце было-б няверным, бо
памылкі работы „Зьдзельшчына ў колгасах“ у большай меры азна-
чаюцца злучнасьцю політычна шкодных установак у пытаньнях харак-
тарыстыкі становішча колгаснага руху, якую Плятнэр прыводзіць
у рабоце „Вопыт дасьледваньня колгасу БССР“.

Поўнае няўменьне, у лепшым выпадку, зрабіць правільны аналіз
ічбовага матэрыялу парадзіла ў аўтара данай работы цэлую сэрыю

політична шкодних вивадаў па раду цэнтральных проблем колгаснага будаўніцтва.

Для аўтара, бязумоўна, нічога ня значыць устаноўка нашай партыі аб тым, што толькі колгасы і саўгасы забяспечваюць умовы рацыянальнага скарыстання, у суадпаведнасці з спецыяльным напрамкам, і пашырэння зямельнай плошчы. Па яго глыбокаму пераконанню ў рэспубліцы, маючай асноўны напрамак малочна-ільняны і бульбяны, бульба і лён у колгасах скарачваюцца, а расьце плошча хмызьняку і лесу.

Вось што піша па гэтаму поваду сам Плятнэр: „Сад, які адзін з інтэнсіўных ужыткаў, дае павялічэнне разам са зьменай форм колгасаў ад ТСАЗ да комун. Бязумоўна ў гэтым-жа напрамку павялічаецца плошча хмызьняку і лесу, адначасова з гэтым змяншаецца плошча пахаці. Усе іншыя ўжыткі не даюць правільных замен у сувязі з формай колгасаў, або застаюцца ў аднолькавай прапорцыі“ (стар. 33), і далей, на аснове табліцы аналізу разьмяшчэння культур у паасобных відах гаспадаркі, аўтар робіць вывады аб тым, што ў колгасах мы наглядаем „...значнае скарачэнне прадзільных культур у колгасах у параўнаньні з сялянскай гаспадаркай... тлумачыцца можа недахопам у дасьледваным годзе ў колгасах сваіх працоўных рук“...

„Некалькі зьменшаны процант мы маем і ў адносіцах культуры бульбы ў параўнаньні з сялянскай гаспадаркай“ (стар. 34).

Значыцца, вытворчасць колгаснай прадукцыі павялічваецца са зьменамі статутных форм ад ТСАЗ да комун, што прыводзіць да зьніжэння такіх працаёмкіх культур, як бульба і лён і таму з разгортваньнем колгаснага будаўніцтва, з пераходам на вышэйшыя формы мы павінны перайсьці ад інтэнсіўнай да экстенсіўнай гаспадаркі, да зямельна, бульбы і наогул пахаці хмызьняком і лесам, какава летка Плятнэра.

Вывад сапраўды дасьціпны і самабытны. Ацаніць гэта, інакш як спробу тэарэтычнага абгрунтаваньня прышчэпаўшчыны тады, калі прышчэпаўшчына была ўжо выяўлена, ніяк нельга. Замест та, як відань, моцная ў Плятнэра ідэалёгічная сувязь з мірам адкінутых і ў гэтай рабоце. Гэтая сувязь выявіла сябе ў поўным росквіту. Яшчэ больш жудасны вывад робіць аўтар па пытаньню забяспечанасьці колгасаў сродкамі вытворчасці. Па яго думцы, „Тэарэтычна разважаючы, разам з ростам разьмераў колгасаў трэба было чакаць і павялічэння ўзброенасьці сродкамі вытворчасці і працаўніка. У прыстасаваньні да дасьледваных колгасаў мы гэтага зазначыць ня можам. Тлумачэння гэтаму трэба шукаць у неналаджанасьці яшчэ вытворчасці колгасаў: з аднаго боку, тут магчыма чакаць у некаторых колгасах перагрузку некаторымі сродкамі вытворчасці, дзякуючы няпоўнаму скарыстаньню іх і астачай нескарываемай дэзержаўнай маемасьці, якая засталася ад абшарнікаў. З другога боку, тут магчыма адбываецца і недаўкомплектаванасьць у колгасах людзкага складу“. Але як-бы то ня было, нашы колгасы маюць перагрузку ў сродках вытворчасці і няма цяпер зусім ніякай патрэбы ў іх тэхнічным пераўзброеньні, бо нават маючыся сродкі колгас ня мае магчымасьці скарыстаць поўнасьцю. Акрамя таго, у колгасах мы маем недаўкомплектаванасьць у бочае сілы, а адсюль аўтар ні ў першай, ні ў другой рабоце ні словам не абмовіўся аб неабходнасьці выдзяленьня рабочай сілы для разьортваючайся прамысловасьці.

Не застаўліваючыся на ўсіх шкодных політычных памылках Плятнэра, якімі багата яго работа, патрэбна яшчэ ўказаць на характарыстыку соцыяльнага зьместу колгасаў. На стар. 18-й Плятнэр піша аб тым, што „цяга ў колгасы ў першую чаргу была сярэд

іншых соцыяльных груп насельніцтва", а ўнутры колгасу процэс аграмаджання ідзе ў бок узросту прыватнага сэктару ня толькі ў маемасьці, але ў частцы сродкаў вытворчасці. „Старыя комунары, піша Плятнэр, амаль па ўсіх групах колгаснікаў маюць у прыватным карыстанні большую колькасць як асноўных сродкаў вытворчасці, так і ўсяе маемасьці, што тлумачыцца, мусіць, лепшай пастаноўкай у іх справы з тымі галінамі гаспадаркі, якія не абагулены, а таксама большымі запасамі прадуктаў і грошай, якія нзогул усё-ж нязначныя".

І ўрэшце, пытаньне вырашэння нацыянальнай праблемы. Ва ўсялякай рабоце, аналізуючай процэс соцыялістычнай перабудовы сельскае гаспадаркі БССР, як нацыянальнай рэспублікі, гэта пытаньне павінна займаць адно з цэнтральных месц. У рабоце Плятнэра гэта пытаньне ня толькі абойдзена, але ён зьвеў яго да таго, што асноўная маса яўрэйскага насельніцтва, ідучага ў колгасы, складаецца з непрацоўнага элементу, галоўным чынам, гандляроў.

„Прыліў непрацоўнага элементу ў колгасы быў у 1922/25 годзе, калі разам з НЭП'ам коопэрацыя пачала выцясняць гандляроў з прыватнага рынку, і самы большы з 1928 году". Ня кажучы ўжо аб няпісьменнасьці характарыстыкі паказанага пэрыоду, патрэбна падкрэсьліць толькі тое паказаньне аўтара, якое ён у зносьцы прыводзіць для характарыстыкі прыведзенай цытаты. „Даная праслойка (непрацоўнага элементу—І. Н.) амаль выключна складаецца з насельніцтва яўрэйскай нацыянальнасьці". Гэтай антысэміцкай характарыстыкай аўтар вычэрпвае ўсю нацыянальную праблему ў рэспубліцы, маючай найбольш, чым дзе-небудзь ў іншым месцы, нацыянальнасьцяй і дзе з прычыны гэтага нацыянальная праблема адыгрывае вялізарную ролю.

Вывад магчыма зрабіць той, што калі праца „Зьдзельшчына у колгасах" мае „толькі" грубейшыя політычныя памылкі, дык праца „Вопыт дасьледваньня колгасаў БССР" характарызуе аўтара, як маючага азначанае політычна шкоднае разуменьне асноўных праблем соцыяльнай рэканструкцыі сельскае гаспадаркі, што пачыварджаецца наяўнасьцю ў аўтара раду работ эпохі панаваньня Прышчэпава і Гарэцкага. Да такіх можна аднесці хоць-бы „Аб уплыве суб'ектаў апросу на матэрыялы падворных экспэдыцыйных досьледаў сельскае гаспадаркі" (часопіс „Сельская і Лясная гаспадарка" № 2, кн. 5, 1928 г.) і „Рахунковасьць ў сельскіх гаспадарках" (таксама № 2, кн. 3, 1927 г.).

Сэрыя прыведзеных работ аўтара, маючых напрамак чужды пролетарскай політыцы, тлумачэньне пытаньняў соцыялістычнай рэканструкцыі сельскае гаспадаркі ўказвае на тое, што памылкі гэтых работ не выпадковыя, што аўтар мае азначаны сьветапогляд у гэтым пытаньні. А ў той-жа самы час ён зьяўляецца доцэнтам па арганізацыі гаспадаркі б. Горацкай С.-Г. Акадэміі. Сэктару кадраў НКЗ неабходна заняцца гэтым пытаньнем у першую чаргу.

У адносінах работ Плятнэра неабходна сказаць, што ІДІ соцыялістычнай рэканструкцыі сельскае гаспадаркі зусім правільна зраб., што не дапусьціў да друкаваньня работу „Вопыт дасьледваньня колгасаў БССР". Два артыкулы 1927-28 г. выняты разам з часопісам „Сельская і Лясная гаспадарка БССР".

„Зьдзельшчына ў колгасах", як маючая грубейшыя памылкі ў актуальнейшых пытаньнях колгаснага будаўніцтва, арганізацыі працы, павінна быць таксама вынята.

ДАДАТАК ДА КОНФЭРЭНЦЫІ

для паступаючых у асыпіранты Інстытуту Гісторыі Партыі пры ЦК
КП(б)Б.

1. Навукова-праверачная канферэнцыя склікаецца з 1 па 25 сьнежня.

2. Задачай канферэнцыі зьяўляецца:

а) суміраваць маючыся веды ў паступаючых;

б) праверыць, наколькі кандыдатура паступаючага прыгодна для залічэння ў асыпіранты Інстытуту.

3. На канферэнцыі прапрацоўваюцца наступныя тэмы:

1) Ленінская тэорыя імперыялізму.

2) Марксыцка-ленінская тэорыя клас, класавага змаганьня, рэвалюцыі і дзяржавы.

3) Нацыянальна-калениальнае пытаньне.

4) Бальшавізм у рэвалюцыі 1905 г.

5) Ад лютага да Кастрычніка (партыя ў пэрыод перараснаўня дэмокр.-рэв. у сацыялістычную).

4. Кожны ўдзельнік канферэнцыі павінен выступіць ня менш 3-х разоў па адной тэме, па выбару прадставіць кароткія тэзы.

Увага: Якасны ўлік вядзецца кіраўніком, а колькасны старастан групы.

5. На падставе ацэнак кіраўнікоў даецца агульная акадэмічная характарыстыка паступаючых, якая служыць падставай для выпаданьня Праўленьнем Інстытуту пытаньня аб залічэньні ў асыпіранты.

6. Канчаткова зацьвярджаецца кандыдатура сакратарыятам ЦК.

Дадатак: Літаратура да канферэнцыі.

Нам. Дырэктара Інстытуту Гісторыі Партыі

пры ЦК КП(б)Б *Поташ.*

ЛІТАРАТУРА

да ўсіх тэм. Таварышам, якія падалі заявы і дапушчаны да канфэрэнцыі, рэкомэндуецца прачытаць:

- Ленін — „Что такое друзья народа и как они воюют против с.-д.“
 „Что делать“.
 „Две тактики в дем. рев.“.
 „Империализм как новейший этап капитализма“.
 „Государство и революция“.
 „Детская болезнь левизны“, XIX т., 1 выд. (арт. на нац. питаннях).
 Сталин — „Вопросы ленинизма“ (навейш. выд.) „Марксизм и нац. вопрос“.
 Пакроўскі — „Русская история в самом сжатом очерке“, ч. I, II і III.
 „Марксизм и особенности исторического развития России“.
 Бубноў — „История ВКП(б)“.

Да паасобных тэм: Папярэдняя літаратура:

Да пертай тэмы:

- Ленін — „Империализм“. Прадмова да нямецкага і французскага выдання, т. XIX, выд. 2.
 Ленін — „Из речи на VIII съезде о партийной программе“, т. XVI, стар. 112—116.
 выд. 1922 г.
 Ленін — т. XXI, стар. 185—188, 304—310, выд. 2.
 Сталин — „О законе неравномерного развития“. 3 дакладаў на XV канфэрэнцыі і VII пленуме ЦККІ.
 Гільфэрдинг — „Финансовый капитал“, гл. 11, 12, 13, 14, 22.
 Бухарин — „Мировое хозяйство и империализм“. 3 прадмовы Леніна, выд. 4, ГІЗ'а.
 Ленін — „Заметки на экономику переходного периода“, XI зборнік, стар. 350-351, 376—378.
 Гільфэрдинг — „Гл. 8, 9, 10, 13, 15, 20, 21, 22, 23, 24, 25.“
 Дыскусія на XV канфэрэнцыі і VII пленуме ЦККІ „О законе неравномерного развития“.
 Дыскусія па праграмных пытаннях на VI конгрэсе Комінтэрна о „финансовой политике и империализме“.
 Бухарин — „Империализм и накопление капитала“, гл. 4.

Да другой тэмы:

- Энгельс — „Антидюринг“, аддз. 2, гл. 2, 3, і 4, аддз. III, гл. 1, 2, 5.
 Энгельс — „Происхождение семьи, частной собственности и государства“.
 Маркс — Предисловие к критике политэкономии.
 Энгельс — „Положение рабочего класса в Англии“. Прадмова і ўводны артыкул.
 Энгельс — „Л. Фейербах“, гл. 4.
 Маркс — „Письмо к Вейдемейеру от 5/III-1852 г.“.
 Маркс — „Капитал“, т. III, ч. 2, гл. 52.
 Ленін — „О либеральном и марксистском понимании классовой борьбы“, т. XII, ч. 2.
 Ленін — „Великий почин“, т. XVI, стар. 248-249.
 Ленін — „Партизанская война“, т. VII, ч. 2.
 Ленін — „О нашей революции“, т. XVIII, ч. 1.
 Ленін — „Марксизм и восстание“, т. XVI, ч. 2.
 Ленін — „Что делать“, т. IV, гл. 2.
 Ленін — „О диктатуре пролетариата“, Ленінскі зборнік III.
 Сталин — „Вопросы ленинизма“, гл. I.
 Сталин — „Речь на апрельском пленуме ЦК“ — у 1929 г.
 Сталин — „Речь на конференции аграрников-марксистов“.

Сталін — „Ответ колхозникам“.
 Сталін — „Вопросы свердловцев и ответ т. Сталина“.
 Маркс — „18 брюмера“.
 Маркс і Энгельс — „Коммунистический манифест“.
 Ленін — „Государство и революция“.
 Пашуканіс і Разумоўскі — „Новейшие открытия К. Каутского“.

Да трэцяй тэмы:

Маркс і Энгельс — „Письма“, 3 вид. пад рэд. Адоратскага, № 13, 36, 56, 58, 59.
 Маркс — Артыкулы з „Новой рейнской газеты“ (спрэчкі па польскаму пытанню, Вэрг-
 рыя 1849 г. нацыянальныя рэвалюцыі) у зборн. „Маркс и Энгельс в эпоху немец-
 кой революции“, Институт Маркса—Энгельса.
 Ленін — „Национальный вопрос нашей программе“, т. IV, (стар. выд.), т. V (новае выд.).
 Ленін — „Критические заметки по национальному вопросу“, т. XIX (стар. выд.)
 т. XVIII (нов.).
 Ленін — „О праве наций на самоопределение“ (стар. выд.), т. XIX.
 Ленін — „Социалистическая революция и право наций на самоопределение“. „Итоги
 дискуссии о самоопределении“, т. XIX (стар. выд.).
 Ленін — „О брошюре Юниуса“, т. XX, ч. I.
 Ленін — „Письмо к Шаумяну“, т. XX, ч. I.
 Ленін — „О национальной гордости великороссов“, т. XIX (стар. выд.).
 Ленін — „Революционный пролетариат и право наций на самоопределение“, т. XVIII
 (нов. выд.).
 Ленін — „Карикатура на марксизм“, § 5, т. VIII (стар. выд.).
 Ленін — „О рождающемся направлении „импер“-эклетики“ — „Большевик“ 1929 г. № 15.
 Красавіцкая канферэнцыя 1917 г., спрэчкі, стар. 129—143. III Ленінскі Зборнік, стар.
 481—487 (як вытваралася выпрацоўка пункту па нацыянальнаму пытанню ў про-
 грамме ВКП).
 VIII з'езд партыі, прамова Леніна, т. XIX (стар. выд.) і прамовы Бухарына, Пятакова,
 протоколы з'езду.
 Ленін — „Первоначальный набросок тезисов по национальному вопросу и доклад на
 II конгрессе“, т. XIX (стар. выд.), т. XXV (нов.).
 Ленін — „Письмо к коммунистам Грузии“, т. XVI, ч. I (стар. выд.).
 Сталін — „Марксизм и национальный вопрос“ (брошура альбо ў зборніку „Марксизм
 и национ. проблемы“).
 Сталін — „Октябрьский переворот и национальный вопрос“ (у зборніку).
 Сталін — „Об основах ленинизма“, гл. VI.
 Сталін — „Доклад на X съезде и резолюция по докладу“.
 Сталін — „Доклад на XII съезде и резолюция по докладу“.
 Сталін — „Политсправоздача XVI съезду, ч. I, доклады и резолюции (уводзіны і ч. I).
 Тэзы і рэзолюцыі VI конгрэсу аб рэвалюцыйным руху ў колёніальных і паўколёні-
 яльных краінах. Бауэр, Рэннер і Медзем — артыкулы ў зборніку — „Марксизм
 и национальный вопрос“.
 Рэзолюцыя Брусельскага конгрэсу II інтэрнацыяналу аб колёніальным пытанні. Пера-
 друк. „В помощь партучебе“, выд. МК.
 Тэзы аб імперыялізме і нацыянальным прыгнечанні польскай соцыял-дэмакратыі. Да-
 датак да тв. Леніна, т. XIX (стар. выд.).
 Тэзы Бухарына і Пятакова аб нацыянальным „самоопределении“. Зборн. „Революция
 и национальный вопрос“. „Очерки по истории Октябрьской революции“.
 Бухарын — „Мировое хозяйство и империализм“, т. V.
 Бухарын — „Теория организационной хозяйственности“ „Правда“ ад 26 мая і 30 чэр-
 венья 1929 г.

Л Е Н І Н:

Да чацвёртай тэмы:

1. „Две тактики социал-демократии в демократической революции“, творы Леніна, т. VIII.
2. „Социал-демократия и Временное революционное правительство“, т. VII.
3. „Картина Временного революционного правительства“, т. VII.
4. „Этапы, направление и перспективы революции“, т. VIII.
5. „Цель борьбы пролетариата в нашей революции“, т. XVI.
6. „Исторический смысл внутрипартийной борьбы в России“, т. XV.
7. „Сущность аграрного вопроса в России“, т. XV.
8. „Аграрная программа с.-д. в русской революции“, т. XI.
9. Заключительные слова на аграрному пытанню на IV з'ездзе. Узяць першыя дзве ста-
 ронкі (па пытаннях аб гарантах і рэстаўрацыі), т. IX.

10. „Пролетариат и крестьянство“, т. VII.
11. „Бойкот булыгинской Думы и восстание“, т. V.
12. „Мелкобуржуазный и пролетарский социализм“.
13. „О реорганизации партии“, т. VIII.
14. „Доклад о революции 1905 г.“, т. XIX.
15. „Бойкотировать ли гусударственную думу“.
16. „Современное положение России и тактика партии“, т. IX.
17. „Победа кадетов и задачи рабочей партии“, т. IX.
18. „Доклад об Об'единенном съезде“, т. IX.
19. „Обращение к партии большевиков делегатов съезда“, т. IX.
20. „О бойкоте“, т. X.
21. „Уроки Московского восстания“, т. X.
22. „Социал-демократия и избирательные соглашения“, т. X.
23. „Против бойкота“, т. XII.
24. „Земская кампания и план „Искры“, тв. т. VII.
25. „О Временном революционном правительстве“, там-жа.
26. „Революционно-демократическая диктатура пролетариата и крестьянства“, там-жа.
27. „О боевом соглашении для восстания“, там-жа.
28. „Должны ли мы организовать революцию“, там-жа.
29. „О нашей аграрной программе“, там-жа.
30. „От народничества к марксизму“, там-жа.
31. „Отношение С.-Д. к крестьянскому движению“, там-жа, т. VIII.
32. „Социализм и крестьянство“, там-жа.
33. „Две тактики социал-демократии“, там-жа.
34. „Победа кадетов“, там-жа, т. IX.
35. „Тактическая платформа большевиков к Об'единительному съезду“, там-жа, т. IX.
36. „Кризис меньшевизма“, там-жа, т. X.
37. „Платформа революционной социал-демократии“, там-жа, т. X.
38. „Рабочая партия и ее задачи при современном положении“, там-жа, т. IX.

Т Р О Ц К І:

1. 1905 г. Прадмова (першыя тры старонкі).
2. 1905 г. „Пролетариат и русская революция“, стар. 257—269.
3. 1905 г. „Наши разногласия“, стар. 270—286.
4. „Итоги и перспективы“, гл. зборнік артыкулаў Троцкага „Наша революция“ выд. 1906 г.
5. „Революция и ее силы“, тв., т. II. ч. I.
6. „Перспективы дальнейшего развития революции“, т. II, ч. I.
7. Мартынаў „Две диктатуры“.
8. Каутскі — „Движущие силы и перспективы русской революции“, пад. рэд. і з прадмовой Леніна, ГІЗ, 1926 г.
9. Пляханаў — „Дневник с.-д., № 4“, тв., т. XV.
10. Пляханаў — Артыкулы з „Товарища“: „Открытое письмо к сознательным рабочим“; „Гласный ответ одному из читателей“; „Пора объясниться“, т. XV.
11. „Проекты и резолюции IV и V партсъездов“, гл. дадатак да твораў Леніна.
12. Тэзы „Культпропа ЦК ВКП(б) и Института Ленина о 25-ти летию 1905 г. (гл. „Правда“ ад 10/X-1930 г.).
13. М. Пакроўскі — „Русская история в самом сжатом очерке“, в. III.
14. А. Бубноў — „История ВКП(б)“, адпаведныя главы.
15. „История ВКП(б)“, пад рэд. Яраслаўскага, т. II.
16. Зборнік „1905 г.“, выд. Гістпарта, т. I, артыкул Гайсьцера Ванага.
17. А. Шастакоў — „Крестьянская революция 1905—1907 гг.“.
18. Ем. Яраслаўскі — „Воруженное восстание в декабре 1905 г.“, зб. „1905 г.“, выд. Гістпарта, т. III, л. 2.
19. „Большевик“ №№ 7, 8, 9, 30-31 г., арт. Горына, Яраслаўскага і рэд „Большевика“.

Да пятай тэмы:

- Ленін—1. „Письма из далека“, пісьмо 1-е, тв. XX т. (стар. 13—20).
2. „О задачах пролетариата в революции“, там-жа, стар. 89—90.
 3. „Письма о тактике“, там-жа, стар. 99—108.
 4. „К лозунгам“, тв., т. XXI, стар. 33—38.
 5. „О конституционных иллюзиях“, там-жа, т. XXI, стар. 48—59.
 6. „Уроки революции“, там-жа, стар. 65—77.
 7. „О выступлении Каменева в ЦИК'е“, там-жа, стар. 78-79.
 8. „О компромиссах“, там-жа, стар. 132—136.
 9. „Большевики должны взять власть“, там-жа, стар. 193-194.

- Л е н і н 10. „Марксизм и восстание“, там-жа, стар. 196—199.
 „ 11. „Из дневника публициста“, там-жа, стар. 215—220.
 „ 12. „Кризис назрел“, там-жа, стар. 235—241.
 „ 13. „Речи на заседаниях ЦК 23(10) 29(16) октября“, там-жа, стар. 326—333.
 „ 14. „Два письма о штрейкбрехерстве“ Каменева і Зіноуєва, там-жа, стар. 350—356.
 „ 15. „К четырехлетней годовщине Октябрьской революции“, тв., т. XXVII, стар. 24—31.
 „ 16. „Выборы в учредительное собрание и диктатура пролетариата“, т. XXIV.
 „ 17. „Пролетарская революция и ренегат Каутский“, глава „Прислужничество буржуазии под видом экономического анализа“, т. XXIII, стар. 386—407.
 „ 18. „Речь о годовщине революции“, т. XXIII стр. 249—261.
 „ 19. „О нашей революции“, т. XXVII, стар. 398—401.
 „ 20. „Письма из далека“, письма 2-е, 5-е, тв., т. XX.
 „ 21. „Доклад о текущем моменте на Петроградской конференции“, там-жа.
 „ 22. „Материалы о пересмотре партийной программы“, там-жа.
 „ 23. „Речь на съезде крестьянских депутатов и проект резолюции“, там-жа.
 „ 24. „Переход контр-революции в наступление“, там-жа.
 С т а л і н 25. „Октябрьская революция и тактика русских коммунистов“, прамова да книгі „На путях к Октябрю“ (гл. Сталина „Вопросы Ленинизма“).
 „ 26. „Троцкизм или ленинизм“, гл. 1—11, тв. „Об оппозиции“, стар. 101—117 (гл. той-жа зборн., стар. 627—633).
 „ 27. „О лозунге диктатуры пролетариата и беднейшего крестьянства в период подготовки Октября“, —глядз. „Вопросы ленинизма“ стар. 313—323.
 „ 28. Брошюра „Каменев і Зіноуєв у 1917 г.“ вид. „Московский Рабочий“, 1927 г.

Д а н и т а й т а м и :

- Л е н і н. 29. „К вопросу об объединении интернационалистов“, тв., т. XX.
 „ 30. „10-е июня“, там-жа.
 „ 31. „Куда привели революцию эсеры и меньшевики“, там-жа.
 „ 32. „Начало бонапартизма“, т. XXI.
 „ 33. „Крестьяне и рабочие“, там-жа.
 „ 34. „О героях подлога“, там-жа.
 „ 35. „Задачи революции“, там-жа.
 „ 36. „Письмо Смилге“, там-жа.
 „ 37. „Удержат ли большевики государственную власть“, там-жа.
 „ 38. „Письмо к большевикам—участникам северного съезда советов“, там-жа.
 „ 39. „Грозившая катастрофа“, там-жа.
 „ 40. „Яуиблановщина“, тв., т. XX.
 „ 41. „Протоколы ЦК РСДРП“, ГІЗ 1929 г. аддз. I і II.
 42. Троцкий—„Уроки Октября“.
 43. Доклад Ленина і садоклад Каменева аб бягучым моманце і заключнае слова па гэтых дакладах на красавіцкай канферэнцыі 1917 г. гл. „Петроградская общегородская конференция РСДРП в апреле 1917 г.“, ГІЗ, 1925 г.
 44. „VI съезд РСДРП—доклады и прения по текущему моменту“, гл. „Протоколы“.
 45. Зиновьев.—„Ленинизм“, главы 4 і 6.
 46. Э. Гевкина—„Февральский переворот“ в „Очерке по истории Октябрьской революции“, т. II.
 47. Д. Кіа—„Борьба против „Объединенного угара“ в 1917 г., „Пролетарская революция“ № 6 (65), за 1917 г.
 48. Сталин—„Речь на Петроградской июльской конференции „большевиков“, зборн. „На путях к Октябрю“.

У в а г а : Пажадана прачытаць цалкам „Очерки по истории Октябрьской революции“ под ред. Пакроўскага, т. 1 і 2.

Рэдкалегія:

Шаранговіч
Будзінскі
Гантман
Чарнушэвіч
Рыўлін
Рыскін
Раманчук